

7-8/2020

LOVEC

110

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
JULIJ – MALI SRPAN
AVGUST – VELIKI SRPAN

Bralce in sodelavce glasila Lovec obveščamo, da bo pisarna uredništva od 1. do 31. julija 2020 zaprta zaradi rednega letnega dopusta.

Želimo vam zdravo poletje. Pazite nase!

Uredništvo

Fujan 2020

Nariscal: Martin Fujan

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CIII., št. 7–8
julij – mali srpan
avgust – veliki srpan

Lovec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.
ISSN 0024-7014

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priloga in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poština je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Odgovorna urednica:
Jasna Kovačič Siuka

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik: dr. Apad Köves
Bojan Avbar, Marjan Gselman, Jurij Lampe, dr. Boštjan Pokorny, Marko Rajkovič

Lektorica in korektorica:

Marjetka Šivic
Tehnični urednik: Milan Samar
Tajnica uredništva: Eva Strajnar

Lovec izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija.
Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC obdavčeno po 5% stopnji.

Besedila za objavo v reviji Lovec pošljite na e-naslov lovec@lovska-zveza.si v Wordovem dokumentu, podpisane in žigosane uradne dopise pa skenirane ali po navadni pošti. Fotografije sprejemamo prav tako po e-pošti v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji.

Fotografi, ki se ukvarjajo z naravoslovno fotografijo, lahko svoje fotografije, namenjene za banko fotografij revije Lovec ter Zlatorogove in Štrokove knjižnice, pošljejo na CD-ju ali po vnaprejšnjem dogovoru po katerem od elektronskih transferjev.

Avtorji s tem, ko pošljejo fotografije v uredništvo, soglašajo z obdelavo fotografij pred objavo v reviji Lovec oziroma Zlatorogovi ali Štrokovni knjižnici.

Uredništvo glasila Lovec
Župancičeva 9
1000 Ljubljana
e-naslov: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Glasilo Lovec na spletu:
<http://www.lovska-zveza.si>
zavihek Glasilu Lovec

Foto: Štefan Vesel

IZ VSEBINE:

<i>M. Gselman:</i>	O lovski kinologiji nekoliko drugače	324
ZAPISANO, IZBRANO, PREBRANO ...		326
LOVSTVO		328
<i>Več avtorjev:</i>	Spremljanje varstvenega stanja volkov v Sloveniji v letih 2018 in 2019	328
<i>Več avtorjev:</i>	Divjad na nelovnih površinah: težave, izzivi in rešitve	332
<i>G. Vengušt, Diana Žele - Vengušt:</i>	Afriška prašičja kuga pri divjih prašičih	337
<i>D. Siuka:</i>	Z vitamini in minerali v boj proti COVID-19	341
<i>M. Kišek:</i>	Kaj je skupnega bananam, čokoladi in koronavirusu?	343
LOVČEVA OPRAVILA		346
<i>Š. Vesel:</i>	Julij in avgust	346
LOVSKO OROŽJE		350
<i>D. Waldhütter:</i>	Bergara, lovska puška za 21. stoletje z ameriško-špansko dušo	350
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		352
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		353
<i>H. Gombač:</i>	Belo kot čekani, rdeče kot sneg	353
<i>M. Leban:</i>	V rit bi te brcnil	355
LOVSKO PESNIŠTVO		358
<i>J. Zelnik:</i>	Spomin	358
<i>A. Rant:</i>	Volk	359
<i>S. Grl:</i>	Lovec moj	360
LOVSKA ORGANIZACIJA		361
<i>L. Bradač:</i>	Še o ponatisu zbornika Slovenski lovci v vojni za Slovenijo 1991	361
<i>J. K. S.:</i>	Izpust risa Borisa iz prilagoditvene obore v naravo	362
<i>P. Novak:</i>	Zgledno sodelovanje obmejnih lovcev	362
<i>B. Avbar:</i>	Znanje je zaklad, ki venomer spremlja svojega lastnika	363
<i>B. Žerdin:</i>	Prijateljstvo med lovci ne pozna meja	364
<i>U. Knez:</i>	70 let LD Jurklošter	364
<i>O. Bakal:</i>	LD Benedikt obeležila 70 let	365
<i>M. Palčič:</i>	70 let LD Izlake	366
<i>M. Toš:</i>	Visoke preže – (tudi) ogledalo lovcev	367
<i>B. Avbar:</i>	Bič, rajski izvir sredi kraške planote	368
JUBILANTI		369
MLADI IN LOVSTVO		370
<i>M. Kišek:</i>	O šoli, kjer so najljubši predmeti dijakov povezani z lovstvom	370
LOVEC ZA MLADE ŠAKAL (Canis aureus)		371
LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE		372
LOVSKI OPRTNIK		374
<i>F. Černigoj:</i>	Boris Žagar: Gamsova župca	374
<i>M. Fujan:</i>	Učenje se nikoli ne konča	375
<i>B. Ačko:</i>	Iskanje in reševanje gamsa na ulicah Slovenske Bistrice	376
<i>Optium, d. o. o.</i>	Predstavljamo: Pulsar Axion – kompaktni termovizijski monokularji	377
<i>M. Toš:</i>	Hermann Göring	378
<i>Žan, Eva:</i>	Meso divjega prašiča na žarni plošči	378
V SPOMIN		379
LOVSKA KINOLOGIJA		380
<i>B. Tucovič:</i>	40 let delovanja LKD Posavje - Krško	380
<i>B. Tucovič:</i>	Drugo Tekmovanje za ptičarje in šarivce za pokal sv. Huberta	381
<i>A. Raspet:</i>	Povečan lov na lisice in kune v loviščih ZLD Idrija	382
<i>B. Tucovič:</i>	Šestnajsti memorial Alojza Arka (LKD Posavje - Krško)	382
<i>I. Trček:</i>	LD Mlajtinci zgradila nov umeten rov za pse jamarje	383
<i>KZS:</i>	Predvidena legla lovskih psov	384

SLIKA NA NASLOVNICI:
Kožača (*Strix uralensis*)
Foto: Oton Naglost

Na računalnik natipkane prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovec@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajsanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorski možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije.

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna	srnjak, lanščak: 1. 5.–31. 10.
srna, mladici obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
mladica:	1. 5.–31. 12.
Navadni jelen	jelen: 16. 8.–31. 12.
košuta:	1. 9.–31. 12.
teleta:	1. 9.–31. 1.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 1.
Damjak	damjak: 16. 8.–31. 12.
košuta:	1. 9.–31. 12.
teleta:	1. 9.–31. 1.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 1.
Muflon	oven, lanščaki obeh spolov in jagnjeta obeh spolov: 1. 8.–28. 2.
ovca:	1. 8.–31. 12.
Gams	kozel, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov: 1. 8.–31. 12.
Kozorog	kozel, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov: 1. 8.–31. 12.
Divji prašič	merjasec: 1. 1.–31. 12.
svinja:	1. 7.–31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:	1. 1.–31. 12.
Poljski zajec	1. 10.–15. 12.
Kuna belica, kuna zlatica	1. 11.–28. 2.
Jazbec	1. 8.–31. 12.
Lisica	1. 7.–15. 3.
Šakal	1. 7.–15. 3.
Rakunasti pes (enok)	1. 8.–31. 3.
Navadni polh	1. 10.–30. 11.
Alpski svizec	1. 9.–30. 10.
Pižmovka	1. 1.–31. 12.
Nutrija	1. 1.–31. 12.
Fazan	1. 9.–28. 2.
Poljska jerebica (gojena)	1. 9.–15. 11.
Raca mlakarica	1. 9.–15. 1.
Šoja	1. 8.–28. 2.
Sraka	1. 8.–28. 2.
Siva vrana	1. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrsti rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

O lovski kinologiji nekoliko drugače

Marjan Gselman,
član Upravnega in Uredniškega
odbora LZS

oči in ga pripravil do nekoliko sodobnejšega razmišljanja in pogledov na kinologijo.

Psi me spremljajo vse življenje. Po babičinem pripovedovanju sem s pomočjo družinskega psa tudi shodil. Bil je mešanec med nemškim ovčarjem in še eno pasmo; po domače so takšnim psom rekli volčjak. Klicali so ga Rolf, zame je bil Lolfi. No, in ta Lolfi mi je pomagal, da sem se kaj hitro postavil na noge in mi je tako zlezel pod kožo, da si ne znam več predstavljati niti dneva brez psa. Morda se bo kdo od bralcev tega prispevka zavedel, da je imel že od nekaj željo imeti psa, le poguma za nabavo ni imel.

Pa lepo po vrsti. Preden se odločite za nabavo psa, si morate odgovoriti na nekaj vprašanj ... Kakšnega psa si želim? Zakaj bi imel psa oziroma kakšen je moj namen? Imam primeren prostor in dovolj časa, ki je potreben za ustrezno oskrbo in vzgojo psa? Kdo bo poskrbel za mojega psa, če bom odsoten dalj časa? Vse to so zelo pomembna vprašanja, na katera je treba odgovoriti s pomočjo preostalih družinskih članov. Temeljito je treba proučiti pasme, ki nam ustrezajo, in razmisliti o bivalnem okolju našega morebitnega novega družinskega člana. Ponudba je ogromna – tako doma kot v tujini. Če bo kuža v stanovanju, mora imeti ustrezen prostor, ki bo samo njegov tudi v času, ko bo sam ali bomo imeli obiske. Če bo kuža zunaj, mora imeti ustrezno pasjo hišico, ki mu bo nudila zavetje, predvsem pred vetrom. Primerno je tudi, da ima dovolj velik pesjak, da ne počne neumnosti na dvorišču, ko je sam in mu je dolgčas. Seveda ne smemo pozabiti na naš čas, ki ga bomo namenili za ukvarjanje z njim, za sprehode, ki bodo obema koristili, čas za šolanje psa itn.

Če smo na vsa vprašanja našli ustrezne in pozitivne odgovore, se postavi naslednje pomembno vprašanje, in sicer: Kje nabaviti psa? Možnosti je veliko, včasih celo preveč. Sam zagovarjam nabavo pri priznanih vzrediteljih. Prednost nabave pri priznanih vzrediteljih je v tem, da pasmo dobro poznajo, znajo svetovati pri izbiri mladička

Lovec brez psa je kakor jezdec brez konja!

Dr. Ivan Lovrenčič, 1907

Nisem velik kinološki strokovnjak. S področja kinologije imam le nekaj osnovne izobrazbe, sem namreč inštruktor za šolanje lovskih psov. Moje pisanje o lovski kinologiji bo zato zgolj glasno razmišljanje. A kljub temu potihoma upam, da bo to pisanje celo koga navdušilo in se bo odločil za nakup lovskega psa ali pa vsaj komu odprl

za naš namen in tudi pozneje nudijo ustrezno podporo pri nadaljnjem šolanju psa. Potem ko smo nabavili psa, je treba poskrbeti za ustrezno prehrano. Sam zagovarjam raznoliko prehrano, od »konfekcionirane« (briketi, konzerve ...) do doma pripravljene. Po mojih izkušnjah je najmanj težav, če so obroki primerno porazdeljeni čez teden, doma pripravljena hrana v kombinaciji z briketi. Že nekaj let poskušam obroke obogatiti z mesom; nabavim mesne ostanke v mesnicah ali pri predelovalcih divjačinskega mesa. Če imam srečo, dobim tudi ostanke od filiranja lososa. Mesa in rib ne dajem surovih; nekoliko jih toplotno obdelam, čeprav poznam veliko primerov, ko lastniki psa hranijo s surovim mesom. Starejše pse načeloma hranim enkrat na dan. Menim, da je briketirana hrana idealna za čas, ko smo s psom na počitnicah ali kje drugje doma. Je hitro pripravljena, se ne kvari. Seveda pa je treba ob briketirani hrani poskrbeti, da ima kuža vedno na voljo dovolj sveže vode. Pri psu moramo poskrbeti tudi za redno zdravstveno oskrbo; cepljenje proti steklini, morda pasji kugi. Redno moramo skrbeti tudi za odstranjevanje pasjih notranjih in zunanjih zajedavcev itn. Seznan je lahko kar dolg.

Tako, mladička smo pripeljali v novi dom, dobili smo novega družinskega člana. To je le prvi del zgodbe. Kako naprej? To je čas spoznavanja novega okolja, novih predmetov in oseb, čas socializacije, kar pomeni, da mladička spoznavamo s čim več situacijami, v katerih se bo lahko znašel v svojem življenju. Socializacija pa ne pomeni samo igranja z vrstniki, ampak je pomemben sestavni del priprave na življenje, vzgojo in šolanje. Seveda je igra z vrstniki zelo pomembna, vendar moramo paziti, da pes ne pridobi negativnih izkušenj, ki bi mu pozneje vzbujale negativne impulze, kot sta pretirana plahost ali napadnost do drugih psov. Socializacija je tudi čas, ko se pes in lastnik navežeta drug na drugega, kar je nepogrešljivo pri nadaljnjem šolanju. Zelo priporočam obisk male šole med 3. in 9. mesecem starosti psa. V mali šoli se bosta kuža in lastnik seznanila z različnimi situacijami in hkrati se bo med njima spletla vez, ki ju bo spremljala ves čas skupnega življenja.

Končali smo malo šolo, psiček je socializiran, ubogljiv, odpravili smo morebitne nezaželene vzorce obnašanja. Sledi nadaljevanje šolanja po programu VPI in VP2, vaje poslušnosti 1 in 2, ki so primerne za pse med 9. in 18. mesecem starosti in obsegajo naslednje vaje: vodljivost na povodcu, hoja ob nogi s povodcem in brez njega, odpoklic, vaja »sedi«, vaja »prostor«, odložitev, prinašanje predmeta, delo v urbanem okolju (odzivanje na druge pse, odzivanje na ljudi ...).

Uspešno smo končali malo šolo in šolanje po programu VPI in VP2. Kuža počasi odrasča in čas je, da ga začnemo intenzivno pripravljati na »specialne« preizkušnje (tako jih imenujem jaz), ki se od pasme do pasme razlikujejo, so pa nujno potrebne in obvezne za lov z našim psom. Vse zahteve so zapisane v pravilnikih o preizkušnjah za vsako

pasmo posebej. Sam vodim labradorki in francosko ptičarko. Dve pasmi različnih značajev, različnih temperamentov, za različen namen, a z doslednim delom in vztrajnostjo sem dosegel, da lahko z njimi lovim brez težav. Vsaka psička pozna svojo nalogo in nista moteči ena drugi.

Proti koncu mojega pisanja o kinologiji bi omenil še prepotreben Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih. Obstoječi pravilnik sega v leto 2002. Od njegove uveljavitve se je veliko stvari spremenilo, določene zakonitosti o uporabi psov v lovišču so zapisane v Zakonu o divjadi in lovstvu ter različnih uredbah in pravilnikih. Kot dolgoletni vodnik lovskih psov menim, da bi bilo prav, da so vse zakonske podlage zbrane na enem mestu, saj bi tako bistveno olajšali delo vodnikom, ker bi našli vse na enem mestu. Prav tako menim, da so tudi nekateri pravilniki o preizkušnjah psov potrebni prevetritve in posodobitve. Zdi se mi, da so določene vzrejne komisije pri tem nekoliko zaspale. Prepričan sem, da bi bilo treba precej pomladiti sodniške vrste. Ampak to je v pristojnost Kinološke zveze Slovenije, v kar pa se ne bi spuščal.

Za zaključek še nekaj misli, morda napotkov ... Že vrsta

FCI-skupine, v katero je uvrščena posamezna pasma, lahko nakaže glavne naloge psov (jamarji, goniči, barvarji, šarivci, ptičarji, prinašalci ...). Pes je odvisen od človeka, vendar je tudi človek vedno bolj odvisen od psa. Pse vedno bolj uporabljamo v poklicne in športne namene. Psi, ki sodelujejo pri lovu, ne smejo biti moteči za druge pse in udeležence lova. Osnova za dobrega psa katerekoli pasme je njegov lovski nagon do iskanja in lova. Če hočemo imeti dobre pse z usmerjenim nagonom v korist človeka, je njegove zasnove treba spodbujati, potrebni sta načrtna vzreja in vzgoja. In čisto za konec – ne pozabimo na odgovorno lastništvo psa. Potrudimo se, da nam bo pes v veselje in ne v breme.

»Pes je odvisen od človeka, vendar je tudi človek vedno bolj odvisen od psa. Pse vedno bolj uporabljamo v poklicne in športne namene. Psi, ki sodelujejo pri lovu, ne smejo biti moteči za druge pse in udeležence lova. Potrudimo se, da nam bo pes v veselje in ne v breme.«

Foto: Jaroslav Pap (Fotografija je simbolična.)

Foto: Marjan Artnak

VLADIMIR KAPUS, »POGREŠANI« LOVSKI PISATELJ IN PUBLICIST

GORENJSKI GLAS, 3. 5. 2020 (Peter Colnar) – Med drugo svetovno vojno je v Sloveniji »izginilo« več ljudi. Med njimi je bil tudi publicist in pisatelj Vladimir Kapus pl. Pichelstein, ki se je rodil v Kamni Gorici 30. aprila 1885. Oktobra 1943 naj bi ga nad Kamno Gorico odpeljali »sodelavci narodno-osvobodilnega gibanja«. Ljudsko šolo je obiskoval doma, realko pa v Ljubljani. Nato je bil enoletni prostovoljec v Trbižu in Beljaku, pozneje pripravnik za orožniškega oficirja, nazadnje železniški uradnik v Trstu. Po prevratu leta 1918, to je po razpadu Avstro-Ogrske oziroma v času nastopa generala Rudolfa Maistra, je z Jesenic odšel na Karavanke kot vodja planinskega vojaškega oddelka, ki mu je poveljeval od januarja do marca 1919. Nato je bil zopet železniški uradnik, najprej v Bosanskem Brodu in nato v Zagrebu. Leta 1922 se je upokojil in se posvetil publicistiki. Že kot dijak je

začel pisati pesmi in novele, pozneje je sodeloval v Jutru, Domovini, Razgledu, Življenju in svetu in pri različnih revijah. Kot lovski pisatelj je bil najprej sodelavec pri Weidmannsheilu, nato od prvega letnika naprej pri Lovcu. Glavno vodilo življenja sta mu bila zbujanje spoznavanja in ljubezni do naravnih lepot ter boj proti »mrharstvu«. Njegov članek O srnjakovem rogovju, ki je bil objavljen v Lovcu, je bil ocenjen kot delo znanstvenega značaja.

ŠUS V GLAVO MEDVEDJI POPULACIJI

DNEVNIK, 10. 5. 2020 (ur.) – Konec minulega meseca so na cesti na Dobeno v Občini Mengeš opazili medveda, ki ni običajen gost tamkajšnjih gozdov, zato so sprehajalce nanj posebej opozorili. Na koncu se je izkazalo, da je vse skupaj lažna novica, sta pa medvedko z mladičema srečala tekača na pešpoti z gradu Fridrihštajn nad Kočevjem. Medvedka se je umaknila, tekača prav tako, dogodek pa je vendarle opozorilo, da so v goz-

dovih tudi medvedke z mladiči, ki so zaradi branjenja naraščaja posebno nevarne. Na medvede in druge zveri v naših gozdovih pač ne smemo in tudi ne moremo preprosto pozabiti. V Sloveniji so v sezoni 2017/18 zaznali 14 tropov volkov, bilo pa naj bi 88 osebkov. Vodilni strokovnjak za volkove v Sloveniji Miha Krofel z Biotehniške fakultete je že pred leti poudaril pomembnost izbire odstrela glede vodenja tropa. Če se odstrel mladiča, se ne spremeni skoraj nič, če pa se odstrel alfa samca ali samico, trop lahko razpade ali pa vanj v približno četrtini primerov pride nov samec ali samica. Nov trop ali star z novim članom vsaj nekaj časa ne bo deloval tako usklajeno in se bo zato usmeril na lažje dostopne cilje, torej drobnico, kar pomeni, da neselektivni odstrel pomeni povečano število konfliktov. Javnomenjske raziskave, narejene na osrednjem območju medveda in volka, kažejo, da ljudje sprejemajo zveri, ne strinjajo pa se s povečevanjem populacije. Obširen članek o medvedih in volkovi v Sloveniji je **6. maja 2020** objavil tudi **NEDELJSKI DNEVNIK**. Napisal ga je **Miro Pucelj**.

IZŽIVLJAJO SE V HOSTI, STRAŠIJO LJUDI IN ŽIVALI

SLOVENSKE NOVICE, 20. 5. 2020 (Tomica Šuljič) – Letošnjo »korono pomlad« doživljamo drugače kot pomlad minula leta in epidemija ter z njo povezane omejitve ustvarjajo nove težave. Tako je skupina krajanov iz naselij Log pri Brezovici in Dragomer pred nekaj dnevi objavila daljši opis dogajanja v sicer mirni Občini Log - Dragomer. Na gozdnih oziroma kolesarskih poteh, ki občino povezujejo s krajem Brezje, se občani in drugi sprehajalci vse pogosteje srečujejo z motoristi in avtomobili, čeprav smejo na tiste poti z motornimi vozili le lastniki traktorjev. »Gozdna pot je postala priljubljena bližnjica za voznike, ki se izživljajo z motorji ali izogibajo glavnim cestam in ker so očitno pod vplivom prepovedanih substanc, je le vprašanje časa, kdaj bo prišlo do hujše nesreče,« v daljšem javnem zapisu opozarjajo prestrašeni in jezni domačini. Občani navajajo tudi, da neodgovorni vozniki ogrožajo ljudi, prestrašijo pse na vrvcih in gozdne živali. Sprehajalci se na

ozkih poteh nimajo kam umakniti, ob nevarnostih so deležni celo groženj.

LOVEC PADEL S PREŽE

PRIMORSKI DNEVNIK, 20. 5. 2020 (Danijel Radetič) – Ob robu Komarjev, zaselku v bližini Jamelj, se je ponesrečil 81-letni lovec s Turjaka. V popoldanskih urah se je odpravil do lovske preže, da bi pokosil travo v njeni okolici in opravil nekaj vzdrževalnih del. Ko se je okrog 17. ure povzpel na prežo, je lesena deska – verjetno nekoliko strohnela – popustila pod njegovo težo. Lovec je padel s petih metrov višine in obležal na tleh pod prežo; utrpel je razne poškodbe, vendar je vseskozi ostal pri zavesti. Z mobilnim telefonom je poklical jameljskega lovca, ki je takoj sprožil alarm in se tudi sam odpravil do poškodovanega prijatelja. Do preže, ki je v neposredni bližini državne meje, so prišli tudi karabinjerji, reševalci in osebje gorske reševalne službe. Ob 18. uri je priletel helikopter, s katerim so moškega odpeljali na zdravljenje v videmsko bolnišnico, dodelili so mu rdečo triažno kodo. Po razpoložljivih podatkih naj bi utrpel

razne poškodbe, vendar hrbtenica naj ne bi bila poškodovana.

ČE BOSTE V MESEČINI PRIŠLI V LOVIŠČE, KJER SEM LOVSKI ČUVAJ, BOM SEVEDA STOPIL K VAM. IN VEM, DA SE BOVA POGOVARJALA DO JUTRA

https://anaasic.com, 17. 5. 2020 (Ana Ašič) – Kdo je lovski čuvaj? Kaj dela? Kje? Kdaj? In kako? Zakaj je njegova zelena senca v slovenskih gozdovih nepogrešljiva? Kaj sme? In česa ne sme? Kako je z nami? Kdaj lahko stopi do nas? Je nelagodje ob srečanju z njim samoumevno? Kakšen je njegov dan? In noč? S čim vse se srečuje na svojih gozdnih poteh? Kaj je največji čar takega dela? In kaj je najbolj delikatno? Kaj lovski čuvaj najbolj »preganja«? In kaj najbolj ščiti? Pa seveda, koliko jih je na Slovenskem? Kdo jih nadzira? Kako? In, zakaj? Ali imajo lovski čuvaji v času koronavirusne krize posebna pooblastila? So tudi oni

bdeli nad izvajanjem odloka o prepovedi gibanja med občinami? Kdaj pokličejo na pomoč Policijo? In zakaj? Brezpogojno ščitijo svoje lovske kolege? Ali ravno nasprotno? Od kod prihajajo? In kam gredo? Kakšna je v Sloveniji njihova prihodnost? In predvsem, kdo je človek, ki jih v bistvu vodi; vsekakor pa o tem največ ve. Ko je dr. Srečko Felix Kropce leta 2008 postal predsednik Lovske zveze Slovenije (LZS), se je začelo z njegovim dvojnim, torej osemletnim mandatom, po daljšem času v samostojni Sloveniji trajnejše obdobje vodstvene stabilnosti za slovensko lovsko organizacijo. Tako je vsaj videti iz zgodovine njenih predsednikov. V 113 letih so le štirje vodili slovenske lovce dlje kot on: ustanovitelj Slovenskega lovskega društva dr. Ivan Lovrenčič med obema vojnama 26 let, dr. Jože Benigar, ki je leta 1950 nasledil Ivana Mačka Matijo, 17 let, po devet let pa dr. Viljem Krejči pred drugo svetovno vojno in med njo ter Lojze Briški v sedemdesetih. Da so tako pregledno predstavljeni na spletni strani Lovske zveze Slovenije in se tako jasno zazrejo v ljubljanski lovski vili v obiskovalca, ki se povzpne po stopnicah v prvo nadstropje, je bila, kot je dejal,

njegova ideja. »Zdelo se mi je prav, da vsak, ki pride v hišo, takoj vidi ljudi, ki so pomembno gradili našo lovsko organizacijo.« Njegova je bila zamisel, da vsi slovenski lovci vsako leto od LZS prejmejo koledar. On se je zavzel in izpeljal ustanovitev Strokovno-znanstvenega sveta LZS; pa začel s Slovenskimi lovskimi dnevi, ki so, kot je povedal, »po prvotni zamisli zmeraj trajali dva dni«. V njegovem mandatu je začel izhajati Zlatorogov zbornik, strokovno-znanstveno glasilo, ki ga izdaja Strokovno-znanstveni svet LZS. Sploh se mu je zdelo, kot je dejal, »založništvo pomemben izziv za lovsko organizacijo«. A reviji Lovec je, po njegovih besedah, »pustil dihati« in vanjo zlepa ni posegal. »Popolnoma sem zaupal uredniku Borisu Leskovicu in profesionalcem, ki so jo pripravljali. Morda sem napisal en uvodnik na leto, največkrat silvestrskega,« je dodal, »res pa je, da sem imel v vsaki številki rubriko Predsednikova beseda, v kateri sem lovcem redno spregovoril o vsem, s čimer sem se v tistem mesecu kot predsednik Lovske zveze ukvarjal in čemu sem se nameraval posvetiti«.

*Pripravil:
dr. Marjan Toš*

Foto: Bojan Avbar (Fotografija je simbolična.)

Foto: Marjan Artnak

SPREMLJANJE VARSTVENEGA STANJA VOLKOV V SLOVENIJI V LETIH 2018 IN 2019

Na območju Slovenije se je sistematično spremljanje varstvenega stanja (monitoring) volkov vzpostavilo v sklopu projekta LIFE SloWolf med letoma 2010 in 2013. V času trajanja omenjenega projekta smo razvili in v praksi preizkusili več metod, ki so postale podlaga za monitoring populacije volka v naslednjih letih. Tako od leta 2015 naprej Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) v sodelovanju z Biotehniško fakulteto in nevladno organizacijo Dinaricum ter številnimi lovci izvaja monitoring v sklopu projektne naloge, ki jo financira Ministrstvo za okolje in prostor. V vsakoletnem poročilu monitoringa so podrobno predstavljeni različni demografski parametri populacije volkov in njihova prostorska razširjenost. Rezultati, predstavljeni v tem prispevku, so bili pridobljeni v sklopu spremljanja varstvenega stanja volkov v Sloveniji v letih 2017–2020.

Vzpostavitev in izvajanje monitoringa

Tovrstno načrtno in stalno spremljanje dogajanja v populaciji volkov je dandanes nujen del upravljanja te zavarovane vrste. Volk je namreč vrsta, ki je zelo prilagodljiva na okolje, tako

s svojim vedenjem kot tudi s socialno strukturo. Prav tako je za volkove značilna visoka stopnja reprodukcije na eni strani in velika smrtnost mladih živali na drugi. Poleg tega na razvoj populacije vplivajo še disperzija (zapuščanje teritorija domačega tropa z namenom vzpostavitve lastnega tropa) ter imigracija (priseljavanje) in emi-

Sistematično spremljanje stanja populacije volka poteka le na območju stalne prisotnosti volkov. Glavni metodi spremljanja sta popis teritorialnih tropov volkov z metodo izzivanja oglašanja (howling) in zbiranje neinvazivnih genetskih vzorcev za ocenjevanje velikosti populacije volkov.

gracija (odseljavanje) živali na območju Slovenije in z nje. Spremljanje varstvenega stanja volkov je tako ključnega pomena za razumevanje populacijske dinamike te živalske vrste. Nenazadnje je monitoring zavarovanih vrst obveznost Slovenije, skladno z domačo in evropsko zakonodajo. Proces spremljanja številčnosti in prostorske razširjenosti je sestavljen iz različnih metod, poteka pa na območju redne in občasne prisotnosti volkov.

Najosnovnejši način spremljanja razširjenosti volka je sistematično zbiranje naključno zaznanih znakov prisotnosti, ki poteka na celotnem območju pojavljanja volkov. V ta namen ZGS v sodelovanju

Foto: Arhiv skupine za ekologijo živali, Oddelek za biologijo, BF

Za sezono 2018/2019 ocenjujemo, da je bilo v Sloveniji 14 volčjih tropov, od katerih jih je verjetno šest imelo del teritorija tudi na Hrvaškem.

Delo v laboratoriju

z **Lovsko zvezo Slovenije** upravljavcem lovišč trikrat na leto pošlje vprašalnike o opažanjih znakov prisotnosti velikih zveri, v katerih lovci poročajo o opažanjih volkov, prisotnosti njihovih sledi, iztrebkov ali plena. V sezoni 2018/2019 smo vprašalnike o opažanjih znakov prisotnosti velikih zveri posredovali 200 lovskim družinam, predvsem v južnem, zahodnem in severozahodnem delu Slovenije.

V okviru monitoringa poteka tudi zbiranje podatkov o škodi zaradi volkov na domačih (rejnih) živalih. Podatke zbira ZGS v okviru javne gozdarske službe. Sistematično spremljanje pojavljanja škode – podobno kot naključno zbiranje drugih podatkov o znakih prisotnosti volkov – omogoča vpogled v prostorsko razporeditev volkov, predvsem pa je iz ugriznih ran napadenih živali mogoče pridobiti vzorce slin za nadaljnje molekularno-genetske analize. ZGS opravlja tudi biometrične meritve (meritve raznih telesnih mer) vseh najdenih mrtvih in odstreljenih volkov. Pri tem se vsakemu volku odvzame vzorec tkiva za nadaljnje genetske analize in zob (predmeljak) za ugotavljanje točne starosti volka z metodo štetja dentinskih slojev (plasti zobovine).

Sistematično spremljanje stanja populacije volka poteka le na območju stalne prisotnosti volkov. Glavni metodi spremljanja sta *popis teritorialnih tropov volkov z metodo izzivanja oglašanja (howling)* in *zbiranje neinvazivnih genetskih vzorcev za ocenjevanje velikosti populacije volkov*.

Pri izzivanju oglašanja z oponašanjem volčjega tuljenja simuliramo »vdor vsiljivca« na teritorij volčjega tropa in tako izzovemo teritorialni akustični odziv (volčje tuljenje). Ker pri odzivu volkov lahko razločimo med odzivom odraslih živali in odzivom mladičev, s to metodo zaznavamo tudi najmanjše število legel (tropov z mladiči) v posameznem letu. Popis poteka v treh zaporednih nočeh poleti v vnaprej določeni mreži kvadrantov

velikosti 3 x 3 kilometre. Za koordinacijo in izvedbo popisa skrbijo prostovoljci društva **Dinaricum**, njim pa se pridružijo tudi zainteresirani člani lovskih družin, uslužbenci ZGS in **Biotehniške fakultete**. V letu 2018 smo popisa izvedli na 436 kvadrantih. Leta 2019 pa smo zaradi širitve populacije volkov v alpski in predalpski prostor popisno mrežo na tem območju razširili za 72 kvadrantov in tako trenutna popisna mreža pokriva skoraj četrtino površine Slovenije.

Foto: Arhiv ZGS

Pravilno shranjeni neinvazivni genetski vzorci

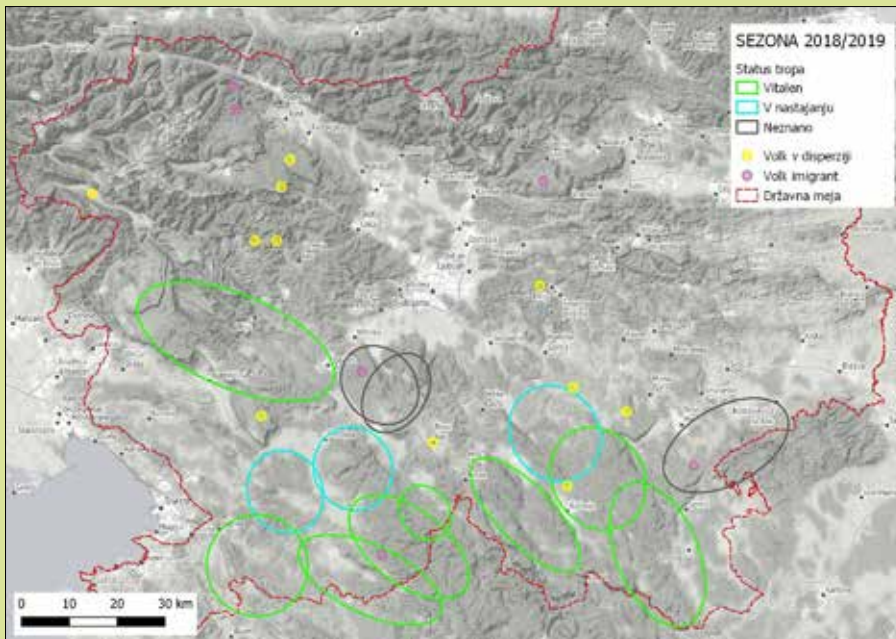
Zbiranje neinvazivnih genetskih vzorcev poteka vse leto. Pri zbiranju vzorcev sodelujejo uslužbenci ZGS in Biotehniške fakultete in tudi zainteresirani člani lovskih družin ter drugi prostovoljci. Vir neinvazivnih genetskih vzorcev je material, ki ga živali prek svojih izločkov ves čas puščajo v okolju. Pri volkovihi so to predvsem iztrebki in urin, občasno tudi dlaka ali slina na plenu. Iz zbranih vzorcev lahko s pomočjo molekularno-genetskih metod prepoznamo posamezne volkove.

Genetsko prepoznavanje volkov je podlaga za ocenjevanje njihove številčnosti in števila tropov v Sloveniji. Genetske analize omogočajo tudi sestavljanje rodovnikov volkov, ki jih je mogoče povezati v družinska drevesa posameznih tropov. Prek poznavanja sorodstvenih odnosov lahko zaznamo dispergerje – volkove, ki so zapustili teritorij rodnega tropa v iskanju spolnega partnerja in težnji po vzpostavitvi lastnega teritorija. Prav tako lahko na podlagi sorodstvenih odnosov ugotovimo, ali zaznani dispergerji izvirajo iz tropov, ki živijo na območju Slovenije ali pa so se k nam preselili z drugih območij. Poleg tega monitoring, ki temelji na genetsko-molekularnih metodah, omogoča zaznavanje križancev med volkovi in psi. Pridobivanje podatkov in vzorcev na terenu ter zahtevne genetske analize terjajo svoj čas, zato rezultati monitoringa volka vselej odražajo stanje volčje populacije za prejšnje leto. Ta prispevek tako predstavlja stanje volčje populacije za sezono 2018/2019 oziroma od maja

2018 do aprila 2019. V njem so predstavljeni tudi rezultati popisa volčjih tropov z izzivanjem tuljenja v avgustu 2019.

Monitoring ni le ocena številčnosti volkov

V avgustu 2018 smo odziv volkov na izzivanje tuljenja zabeležili v 22 (od 436) kvadrantih, od katerih smo v devetih primerih zaznali odziv mladičev in tako potrdili prisotnost najmanj devetih volčjih

Za varstvo in upravljanje volka je ključno zavedanje, da je na državni ravni vzpostavljen monitoring, ki temelji na znanstveno preverljivih metodah in je kot tak trdna podlaga upravljavskim odločitvam.

Podatki: Tomaž Skrbinšek, pripravi: Gregor Simčič

Okvirni teritoriji tropov ter zaznani imigranti in dispergerji; slika prikazuje stanje za sezono 2018/2019.

volkov na območju Slovenije znaša 95 (86–110) živali.

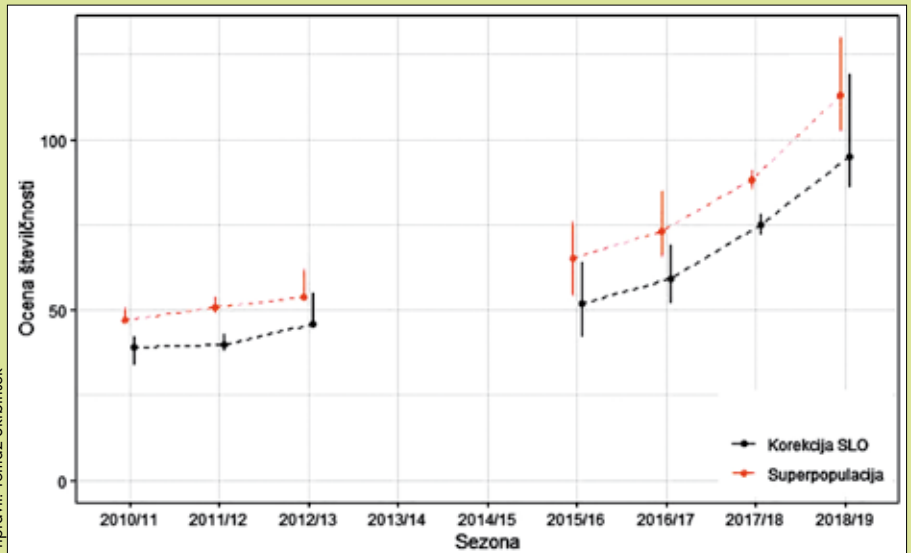
Poleg številčnosti spremljamo tudi prostorsko razširjenost volkov, pri kateri na podlagi sorodstvenih odnosov med volkovi ocenimo število tropov. Prek lokacij posameznih vzorcev nato določimo tudi okvirna območja, kje so tropi. Na podlagi trenutnega stanja in dogajanja v prejšnjih letih vsakemu tropu določimo status. Status vzpostavljenega (vitalnega) tropa imajo tropi z vsaj dvema generacijama mladičev. *Trop v nastajanju* ima le mladiče tekočega leta. *Neznani status* pa označuje trope, za katere nimamo dovolj

legel na območju Slovenije. V letu 2019 smo med popisom teritorialnih volkov po metodi izzivanja tuljenja skupaj zabeležili 27 odzivov volkov. Na tak način smo skupaj s fotodokumentacijo na območju mreže popisa potrdili prisotnost najmanj 12 volčjih legel, poleg tega smo zunaj mreže popisa (v Kamniško-Savinjskih Alpah) zabeležili tudi eno leglo križancev med volkom in psom.

Od 1. maja 2018 do 30. aprila 2019 smo zbrali 399 neinvazivnih genetskih vzorcev, večinoma iztrebkov volkov, dodatno pa še tkiva šestih mrtvih volkov in 159 vzorcev slin iz škodnih primerov. Na tem mestu je treba poudariti, da iz vsakega nabranega vzorca ni mogoče pridobiti dovolj ohranjene dednine živali. Uporabnost vzorca je namreč verjetnejša, če je vzorec pobran svež in shranjen na pravi način. Poleg volčjih se med zbranimi vzorci znajdejo tudi vzorci drugih vrst, kot so na primer lisica, šakal ali domači pes. Od skupno več kot 500 zbranih vzorcev smo dobili 243 za analize uporabnih, ki so pripadali 83 različnim volkovom.

Na tak način zbrani genetski vzorci omogočajo izračun ocene velikosti populacije. Pri tem je v rabi t. i. *metoda označevanja in ponovnega ulova*, s katero ocenimo, kolikšen delež volkov smo zajeli v vzorcu in kolikšno je skupno

Monitoring volka poleg splošnega vsakoletnega stanja v volčji populaciji omogoča tudi spremljanje dogajanja na ravni posameznega tropa. Izvedba monitoringa v več zaporednih sezonah pomeni, da lahko spremembe v volčji populaciji beležimo natančno skozi čas.

Pripravi: Tomaž Skrbinšek

Večletna dinamika populacije volkov v Sloveniji; rdeče pike predstavljajo oceno za superpopulacijo, črne oceno za Slovenijo.

število volkov v populaciji. Najprej izračunamo oceno za t. i. superpopulacijo, v katero so vključeni vsi volkovi, tudi tisti, ki pripadajo tropom, katerih teritorij sega v Republiko Hrvaško. V sezoni od junija 2018 do konca aprila 2019 je bila velikost superpopulacije ocenjena na 113 volkov (102–130; 95 % interval zaupanja). Temu izračunu sledi popravek za potrebe upravljanja v Sloveniji, pri kateri se odšteje polovica živali, zaznanih v čezmejnih tropih. V oceno populacije niso vključeni mladiči, ki so poginili pred četrtem mesecem starosti, saj jih z zbiranjem neinvazivnih genetskih vzorcev ne zaznamo. Mladiči prve mesece svojega življenja namreč preživijo v brlogu ali njegovi neposredni bližini, zaradi česar jih z vzorčenjem ne zaznamo. Za sezono 2018/2019 ocena števila

informacij za določitev statusa, kar je večinoma povezano s premajhnim številom zbranih vzorcev.

Za sezono 2018/2019 ocenjujemo, da je bilo v Sloveniji 14 volčjih tropov, od katerih jih je verjetno šest imelo del teritorija tudi na Hrvaškem. Osem tropov (od tega enega, v katerem smo zaznali križance z domačim psom) smo ocenili kot *vzpostavljene*, trije so imeli status *v nastajanju* in trije *neznani status*. Ob tem je 16 evidentiranih volkov zunaj teritorijev potrjenih tropov – pet osebkov (imigrantov) iz drugih držav, vključno s potomcem slovenskega volka **Slavca** in italijanske volkulje **Julije** iz bližine Verone v Italiji in 11 dispergerjev z območja Slovenije. Trije pari samec-samica (Cerkljansko, Jelovica in Pokljuka) so se v sezoni 2018/2019 že gibali skupaj kot pari. Zanje imamo tudi

Podrobnejši rezultati monitoringa so predstavljeni v javno dostopnem poročilu *Spremljanje varstvenega stanja volkov v Sloveniji v letih 2017–2020, Tretje delno poročilo – poročilo za sezono 2018/2019*:

http://www.natura2000.si/uploads/tx_library/Volk_Spremljanje_varstvenega_stanja_volkov_v_Sloveniji_v_letih_2017-20_3.delno_final_01.pdf

http://www.natura2000.si/uploads/tx_library/Volk_Priloga_1_Rekonstrukcija_rodovnikov_in_analiza_popul._dinamike.pdf

goča tudi spremljanje dogajanja na ravni posameznega tropa. Monitoring v več zaporednih sezonah pomeni, da lahko spremembe v volčji populaciji beležimo natančno skozi čas. Vse od leta 2010, ko se je začelo sistematično spremljanje populacije volka, opažamo povečanje v številčnosti in razširjenosti volčje popula-

Foto: Arhiv ZGS

Fotografija volkulje s petimi mladiči (križanci s psom) na območju Lučke Bele - Menine planine

že potrditev reprodukcije, saj je bilo poleti 2019 zaznano oglašanje mladičev, pozneje pa je bila reprodukcija potrjena tudi s fotomaterialom in odstrelom volčjih mladičev. Vzpostavitev omenjenih tropov na območju Gorenjske in severne Primorske je velik skok v prostorski razširjenosti volčje populacije v Sloveniji. Za volkuljo z območja Lučke Bele - Menine planine sta bila poleti 2019 s pomočjo fotografa

in genetskih analiz potrjena križanje z domačim psom in leglo petih mladičev križancev, izmed katerih so bili štirje že odstreljeni.

Monitoring kot podlaga upravljavskim odločitvam

Poleg splošnega vsakoletnega stanja v volčji populaciji monitoring volka omo-

cije v Sloveniji. Tak trend s seboj prinaša številne izzive tako upravljavcem lovišč kot tudi institucijam, ki so vključene v proces upravljanja velikih zveri. Poleg tega zaradi svoje plenilske narave volkovi pogosto prihajajo v konflikt z rejci pašnih živali. Prisotnost tega karizmatičnega predstavnika velikih zveri odpira številna vprašanja znotraj lokalnih skupnosti in tudi v širši javnosti. Ne glede na dogajanje v družbi pa je za varstvo in upravljanje volka ključno zavedanje, da je na državni ravni vzpostavljen monitoring, ki temelji na znanstveno preverljivih metodah in je kot tak trdna podlaga upravljavskim odločitvam.

Zato hvala vsem, ki ste kakorkoli pomagali pri monitoringu volka, in sicer z zbiranjem neinvazivnih genetskih vzorcev, prek udeležbe pri popisih volčjih legel z izzivanjem tuljenja ali kako drugače.

Gregor Simčič, Urša Fležar, Matej Bartol, Rok Černe, Tomaž Berce, Miha Krofel, Hubert Potočnik, Maja Jelenčič, Zan Kuralt, Matija Stergar, Tomaž Skrbinšek, Marjeta Konec in Barbara Bolte

V maju 2020 smo končali z zbiranjem neinvazivnih genetskih vzorcev volkov za sezono spremljanja stanja populacije 2019/2020. Zbranih je bilo več kot 500 vzorcev iztrebkov, urina v snegu in sline, odvzete z vatiranci na volčjih plenih. Najprej nas čaka izolacija dednega materiala iz vsakega vzorca, potem pa genetsko-molekularne analize, ki omogočajo prepoznavanje posameznih osebkov, katerih vzorce smo našli na terenu. Ker gre za zelo zahteven tip genetskega materiala z malo dednine, ki je tudi slabe kakovosti, so postopki zahtevni in razmeroma dolgotrajni. Za pridobitev kakovostnih podatkov, hkrati pa finančno vzdržno analizo se je treba v laboratorij vrniti v več krogih. Tako pričakujemo, da bo laboratorijsko delo vzelo od dva do tri mesece. Šele potem je smiselno začeti s kompleksnimi statističnimi pristopi, ki omogočajo ocenjevanje velikosti populacije in ugotavljanje sorodstvenih vezi med volkovi. Letos bomo na rezultate morali počakati še malo dlje, saj so nam ukrepi za zaježitev epidemije novega koronavirusa preprečili delo v laboratoriju, kar prinaša vsaj mesec dni zamude. Tako pričakujemo, da bodo rezultati tekoče sezone znani v letošnjem novembru.

Vse foto: Matej Vrančič

DIVJAD NA NELOVNIH POVRŠINAH: TEŽAVE, IZZIVI IN REŠITVE

Intenzivna urbanizacija povzroča večanje obsega urbane in polurbane krajine in s tem zmanjševanje ter drobljenje tradicionalnih habitatov prostoživečih živali. Zaradi sočasnega zaraščanja kmetijske krajine se povečuje kontaktna cona med urbanih območji in naravnimi habitatih prostoživečih živali. Posledično številne živalske vrste (tudi divjadi) vedno pogosteje živijo v naseljih in drugih antropogeno (zaradi dejavnosti ljudi) spremenjenih habitatih, zato so vedno pogostejše interakcije prostoživečih živali z ljudmi, kar pogosto povzroča nastanek konfliktnih situacij. V urbanem okolju in na drugih nelovnih površinah je upravljanje s populacijami divjadi (tj. izvajanje lova) zelo oteženo ali celo onemogočeno bodisi zaradi zakonskih omejitev bodisi zaradi pričakovanih negativnih odzivov javnosti oziroma trenutno premajhne družbene sprejemljivosti nekaterih upravljavskih ukrepov. Za nastanek škode na nelovnih površinah odgovarja država kot lastnica divjadi, ki pa nima izdelanih protokolov oziroma navodil za ukrepanje v primeru pojava divjadi v naseljih in na drugih nelovnih površinah. Ker je lahko na takih območjih divjad v specifičnih situacijah nevarnost za ljudi in premoženje, je proučevanje in pridobivanje znanja o vrstah divjadi, konfliktov z njimi, možnosti njihovega zmanjševanja in upravljanja s populacijami na nelovnih površinah zelo pomembno.

O projektu

Upravljanje z divjadjo na nelovnih površinah, kot so naselja, parki, pokopališča ali ograjena območja avtocest, s seboj prinaša številne izzive. Zato smo novembra 2018 začeli večlet-

ni ciljni raziskovalni projekt *Divjad v naseljih, na cestah in drugih nelovnih površinah: težave, izzivi in rešitve*.

Po tehtnem premisleku smo se pri izboru ciljnih vrst med **prostoživečimi parkljarji** odločili za divjega prašiča (*Sus scrofa*), evropsko srno/srnjad (*Capreolus*

V Sloveniji imamo zelo verjetno najboljše podatkovne baze o povozu oziroma trkih vozil z divjadjo v evropskem prostoru. Tako pridobljeni natančni podatki o lokacijah povožene divjadi omogočajo izvedbo obsežnih in celovitih analiz o vplivnih dejavnikih oziroma dejavnih tveganja, ki vplivajo na verjetnost za nastanek trka z določeno vrsto divjadi.

capreolus) in navadnega jelena/jelenjad (*Cervus elaphus*), med **malimi zvermi** za lisico (*Vulpes vulpes*), jazbeca (*Meles meles*) in kuno belico (*Martes foina*), med **domorodnimi glodavci in zajci/kunci** za navadnega polha (*Glis glis*) in poljskega zajca (*Lepus europeus*), med **invazivnimi tujerodnimi vrstami glodavcev** za nutrijo (*Myocastor coypus*) ter med **pticami** za šojo (*Garrulus glandarius*). Projekt poteka v desetih ločenih, a medsebojno prepletenih in povezanih delovnih sklopih, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Pregled težav, ki jih divjad povzroča na nelovnih površinah v Sloveniji

S pomočjo podatkovnih baz **Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP)** ter sredstev javnega obveščanja smo že prepoznali in vsebinsko oprede-

V urbanem okolju je veliko različnih virov hrane, kar ugodno vpliva na živali. Večja razpoložljivost hrane se odraža v večjih telesnih masah in posledično tudi večjem razmnoževalnem potencialu nekaterih vrst.

lili najpomembnejše težave, ki jih divjad povzroča na nelovnih površinah v Sloveniji. Analizirali smo vse prijavljene škodne primere oziroma konfliktna dogodka za obdobje 2008–2018 (predstavili jih bomo v naslednji številki *Lovca*). Posebno pozorno beležimo in analiziramo tudi zapise o konfliktih, ki se v medijih pojavljajo v času izvajanja projekta.

Pregled problematike in rešitev v drugih državah

Za uspešno reševanje izzivov oziroma konfliktnih situacij na področju upravljanja populacij divjadi v urbanem okolju je treba poznati značilnosti in razumeti najpomembnejše vzroke za nastanek konfliktov tako na lokalni kot tudi globalni ravni. Za dojemanje razsežnosti konfliktov človek–divjad in za sprejemanje najprimernejših odločitev so, poleg novo pridobljenega domačega znanja, lahko v veliko pomoč tudi izkušnje z reševanjem tovrstne problematike drugod v svetu. V ta namen smo se povezali z raziskovalci iz tujine, da bi ugotovili, s kakšnimi izzivi se srečujejo v drugih državah in kakšne metode oziroma pristope uporabljajo za reševanje problematike prisotnosti divjadi v naseljih. Nova situacija, ki je nismo mogli predvideti pred začetkom projekta, je povečano število živali v naseljih kot

Za aktivno upravljanje populacij divjadi v urbanem okolju je poleg izvedljivosti in učinkovitosti posameznih ukrepov treba poznati tudi njihovo družbeno sprejemljivost, ki temelji na odnosu ljudi oziroma prebivalcev mest do (posameznih) ciljnih vrst.

Jazbeci so v urbanem okolju prisotni predvsem v Veliki Britaniji, kjer se pojavljajo celo v gosto naseljenih območjih. V projektu smo se povezali z raziskovalci iz tujine, da bi ugotovili, s kakšnimi izzivi se srečujejo v drugih državah, saj so nam izkušnje iz tujine lahko v veliko pomoč.

posledica izvajanja karantenskih ukrepov za zmanjšanje nevarnosti širjenja novega koronavirusa.

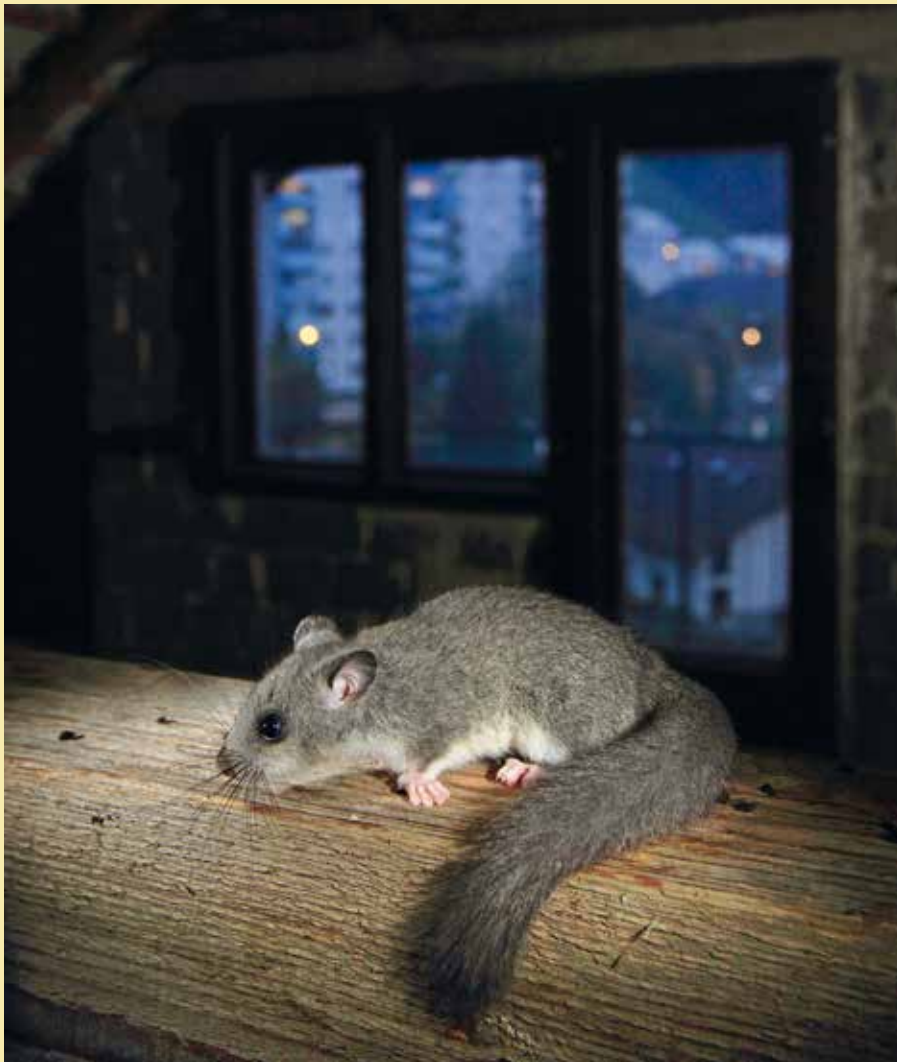
Ovrednotenje dejavnikov, ki vplivajo na verjetnost za nastanek trkov s prostoživečimi parkljarji

V Sloveniji imamo zelo verjetno najboljše podatkovne baze o povozu oziroma trkih vozil z divjadjo v evropskem prostoru. Od začetka leta 2015 lovci beležijo GPS-koordinate lokacij trkov s parkljesto divjadjo. Na podlagi dogovora med **Lovsko zvezo Slovenije (LZS)** in **Direkcijo Republike Slovenije za infra-**

strukturo (DRSI), ki je omogočil razvoj namenske mobilne aplikacije (financirala ga je DRSI), pa bo od leta 2020 omogočen tudi neposreden vnos natančne lokacije trka na samem kraju dogodka s pomočjo pametnega telefona. Tako pridobljeni natančni podatki o lokacijah povežene divjadi omogočajo izvedbo obsežnih in celovitih analiz o vplivnih dejavnikih oziroma dejavnikih tveganja, ki vplivajo na verjetnost za nastanek trka z določeno vrsto divjadi. V preteklosti so bile nekatere analize že narejene, a potencial podatkovnih baz, ki vključujejo tudi natančne podatke o lokacijah trkov (poleg številnih podatkov o poveženih živalih, kot so spol ali starostna kategorija), doslej še ni bil izrabljen. Razumevanje vplivnih dejavnikov je pogoj za smotno izvedbo ukrepov, ki bodo zmanjšali tveganje za nastanek trkov in hkrati povečali cestnoprometno varnost. Zato bomo v okviru projekta naredili tudi prostorsko analizo z oprede-

litvijo okoljskih vplivnih dejavnikov za vse registrirane poveze srnjadi, jelenjadi in divjih prašičev, ki so se na slovenskih prometnicah zgodili po 1. januarju 2015.

Izvajamo tudi analize učinkovitosti odvrtačnih ukrepov (zvočne odvrtačne naprave, svetlobni odsevnik), ki jih je v zadnjih letih na državnih cestah preizkusila in izvedla DRSI. Opremljanje je bilo še posebno intenzivno v letu 2019, ko sta **Visoka šola za varstvo okolja** in **Gozdarski inštitut Slovenije** z modrimi odsevnikmi opremila 418 km najbolj problematičnih odsekov državnih cest, z zvočnimi odvrtači pa 10 km. V analize bomo vključili tudi učinkovitost zvočnih odvrtačnih naprav, ki jih je v letih 2018 in 2019 na vse priključke avtocest name-

Navadni polh je redni obiskovalec na podstrešjih hiš. V okviru projekta bomo pripravili protokole za odstranitev problematičnih vrst z nelovnih površin, med drugim tudi za primer navadnih polhov na podstrešju.

stila **Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji (DARS)**, in tako omogočili dopolnitev podatkov o povoženih živalih na avtocestah. Doslej namreč pomemben del povoženih živali na njih ni bil evidentiran v sistemu upravljanja z divjadjo, saj je bila marsikje pomanjkljiva komunikacija med vzdrževalci avtocest in lovci.

Določitev bioloških značilnosti izbranih vrst divjadi v (sub) urbanem okolju

Biološke (ekološke in vedenjske) značilnosti osebkov in populacij, ki živijo v mestnem okolju, se lahko pomembno razlikujejo od osebkov/populacij istih vrst iz »naravnih« habitatov«. Znano je

Aktivno upravljanje populacij divjadi v urbanem okolju terja ustrezno informiranje in ozaveščanje, s čimer lahko oblikujemo ustrezno družbeno okolje za sprejem različnih ukrepov. Program za informiranje in ozaveščanje ljudi izvajamo ves čas trajanja projekta.

V sklopu projekta nameravamo proučiti primernost (tehnično izvedljivost, učinkovitost in selektivnost) pasti predvsem za odlov nutrij kot invazivne tujerodne vrste.

na primer, da so zaradi več hrane in odsotnosti nekaterih stresnih medvrstnih razmerij, kot je plenilstvo, v urbanem

okolju večje telesne mase in posledično razmnoževalne zmožnosti nekaterih vrst. To lahko pomembno vpliva tudi na nastanek konfliktov z ljudmi, ki jih sprožajo take vrste. Hkrati pa lahko vpliva na druge živalske vrste (na primer plenilski pritisk malih zveri). Poznavanje bioloških značilnosti vrst je zelo pomembno tudi za razumevanje njihovih razvojnih oziroma populacijskih trendov.

V primerjavi s populacijami iz zunajmestnih okolij nas zanima predvsem prehrana in prostorsko vedenje ciljnih vrst (predvsem malih zveri). V tem sklopu proučujemo značilnosti prostorskega vedenja z GPS-ovratnicami opremljenih lisic in šakalov, ki smo jih in jih še lovimo na Krasu, v okolici Kopra in Ljubljane.

Določitev populacijske genetske strukture izbranih vrst divjadi v Sloveniji

Molekularno-genetske metode zagotavljajo pomemben in natančen vir podatkov za spremljanje številnih parametrov populacij, pomembnih za določitev njihovega statusa, populacijske strukture in kontaktnih con s populacijami iz naravnega okolja. Za molekularno-genetske analize v sodelovanju z lovci oziroma uplenitelji uporabljamo tkivne vzorce (mišičnino) osebkov različnih vrst divjadi (srnjad, divji prašič, lisica, kuna belica, jazbec) iz kulturne in primestne krajine. Poseben poudarek namenjamo ugotavljanju razlik med povsem ali delno izoliranimi popu-

lacijami (na primer srnjadi) zaradi vpliva prometnic in drugih ovir, ki omejujejo prehode v prostoru.

Prostorsko vedenje lisic in šakalov proučujemo s pomočjo telemetrije. Z GPS-ovratnico smo doslej opremili dve lisici in šest šakalov.

Proučitev primernosti možnih načinov odstranitve določenih vrst divjadi z nelovnih površin

V urbanem okolju in na drugih nelovnih površinah je upravljanje s populacijami divjadi zelo oteženo. Vzrok so veljavne zakonske omejitve, ki veljajo za nelovne površine, kjer je odvzem mogoč samo pod posebnimi pogoji. Tako je na podlagi dovoljenja in pod pogoji, ki jih določi pristojni minister, dovoljen odlov divjadi v znanstveno-raziskovalne in druge namene v širšem javnem interesu. Hkrati je s podzakonskim aktom urejena uporaba pasti. V sklopu projekta nameravamo proučiti primernost (tehnično izvedljivost, učinkovitost in selektivnost) pasti predvsem za odlov nutrij kot invazivne tujerodne vrste.

Preveritev odnosa ljudi do pojavljanja divjadi v urbanih območjih in družbene sprejemljivosti ukrepov

Za aktivno upravljanje populacij divjadi v urbanem okolju je poleg izvedljivosti in učinkovitosti posameznih ukrepov treba poznati tudi njihovo družbeno sprejemljivost, ki temelji na odnosu ljudi oziroma prebivalcev mest do (posameznih) ciljnih vrst. Samo na podlagi poznavanja lastnosti

V prihodnjih številkah Lovca bomo podrobneje predstavili nekatere najpomembnejše ugotovitve projekta. Več informacij je na voljo na spletni strani projekta: <http://divjad.np.gozdis.si/>.

različnih spremenljivk (stališča, vrednote in osebne norme; spoznavni dejavniki, ki temeljijo na znanju in razumevanju; družbeno-socialni dejavniki) lahko ocenimo namere, ki se lahko prelijejo v aktualno ravnanje (na primer privolitev v določen ukrep).

Kuna belica zelo pogosto povzroča škodo na osebnih avtomobilih, predvsem na elektroniki, saj se rada skriva pod pokrov motorja in pregrizne žice.

Informacije pridobivamo s posebej pripravljenimi vprašalniki oziroma anketiranjem ciljne populacije prebivalcev in uporabnikov urbanih območij. Na podlagi pridobljenih informacij bomo pripravili izobraževalno gradivo za ciljne skupine (sprejemalce odločitev),

ki bo v pomoč pri reševanju glavnih dilem, ki se pojavljajo pri upravljanju s populacijami divjadi v urbanem okolju in bodo osnova za poznejše racionalno sprejemanje ustreznih upravljaljskih odločitev.

Informiranje javnosti in oblikovanje primerne družbenega okolja za aktivno upravljanje populacij

Aktivno upravljanje populacij divjadi v urbanem okolju terjaja (zaradi pričakovane negativnega sprejemanja posameznih ukrepov v delu javnosti) ustrezno informiranje in ozaveščanje, s čimer lahko oblikujemo ustrezno družbeno okolje za sprejem različnih ukrepov. Program za informiranje in ozaveščanje ljudi izvajamo ves čas trajanja projekta. Vanj smo vključili več možnih načinov ozaveščanja/izobraževanja, in sicer preko medijev, predavanj, v **Mestni občini Koper** bomo postavili tudi dve informativni tabli, s katerima bomo prebivalce seznanjali o nutriji kot invazivni tujerodni vrsti in potrebnih ukrepih. Stalno izobraževanje oz. obveščanje o divjadi v urbanem okolju izvajamo tudi prek spletne strani

projekta: <http://divjad.np.gozdis.si/>. Na tej spletni strani so na voljo podatki o lastnih ugotovitvah, pridobljenih med trajanjem projekta; biologiji in vedenjskih navadah ciljnih vrst v urbanem okolju; ekosistemski vlogi vrst in morebitnih konfliktih z ljudmi itn.

Priprava protokolov za morebitno odstranitev osebkov različnih vrst divjadi z nelovnih površin

V zaključni fazi izvedbe projekta bomo pripravili protokole za ravnanje v primeru potrebe po odstranitvi osebkov različnih vrst divjadi iz urbanih predelov in drugih nelovnih površin. Pri pripravi bomo upoštevali sedanje stanje, zakonske

postopke, odgovornost in način aktiviranja t. i. intervencijskih skupin.

Prenos rezultatov h končnim uporabnikom ter v (znanstveno in splošno) javnost

Projekt in doslej pridobljene ugotovitve smo že večkrat predstavili na strokovnih in znanstvenih srečanjih, v pripravi je več

ni projekta, delavnicah oziroma sestankih s predstavniki resornega ministrstva za divjad in lovstvo, načrtovalci upravljanja s populacijami divjadi, upravljavci s cestami (DARS, DRSI) in predstavniki lovske organizacije ter s soorganizacijo mednarodnega strokovnega posvetovanja o problematiki in upravljanju divjadi na nelovnih površinah, ki ga bomo, če bo epidemiološka situacija v Sloveniji to dopuščala, izvedli v sodelovanju z LZS,

Naseljem se lahko približajo tudi nekatere tujerodne vrste divjadi. Na fotografiji so damjaki ob Velenjskem jezeru v bližini tovarne Gorenje.

omejitve, morebitne možnosti sprememb relevantnih (pod)zakonskih dokumentov in ugotovitve, dobljene v času izvedbe projekta. Ločene protokole bomo izdelali za naslednje situacije: ravnanje v primeru pojavljanja katerekoli vrste prostoživečih parkljarjev v mestnih središčih; ravnanje v primeru pojavljanja parkljaste divjadi znotraj ograjenega avtocestnega koridorja in za odstranitev kadavrov povozne divjadi na avtocestah; za odstranitev kun belic in navadnih polhov z namenom preprečevanja škode na objektih, avtomobilih in drugem premoženju; za odstranitev vseh vrst divjadi v primeru pojavljanja znotraj ograjenih in drugih namenskih površin, kot so pokopališča, ograjeni vinogradi in sadovnjaki, parki, industrijske cone ter območja vrtecev/šol. V protokolih bomo opredelili pogoje, da bi jih lahko začeli uporabljati, ustaljene

izvirnih in preglednih znanstvenih, strokovno-znanstvenih in poljudnih člankov. Preko pedagoškega dela znanje prenašamo na študente več študijskih programov na vseh sodelujočih visokošolskih zavodih. Poleg tega pa so/bodo rezultati končnim uporabnikom predstavljeni na spletni stra-

in sicer v sklopu letošnjega lovskega dne (predvidoma konec septembra ali v začetku oktobra 2020).

**dr. Boštjan Pokorny^{1,2}, Ajša Alagić¹,
dr. Elena Bužan³, dr. Hubert
Potočnik⁴, dr. Andrej Šorgo⁵ in
dr. Katarina Flajšman¹**

Projekt *Divjad v naseljih, na cestah in drugih nelovnih površinah: težave, izzivi in rešitve* poteka v sklopu *Ciljnega raziskovalnega programa (CRP) Zagotovimo.si hrano za jutri*. Izvedbo projekta z oznako V4-1825 financirata **Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano** in **Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije**, izvaja pa ga konzorcij v sestavi: **Gozdarski inštitut Slovenije¹, Visoka šola za varstvo okolja², Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije Univerze na Primorskem³, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani⁴, Fakulteta za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru⁵.**

AFRIŠKA PRAŠIČJA KUGA PRI DIVJIH PRAŠIČIH

Afriška prašičja kuga (APK) je nalezljiva bolezen domačih in divjih prašičev, ki se kaže z raznovrstno klinično sliko. Bolezen poteka podobno pri domačem in divjem prašiču. Po prvem izbruhu bolezni pri divjih prašičih v Evropi, ki je bil v Gruziji leta 2007, je leta 2014 vstopila v Evropsko unijo. V aprilu leta 2018 so prvi primer APK pri divjem prašiču potrdili na Madžarskem, prvi državi, ki meji na Slovenijo. Zdaj je APK prisotna pri divjih prašičih v enajstih državah Evropske unije. Češka republika je edina država na svetu, ki je uspešna z rigoroznimi in pravočasnimi ukrepi odpraviti APK pri divjih prašičih, in je država, prosta APK. Divji prašič igra pomembno vlogo pri širjenju APK in vzdrževanju virusa v populaciji. Ko bolezen preide v endemičen potek (je stalno prisotna na nekem območju), jo je iz populacije divjih prašičev izredno težko odpraviti. Zato države, ki se soočajo z bližino bolezni oziroma so se z njo že srečale, vlagajo veliko truda v različne programe ugotavljanja, odstranjevanja (eradikacije) in nadzora bolezni. Preventiva in zgodnje zaznavanje bolezni sta izredno pomembna pri strategiji nadzora APK. Po oceni strokovnjakov je pasivni nadzor divjih prašičev najučinkovitejši način nadzora širjenja virusa APK, medtem ko sta oblikovanje con (coniranje) in aktiven nadzor z namenom preprečitve širjenja bolezni in odstranjevanja trupel divjih prašičev na okuženem območju, kljub nepraktičnosti, trenutno najučinkovitejša načina intervencijske strategije v boju proti širjenju APK.

Povzročitelj, načini prenosa in širjenje

Afriško prašičjo kugo povzroča virus APK, ki sodi med DNK-viruse. V preteklosti je bila bolezen prisotna le v Afriki. V Evropi smo imeli val te bolezni že v 80. letih. Takrat je bil drugačen genotip virusa, ki je prizadel predvsem domače prašiče in so ga z ukrepi uspeli zatreti. V letu 2007 pa se je po vnosu v Gruzijo in Rusijo bolezen razširila v države Evropske unije in Azije. V naravi so za virus APK dovzetni samo domači prašiči in evropski divji prašič. Nasprotno so nekatere prostoživeče vrste prašičev v podsaharski Afriki odporne proti virusu in ne kažejo kliničnih znakov bolezni, čeprav je virus v njihovi krvi. Najpogosteje se virus prenaša z neposrednim stikom z obolelimi živalmi, posredno prek okuženih izločkov (le-ti lahko onesnažijo lovsko obleko, obutev, orodje, vozilo ...) ali toplotno slabo obdelanimi izdelki okuženih živali in prek členonožcev, predvsem z mehkoščitnimi klopi iz rodu *Ornithodoros*, ki pa jih pri evropskem divjem prašiču še niso potrdili. Dandanes je največja nevarnost za preskoke virusa na daljše

Foto: Marius Masiulis (Uprava za varno hrano in veterinarstvo Republike Litve)

Inkubacijska doba oziroma čas od okužbe do pojava prvih bolezenskih (kliničnih) znakov traja od 5 do 15 dni. Potek bolezni je podoben tako pri domačem kot pri divjem prašiču. Raziskave pri domačih prašičih so pokazale, da je žival najbolj kužna v času inkubacije in lahko virus širi že več kot 48 ur pred pojavom kliničnih znakov. Prašiči, ki so bolezen preboleli, lahko širijo virus tudi en mesec potem, ko so izginili klinični znaki.

Zelo povečana polnokrvna vranica in ledvici s številnimi točkastimi krvavitvami pri divjem prašiču z APK

Foto: Marius Masiulis (Uprava za varno hrano in veterinarstvo Republike Litve)

Polnokrvna prebavila in organi v prsni votlini ter obsežne krvavitve v trebušni in prsni votlini

razdalje človek. Prek divjega prašiča se bolezen širi morda le dva do tri kilometre na mesec, s človekovo pomočjo pa tudi več tisoč kilometrov. Velika težava so tudi obcestna počivališča, kadar potniki odvržejo okuženo hrano, s katero pride v stik divji prašič. Virus lahko na podoben način kot potniki na obcestnih počivališčih prenašajo tudi vozniki tovornjakov, migranti in ladje; možnosti so številne.

koži, velik pogin; trajanje en teden do 10 dni), *subakutni* (milejša oblika akutne oblike, poginjajo predvsem mlajše živali; pogin ali ozdravitev v treh do štirih tednih) in *kronični obliki* (dihalne težave, splavi, nizka smrtnost). Virus APK, ki povzroča izbruhe v zahodni Evropi, je izredno nevaren virus (visoko patogen

ali virulenten) (APK-virus serotip 2), posledica česar je po navadi akuten potek bolezni in 90–100 % smrtnost obolelih živali. Raziskave pri domačih prašičih so pokazale, da je žival najbolj kužna v času inkubacije in lahko virus širi že več kot 48 ur pred pojavom kliničnih znakov. Prašiči, ki so bolezen preboleli, lahko širijo virus tudi en mesec potem, ko so izginili klinični znaki. V populaciji prašičev, ki je razvila odpornost proti virusu, lahko le-ta dlje vztraja in kroži, kar onemogoča samoomejitev bolezni. Pri divjih prašičih še ni povsem znano, koliko je preživelih živali in kako dolgo so lahko nosilke virusa. Znano pa je, da vse živali ne postanejo dolgoročne nosilke virusa.

Pri APK lahko na telesu živali opazimo številne spremembe, ki so odvisne predvsem od virulence virusa. Pri akutni in subakutni obliki najdemo obsežne krvavitve in huje poškodovano limfatično tkivo. Največkrat se pojavijo močna polnokrvnost in krvavitve v koži in podkožju ter krvavitve v bezgavkah (hemoragični

Inkubacijska doba in klinična slika

Inkubacijska doba oziroma čas od okužbe do pojava prvih bolezenskih (kliničnih) znakov traja od 5 do 15 dni. Potek bolezni je podoben tako pri domačem kot pri divjem prašiču. Ob izbruhu bolezni se lahko pojavijo številni klinični znaki, ki so odvisni od moči (virulence) virusa, prežete koncentracije virusa in vstopnega mesta. APK poteka v *perakutni* (hiter pogin), *akutni* (povišana temperatura, izguba apetita, zmanjšano število levkocitov v krvi, krvavitve po notranjih organih in

Afriško prašičjo kugo povzroča virus APK, ki sodi med DNK-viruse. V preteklosti je bila bolezen prisotna le v Afriki, v letu 2007 pa se je po vnosu v Gruzijo in Rusijo razširila v države Evropske unije in Azije. V naravi so za virus APK dovzetni samo domači prašiči in evropski divji prašič.

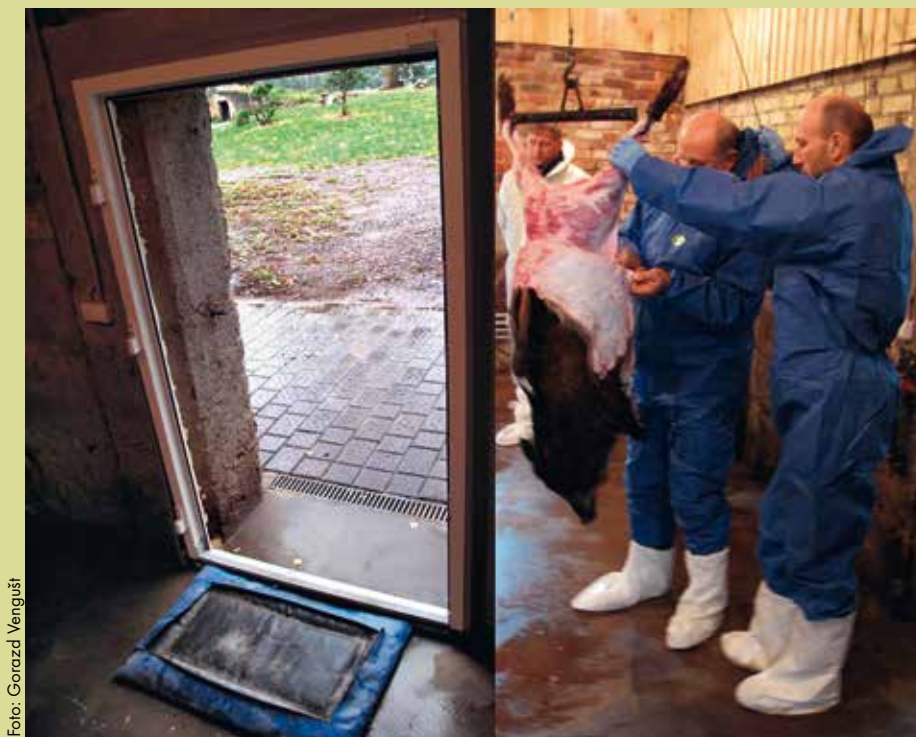

Foto: Gorazd Venguš

Primer dezbariere (mesto za razkuževanje obutve) pred vhodom v objekt za delo s trupli v lovski družini in lovci ob čiščenju trupel v zaščitni opremi za enkratno uporabo

Pogini v zimskem obdobju. Ne glede na letni čas in stanje trupel jih je treba odstraniti iz okolice.

sindrom). Krvavitve se pojavljajo tudi v vranici, ki je zelo povečana in napolnjena s krvjo, ter v ledvicah, jetrih, prebavilih in po vseh telesnih membranah. Pogosto ugotavljamo točkaste krvavitve na srčni mišici, sluznici sečnika, želodca in grla. Pri subakutni obliki so spremembe podobne, le nekoliko blažje. Poleg naštetega se lahko pojavijo še edem in polnokrvnost pljuč, vnetje sklepov in kri v prsni in trebušni votlini. Pri kronični obliki so spremembe zelo majhne ali pa jih ni. Spremembe, največkrat lokalno odmrte tkiva, so lahko vezane na pljuča, nebnico (mandelj) in kožo.

Nadzor nad boleznijo

Nadzor nad boleznijo je izredno težaven in trenutno še vedno ni učinkovitega ukrepa, ki bi zaustavil počasno in neustavljivo širjenje bolezni. Kljub večdesetletnim prizadevanjem cepivo proti APK še ni na voljo. Trenutno so temu najbližje strokovnjaki iz Španije, ki jim je uspelo izdelati cepivo na osnovi virusnega seva iz Latvije. Cepivo naj bi zaščitilo 92 % populacije divjih prašičev proti zelo virulentnim sevom APK. Trenutno intenziven razvoj in testiranja cepiv potekajo tudi na Kitajskem, ki jih je APK prizadela zlasti na področju rejce domačih prašičev. Kljub temu bo lahko preteklo še več let, preden bo cepivo komercialno dostopno. Na podlagi aktualnega dokumenta **Evropske komisije (ES-SANTE/7113/2015)** je dosledno izvajanje biovarnostnih ukrepov najučinkovitejši ukrep za preprečevanje vnosa in širjenja bolezni. Po svetu je okuženih že več kot 50 držav, vendar je, kot že omenjeno, bolezen uspelo odpraviti le Češki republiki. Dejstvo je, da se v vzhodni Evropi APK pojavlja zlasti pri divjih prašičih (skoraj 90 %), z izjemo

Verjetnost potrditve virusa je kar 55-krat večja pri poginjenih živalih kot pri redno odstreljenih divjih prašičih. Najdeni poginjeni prašiči pomenijo alarm, še posebno takrat, kadar jih najdemo v skupini. Pri izvajanju nadzora nad boleznijo pri divjih prašičih imajo najpomembnejšo vlogo lovci.

Priprava na zakopavanje in sežiganje trupel poginjenih divjih prašičev

Romunije, kjer je večina izbruhov pri domačih prašičih. Podobno velja za Rusijo in azijske države, kar je povezano z načinom rejce domačih prašičev in slabim izvajanjem biovarnostnih ukrepov. V letu 2019 se je APK pojavila pri domačih prašičih tudi v Srbiji, kjer pa so jo po podatkih odgovornih uspeli zaustaviti in odpraviti. V začetku leta 2020 se je bolezen pojavila tudi pri divjih prašičih v zahodni Srbiji, in sicer v bližini meje z Bolgarijo in Romunijo. Trenutno sta najhujše prizadeti Kitajska in Rusija, izredno slaba situacija je tudi v drugih azijskih državah. Na Kitajskem je zaradi bolezni poginilo oziroma so usmrtili od 300 do 350 milijonov prašičev, kar je skoraj četrtnina svetovne priraje prašičev. Posledice so vidne predvsem v dvigovanju svetovne cene svinjine. Prav zaradi posredne in neposredne škode je APK uvrščena na listo pomembnejših bolezni **Svetovne organizacije za zdravje živali (OIE)** kot bolezen, ki jo je nujno prijaviti; gre za t. i. ekonomsko pomembno bolezen.

in *afriško prašičjo kugo*. Podrobnejše informacije o strategiji boja Evropske unije proti APK so objavljene v dokumentu *SANTE/7113/2015* in v delovnem dokumentu *SANCO/7138/2013*, ki ju stalno obnavljajo. V pripravi je tudi interventni zakon, ki bo jasno opredelil financiranje ukrepov, ki so potrebni za uspešno zatiranje APK. Za preprečitev vnosa APK je premik živih živali, mesa, krvi in drugih proizvodov, ki izhajajo od prašičev na okuženem območju, omejen. Podobno velja za potencialno okužen drugi material in vozila.

Trupla vseh poginjenih divjih prašičev je treba pod nadzorom pregledati. Na osnovi regulative *EU 1069/2009* so trupla oziroma deli trupel prostoživečih živali, pri katerih je postavljen sum na nalezljivo bolezen, uvrščeni v material kategorije 1, ki ga je treba neškodljivo odstraniti oziroma obdelati po navodilih 12. člena iste regulative (zakopavanje, sežig). Odstranjevanje trupel v okuženih

Ograjen prostor za trupla in ostanke trupel s podzemnim premičnim rezervoarjem, ki ga je mogoče prazniti.

Najditelji trupel, predvsem pa lovci, morajo dosledno upoštevati biovarnostne ukrepe, saj človek velja za pomembnega raznašalca virusa APK. Če ima lovec stik z domačimi prašiči, je treba dosledno izvajati biovarnostne ukrepe pri delu z domačimi prašiči (zaščitna oblačila, dezbariere (mesta za razkuževanje obutve), oprema za razkuževanje ...), domači prašiči ne smejo priti v stik s krvjo ali onesnaženimi predmeti po lovu, v hlev ne vstopamo z lovsko obleko, opremo ali psom.

regijah dodatno določa *Izvedbeni sklep komisije 2014/709/EU*.

Intenziven pasivni nadzor nad divjimi prašiči in trupli divjih prašičev ter nadzor pogina prašičev na farmah sta trenutno optimalni strategiji ugotavljanja virusa APK. Nadzor boleznih pri divjih prašičih je opredeljen kot izredno pomembna strategija, saj je bil v večini držav prvi primer APK potrjen prav pri divjih prašičih. Hkrati je ugotovljeno, da večina pozitivnih primerov izhaja od živali, ki so jih našli poginjene in ne od divjih prašičev iz rednega odstrela, kar je verjetno posledica akutnega poteka bolezni in pogina znotraj 5–13 dni brez pojava kliničnih znakov. Verjetnost potrditve virusa je kar 55-krat večja pri poginjenih živalih kot pri redno odstreljenih divjih prašičih. Najdeni poginjene prašiči pomenijo alarm, še posebno takrat, kadar jih najdemo v skupini. Pri nadzoru nad boleznijo pri divjih prašičih imajo najpomembnejšo vlogo lovci; sodelujejo tako pri pasivnem (obveščanje in pošiljanje trupel na pregled) kot tudi aktivnem nadzoru (vzorcevanje krvi pri redno odstreljenih divjih prašičih) v času, ko boleznih še ni, kot tudi v času, ko se bolezen že pojavi v državi. V ta namen potekajo številna izobraževanja lovcev o vzorčenju in postopkih v primeru, da naletijo na poginjeno žival. Trenutno morajo lovci

oziroma drugi naključni najditelji trupla divjega prašiča na osnovi *Obveznega navodila o obvezni prijavi najdbe vsakega poginulega divjega prašiča ter postopkih ob ugotovitvi sprememb zdravstvenega stanja v populaciji divjih prašičev, na podlagi katerih bi lahko posumili na možno prisotnost afriške prašičje kuge (APK)* z dne 7. maj 2018 najdbo javiti **Centru za obveščanje** na telefonsko številko 112.

Pomembni napotki

Najditelji trupel, predvsem pa lovci, morajo dosledno upoštevati biovarnostne ukrepe, saj človek velja za pomembnega raznašalca virusa APK. Zato je pomembno, da ob zapuščanju lovišča grobo očistimo obutev (še posebno podplat) in obleko, ob stiku s krvjo oziroma drugimi izločki uplenjene divjadi očistimo in razkužimo obuvalo in lovski pribor. Onesnaženo lovsko obleko operemo pri najmanj 40 stopinj Celzija, lovskega psa, onesnaženega s krvjo oziroma drugimi izločki uplenjene divjadi, skopamo s šamponom za pse. V zbirališčih trupel uplenjenih divjih prašičev uvedemo mesta za razkuževanje obutve (t. i. dezbariere, v katere stopimo in razkužimo obutev) ter se opremimo z zaščitnim materialom (rokavice, obleke za enkratno uporabo ...) in razkužili. V primeru lova v državi, kjer je prisotna APK, se lovci izogibajte transportu mesa, izdelkov in trofej, stiku s poginjenimi in obolelimi živalmi, vožnji z lastnim vozilom na okužena območja. Če je le mogoče, ne uporabljajte svoje opreme in obleke ter poskrbite za čiščenje in razkuževanje lovskih oblačil, lovske opreme, trofej, po možnosti vozila itn. že na kraju lova. Še posebno dobro je treba razkužiti podvozje vozila. **Če ima lovec stik z domačimi prašiči**, je treba dosledno izvajati biovarnostne ukrepe pri delu z domačimi prašiči (zaščitna oblačila, dezbariere, oprema za razkuževanje ...), domači prašiči ne smejo priti v stik s krvjo

ali onesnaženimi predmeti po lovu, v hlev ne vstopamo z lovsko obleko, opremo ali psom. V hlev vstopite šele po temeljitem čiščenju (prhanje in preoblačenje). Treba je preprečiti stik domačih prašičev z divjimi prašiči oziroma trupli ali deli trupel divjih prašičev.

Fizični ukrepi, ki jih je treba izvajati v naravnem okolju za preprečevanje širjenja APK pri divjih prašičih, so predvsem odstrel, odlov živih živali in ograjevanje okuženega območja. Odstrel in odlov živih živali z namenom zmanjševanja populacije se po izkušnjah iz tujine nista izkazala zaradi hitre prilagoditve divjih prašičev, nadomeščanja števila prašičev s povečano reprodukcijo, razpršitvijo skupin ali posameznih živali na druga območja in zapolnitvijo praznega prostora s prašiči z drugih območij. Postavljanje različnih oblik pregrad z namenom zmanjševanja/omejevanja gibanja divjih prašičev je trenutno ena izmed najučinkovitejših metod. Kljub temu se je treba zavedati, da daljše umetne pregrade zelo negativno vplivajo na različne vrste živali, kar povečuje zaskrbljenost glede ohranitve vrst in posledično tudi konflikt interesov. Postavitev dvojne žičnate ograje oziroma električne ograje z vmesno cono brez živali in različnih kemičnih odvračal je trenutno najuspešnejši ukrep, ki ga izvajajo nove okužene države za preprečevanje gibanja divjih prašičev.

Za vsa morebitna vprašanja s področja zdravja divjadi smo vam na inštitutu na voljo osebno ali na telefonskih številkah (01) 47-79-196 in (01) 47-79-847, in sicer vsak delavnik od 7. do 15. ure.

**dr. Gorazd Vengušt in
dr. Diana Žele - Vengušt**

Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele,
Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana.

Viri so na voljo pri avtorjih.

Foto: Marjan Artnak

Z VITAMINI IN MINERALI V BOJ PROTI COVID-19

V minulih mesecih je naše življenje zaznamovala epidemija COVID-19. Z ukrepi, ki jih je večina državljanov upoštevala, smo uspeli zajezi prvi val epidemije, kljub vsemu pa bo COVID-19 zaznamoval tudi prihajajoče mesece. Večkrat slišimo, da je novi koronavirus SARS-CoV-2, ki povzroča bolezen COVID-19, še vedno med nami in vsaka nova zabeležena okužba potrjuje to izjavo. V boju zoper COVID-19 je zelo učinkovito zlasti preprečevanje okužbe oziroma bolezni (preventiva). V tem prispevku se bomo osredotočili na dodajanje zlasti vitamina D, pa tudi vitamina C, cinka, selena in nekaterih drugih mikroelementov, ki lahko pomagajo v boju proti COVID-19.

Na kratko o vitaminih D, D2 in D3

Vitamin D je pomemben maščobotopen vitamin in vpliva na več sto življenjsko pomembnih funkcij, veliko vlogo pa ima tudi pri imunskih mehanizmih in zaščiti telesa pred okužbo. Glede na študije je znano, da vitamin D dokazano zmanjšuje tveganje za okužbe dihal in pridobljene bolnišnične okužbe.

Vitamin D je v dveh oblikah. Vitamin D2 najdemo večinoma v rastlinski hrani. S pomočjo UVB-žarkov sonca se spremeni v D3 – torej v obliko, ki jo telo lahko uporabi. Lovci ste veliko na zraku, v

naravi in pogosto deležni tudi številnih sončnih žarkov. V poletnih mesecih raven vitamina D3 zato načeloma ni težavna, zlasti v zimskih in zgodnjih pomladnih mesecih pa je pomanjkanje vitamina D3 zelo pogosto. Še posebno pogosto je pomanjkanje vitamina D3 v višjih starostnih skupinah, pri kadilcih, tistih s čezmerno telesno težo in kroničnih bolnikih, kot so sladkorni bolniki, bolniki s povišanim krvnim tlakom, številni bolniki z različnimi boleznimi prebavil, na primer celiakijo, kronično vnetno črevesno boleznijo, jetrno cirozo in drugimi kroničnimi boleznimi.

Vse navedene skupine posameznikov, ki jim pogosto primanjkuje vitamina D3, ve-

činoma sovpadajo z visoko tveganimi skupinami za višjo smrtnost pri COVID-19.

Zakaj se večina virusnih epidemij pojavi v mesecih, ko je manj sonca?

Morda ste se kdaj vprašali, zakaj se večina virusnih epidemij pojavi v zimskih in spomladanskih mesecih in ne v poletnih, s soncem bogatih mesecih? V zimskem in zgodnjem spomladanskem času ima večina prebivalcev Evrope prenizko raven vitamina D3. Znano je, da vitamin D lahko zmanjša tveganje za virusno epidemijo in celo pandemijo.

Že v letih 1918 in 1919 so ugotavljali pozitiven učinek sonca pri obravnavi bolnikov s špansko gripo (H1N1). Ugoden učinek so opisovali tudi ob poznejših epidemijah, zlasti v obdobjih epidemije gripe. Zato je treba zlasti v obdobju epidemičnih ali pandemičnih okužb vitamin D3 nadomeščati, in sicer še posebno pri visoko tveganih bolnikih. Zlasti so ogroženi oskrbovanci domov starejših občanov (DSO), dokazano pa je tudi veliko

Pomanjkanje vitamina D3 je pogosto v višjih starostnih skupinah, pri kadilcih, tistih s čezmerno telesno težo in kroničnih bolnikih, kot so sladkorni bolniki, bolniki s povišanim krvnim tlakom in številni bolniki z različnimi boleznimi prebavil. Vse navedene skupine posameznikov, ki jim pogosto primanjkuje vitamina D, večinoma sovpadajo z visoko tveganimi skupinami za višjo smrtnost pri COVID-19.

Vitamin D je v dveh oblikah. Vitamin D2 najdemo večinoma v rastlinski hrani. S pomočjo UVB-žarkov sonca se spremeni v D3, ki je oblika, ki jo telo lahko uporabi.

pomanjkanje pri zdravstvenih delavcih (delo v zaprtih prostorih).

Kako vam lahko pomaga vitamin D?

Vitamin D zmanjšuje tveganje za akutno okužbo dihal, ker ohranja tesne stike med celicami, bele krvničke makrofage spodbuja pri odstranjevanju virusov z ovojnico (takšen je tudi novi koronavirus SARS-CoV-2, ki povzroča bolezen COVID-19) in zmanjšuje tvorbo vnetnih snovi, s čimer zmanjšuje tveganje za pljučnico. Vitamin D preprečuje tudi posledice, ki jih povzroča t. i. citokinski vihar; to je stanje, ko ob imunskem odzivu imunske celice sproščajo množico vnetnih snovi, imenovanih citokini. To nato spodbudi še več imunskih celic k sproščanju vnetnih snovi in nastane začarani krog burnega imunskega odziva, ki je za bolnika lahko celo usoden. Raziskovalci so v študijah dokazali, da so imeli vsi bolniki z resnimi težavami z dihanjem (t. i. akutni respiratorni distresni sindrom (ARDS)) premalo vitamina D v telesu.

Neželjeni učinki vitamina D so neznatni, redki so opisi čezmerne količine kalcija v krvi ali ledvičnih kamnov; le v primeru dolgoletne uporabe. Glede na vse navedeno je v obdobju virusnih okužb primerno zlasti pri visoko tveganih posameznikih skrbeti za primerne zaloge vitamina D3. Priporočene vrednosti so 2000 enot vitamina D3 na dan. Vitamin D3 je dostopen v prosti prodaji, visoko tvegani posamezniki pa lahko povprašate za recept svojega osebnega zdravnika.

V obdobju virusnih okužb je primerno zlasti pri visoko tveganih posameznikih skrbeti za primerne zaloge vitamina D3. Priporočene vrednosti so 2000 enot vitamina D3 na dan. Vitamin D3 je dostopen v prosti prodaji, visoko tvegani posamezniki pa lahko povprašate za recept svojega osebnega zdravnika.

Vitamin C

Vitamin C je znan zaveznik imunskega sistema. Je vodotopen vitamin, kar pomeni, da se v maščevju ne kopiči in ga je zato treba vnašati v telo vsak dan. Je sestavni del številnih encimov človeškega telesa, s čimer omogoča normalen potek fizioloških procesov v telesu. Je

Čprav ste lovci veliko na zraku, v naravi in ste deležni tudi številnih sončnih žarkov, ni nujno, da imate vsi zadostno količino vitamina D3 v telesu.

nujno potreben za tvorbo kolagena, ki sestavlja večino tkiv in organov, kože, mišic, kit, kosti, žil in drugih. Znano je, da pomanjkanje povzroča skorbut, za katerega je značilno krvavenje iz dlesni in

Vitamine in minerale lahko zaužijemo tudi v obliki tablet, kapsul ali kapljic.

izpadanje zob. Vitamin C je zelo pomemben za normalen imunski odziv. Je močan antioksidant in zmanjšuje neželeni učinek prostih radikalov. Imunost spodbudi na več načinov: s spodbujanjem belih krvničk in tvorbo protiteles.

Selen, cink in drugi mikroelemeti

Selen je za telo nujno potreben mineral, ki nadzoruje vnetni in imunski odziv telesa. Zelo vpliva na antioksidantno aktivnost v telesu in zaščito telesa pred prostimi radikali.

Vitamin C, minerala selen in cink ter nekateri drugi mikroelemeti (vitamini A, E, B2, B6 in B12, folna kislina in železo) so nujno potrebni za odpornost in pravilen vnetni odziv telesa, pri čemer pa ne smemo imeti lažnega občutka varnosti in moramo uporabljati zdravo pamet.

Cink je prav tako nujno potreben mineral za različne funkcije v telesu, posebno vlogo ima pri imunskem odzivu. Študije kažejo, da so ljudje s pomanjkanjem cinka bolj nagnjeni k okužbam. Pozitivno vpliva na bele krvničke in na tvorbo protiteles, je sestavni del encimov antioksidantnega sistema in tako zmanjšuje poškodbe celic zaradi prostih radikalov.

Sonce je lahko do neke mere zdravilno, vendar je treba imeti v mislih tudi negativne posledice izpostavljenosti soncu, vključno s povečanim tveganjem za kožnega raka.

Dodatni mikroelemeti, ki so nujno potrebni za zdravo imunsko odpornost in pravilen vnetni odziv telesa na grozeče povzročitelje, so še vitamini A, E, B2, B6 in B12, folna kislina in železo.

Najuspešnejše zdravljenje bolezni je njeno preprečevanje

Pri zmanjševanju posledic, ki jih povzroča razvoj bolezni COVID-19, je pomembno predvsem preprečevanje okužbe z novim koronavirusom (preventiva): zlasti primerna oddaljenost od drugih ljudi, higiena kašlja in kihanja, umivanje rok, po potrebi razkuževanje rok, maske, kjer je njihova uporaba zapovedana pa tudi priporočena, in drugi ukrepi, ki varujejo zdravje posameznikov in družbe kot celote.

Pri normalnem vnetnem in imunskem odzivu ter preprečevanju posledic virusnih okužb imajo pomembno vlogo zlasti vitamini in minerali, pri čemer pa ne smemo imeti lažnega občutka varnosti in moramo uporabljati zdravo pamet.

Ostanite zdravi.

Darko Siuka, dr. med.

KAJ JE SKUPNEGA BANANAM, ČOKOLADI IN KORONAVIRUSU?

Marsikdo bi rekel, da banana, čokolada in koronavirus res nimajo skupnega imenovalca. Toda če se vprašanja iz naslova lotimo natančneje in strokovno, ugotovimo, da lahko vse troje povežemo z netopirji. Ja, prav ste prebrali! Trenutno so na svetu netopirji verjetno glavni človekov sovražnik – predvsem za vse tiste ljudi, ki jih ne poznajo in ki vedo o njih le to, da niso »ne ptič in ne miš«. V resnici so te živali neverjetno zanimive in edinstvene in opravljajo izjemno veliko različnih funkcij v ekosistemih. Vas zanima, kakšno povezavo imajo z bananami in čokolado? Odkrivam vam tančico temačnosti, ki visi nad netopirji in vas vabim v neverjetno zanimiv leteči svet teh živali somraka in noči.

Edinstveni in milo rečeno – čudni

Netopirji spadajo med najbolj raznolike in prilagodljive živalske skupine, ki jih lahko najdemo v skoraj vseh delih sveta. So edini sesalci, ki so sposobni samostojno leteti, za kar uporabljajo prhuti. Njihova življenjska doba je tudi do 20 let, kar je izjemno veliko glede na njihovo velikost. Čez zimo obvisijo v hibernaciji oziroma v globokem spanju, kjer se popolnoma spremeni delovanje njihovega organizma. Pozimi

so nagnjeni tesno skupaj v prezimovališčih, saj tako izgubljajo manj energije. Večina naših netopirjev se prehranjuje z žuželkami, številne druge vrste po svetu pa so specializirane za prehranjevanje s plodovi ali cvetnim prahom.

In kako to, da netopirji visijo? Posebna tetiva ob mišicah v goleni jim omogoča, da teža telesa sama potegne krepelj v špranjo, zato se pri visenju ne utrudijo. Netopirji ne morejo vzleteti s tal tako kot ptice in viseči položaj jim je za vzlet najugodnejši. Čeprav netopirji letijo, pa ne valijo jajc, ampak kotijo žive mladi-

če. V času kotitve se samice zberejo v porodniških kolonijah, kjer lahko v miru vzgajajo svoj naraščaj, samci pa jih v tem času ne motijo.

Vsi slovenski netopirji

V Sloveniji so vsi netopirji zavarovani in jih je prepovedano loviti, pobijati ali jim kakorkoli drugače škodovati. V Sloveniji živi 30 vrst netopirjev in vsi spadajo v red malih netopirjev. Delimo jih v tri družine: podkovnjake, gladkonose netopirje in dolgokrilce. Podkovnjake bomo prepoznali po tem, da prosto visijo s stropov in so popolnoma oviti v prhuti, gladkonosi netopirji imajo prhuti zložene ob bok telesa in se velikokrat tiščijo sten, med dolgokrilce pa štejemo samo eno vrsto, ki ima zelo dolge prhuti zložene ob telo.

Tisti veliki netopirji, ki jih vidimo v

Netopirji spadajo med najbolj raznolike in prilagodljive živalske skupine, ki jih lahko najdemo v skoraj vseh delih sveta. So edini sesalci, ki so sposobni samostojno leteti. Njihova življenjska doba je tudi do 20 let.

Foto: Milan Vogrin

V Sloveniji živi 30 vrst netopirjev in vsi spadajo v red malih netopirjev; delimo jih v tri družine: podkovnjake, gladkonose netopirje in dolgokrilce. Na fotografiji mali podkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*).

kakšnih filmih, spadajo v družino letečih lisic (Pteropodidae) in v Evropi sploh ne živijo, razen v filmih o grofu Drakuli. Premer njihovih kril je tudi do dva metra. Kljub svoji strašnosti in velikosti pa ne žrejo ljudi. Še več – celo manj krvoločni so od naših malih netopirjev, saj so rastlinojedi, specializirani za prehranjevanje s plodovi, cvetovi in nektarjem. Živijo predvsem v tropskih predelih Afrike, Avstralije in Tihega oceana. So pa bile leteče lisice prenašalke ebole, ki je v minulih letih izbruhnila na afriški celini. Virus so prenašale na primata, ljudi pa so se okužili preko stika z mrtvimi živalmi (šimpanzi, gorile, opice ...) in drugimi okuženimi ljudmi.

Številni netopirski poklici

Netopirji so nepogrešljiv člen zdravega in ohranjenega ekosistema. Manjše vrste netopirjev se hranijo predvsem z žuželkami. Njihova pomembna naloga je uravnavanje številčnosti populacij žuželk.

V Sloveniji so vsi netopirji zavarovani in prepovedano jih je loviti, pobijati ali jim kakorkoli drugače škodovati. V Sloveniji živi 30 vrst netopirjev in vsi spadajo v red malih netopirjev; delimo jih v tri družine: podkovnjake, gladkonose netopirje in dolgokrilce.

Netopirji so nepogrešljiv člen zdravega in ohranjenega ekosistema. Manjše vrste netopirjev se hranijo predvsem z žuželkami. Njihova pomembna naloga je uravnavanje številčnosti populacij žuželk.

Ker so aktivni ponoči, si morajo pri lovu pomagati še kako drugače kot z vidom; vgrajene imajo posebne radarje, ki jim natančno sporočajo lokacijo plena, čemur rečemo eholokacija. V grlu ustvarjajo ultrazvočne valove, ki jih oddajajo kot valovanje skozi usta ali nos. Valovi zadevajo ob mirujoče predmete ali premikajoči se plen. Nato netopir ujame odmev z ušesi in v njegovih možganih nastaja slika okolja. Tako zazna svoj plen in ga ulovi. Nekateri netopirji imajo tudi posebej oblikovane

belimi cvetovi, ki jih mora leteči pes najti v temi. Tudi vonj cveta mora netopirja privabiti in najbolj vabljev mu je vonj po zatohlem, pokvarjenem kvasu ali urinu. Mislite si, kar si hočete, toda v »pogodbi o sodelovanju« med opičjim kruhovcem in letečim psom je to tako dogovorjeno, zato mi o posebnih željah netopirske kurirske službe res ne smemo soditi.

Tudi kaktusi imajo za oprasovalce najraje netopirje. V suhih vročih puščavah, kjer rastejo, je najprimernejši čas za odpiranje cvetov ponoči, ko se vsaj malo shladi. Ravno takrat so aktivni tudi netopirji, kar je odlično za sklenitev dogovora o sodelovanju. Za netopirje so odprti cvetovi z nektarjem odličen vir hrane, za kaktuse pa izvrstni dostavljavci cvetnega prahu. Sožitje je popolno! Netopirji oprasujejo tudi nekatere vrste banan. Na to se

Foto: Pixabay

Tisti veliki netopirji, ki jih vidimo v kakšnih filmih, spadajo v družino letečih lisic (Pteropodidae) in v Evropi sploh ne živijo, razen v filmih o grofu Drakuli. Premer njihovih kril je tudi do dva metra. Živijo predvsem v tropskih predelih Afrike, Avstralije in Tihega oceana.

nosne izrastke, preko katerih oddajajo ultrazvočne valove in jim pomagajo pri eholokaciji.

Naše domorodne vrste netopirjev so torej dobro opremljene z radarji in lovijo predvsem žuželke. Nekatere njihove večje sestrskse vrste pa nimajo tako dovršene dodatne opreme in se morajo zanašati kar na svoje oči in nos. Številni netopirji so še posebno koristni rastlinam. Lahko bi rekli, da so po poklicu dostavljavci cvetnega prahu na točno določen naslov. Za primer vzemimo leteče pse (*Pteropus vampyrus*), ki so pomembni prenašalci cvetnega prahu nekaterih vrst. Drevo opičji kruhovec ali baobab (*Adansonia digitata* L.) je na svojega dostavljavca še posebej dobro prilagojeno z velikimi,

spomnite naslednjč, ko boste ugriznili v ta dišeč mehak belkast sadež, ki čisto samoumevno leži na trgovinskih policah in je del skoraj vsakega večjega nakupa. Še bolj zanimiv pa je dokazano pozitiven vpliv netopirjev na pridelavo kakava in posledično čokolade! Netopirji pojedjo toliko škodljivih organizmov na drevesih kakavovcih, da je produkcija kakavovih zrn za več kot 30 odstotkov manjša, če netopirjev ni na plantažah. Nedvomno

Netopirji oprasujejo tudi nekatere vrste banan. Še zanimivejši pa je dokazano pozitiven vpliv netopirjev na pridelavo kakava in posledično čokolade!

Foto: Pixabay

Netopirji opravljajo številne pomembne vloge v ekosistemih po vsem svetu. Številni netopirji po svetu se prehranjujejo z nektarjem, cvetovi in plodovi rastlin. Mnogi so pomembni oprasovalci, brez katerih rastline ne bi mogle preživeti.

netopirji pomembno vplivajo na nas in soustvarjajo naša življenja.

Koronavirus in netopirji

Pojasnili smo povezavo med banana-mi, čokolado in netopirji, ostane le še koronavirus. O tej temi je bilo že veliko napisanega in povedanega. Novi koronavirus SARS-CoV-2, ki je ustavil svet, naj bi prešel z netopirjev na ljudi, tako kot že mnoge druge bolezni v preteklosti (mumps, hepatitis C in nekatere, gripi podobne bolezni). Kljub temu ne moremo govoriti, da se to dogaja pogosto. Prelivanje virusov z netopirjev na druge

živalske vrste je izjemno redek pojav, ki naj bi nastal predvsem v stresnih situacijah. Odvisen je od stanja virusa, okoljskih razmer, preživetja virusa v okolju in občutljivosti gostitelja. Netopirji so izjemno stara živalska vrsta in živijo z mnogimi virusi, ne da bi kazali kakršnekoli simptome okuženosti. Kateri so pravzaprav razlogi za to, je še vedno velika

stemih vsega sveta vzdržujejo visok nivo biotske raznovrstnosti in ravnovesje med posameznimi členi v ekosistemih. Strah, da nam bodo netopirji z našega podstrešja spili kri in se nam zapletli v lase, je popolnoma odveč. Pojedli pa bodo ogromno žuželk okrog našega doma in s svojimi iztrebki pognojili rastline na našem vrtu. Ko v naravi vidimo netopirje, moramo

Foto: Pixabay

Netopirji pojedjo toliko škodljivih organizmov na drevesih kakavovcih, da je produkcija kakavovih zrn za več kot 30 odstotkov manjša, če netopirjev ni na plantažah. Manj kakavovih zrn = manj čokolade. ☺

neznanka in predmet mnogih raziskav. O tem obširno piše biologinja dr. **Marina Dermastia** na portalu *Alternator*, kjer natančno predstavlja to živalsko skupino in povezavo z virusi.

Naši netopirji niso gostitelji zloglasnega koronavirusa. Gostitelji smo ljudje in mi smo edini, ki lahko bolezen širimo ali pa jo preprečimo. Netopirji s svojimi izjemno pomembnimi vlogami v ekosi-

Koronavirus, ki je ustavil svet, naj bi prešel z netopirjev na ljudi. Prelivanje virusov z netopirjev na druge živalske vrste je izjemno redek pojav, ki naj bi nastal predvsem v stresnih situacijah. Odvisen je od stanja virusa, okoljskih razmer, preživetja virusa v okolju in občutljivosti gostitelja. Naši netopirji niso gostitelji zloglasnega koronavirusa.

biti predvsem zadovoljni, da so še vedno tam in da želijo sobivati z nami.

Mateja Kišek, mag. inž. gozd.

Viri:

<http://www.sdpvn-drustvo.si/netopirji.html>

<https://www.revijazamojezdravje.si/zakaj-so-virusi-netopirjev-tako-nevarni-za-ljudi/>

<https://www.alternator.science/sl/daljse/netopirska-zarota-ali-neverjetne-zivali-ki-lahko-zivijo-z-virusi/>

<https://www.nijz.si/sl/ebola-1>

<http://www.storytrender.com/>

<https://ucanr.edu/blogs/blogcore/postdetail.cfm?postnum=17395>

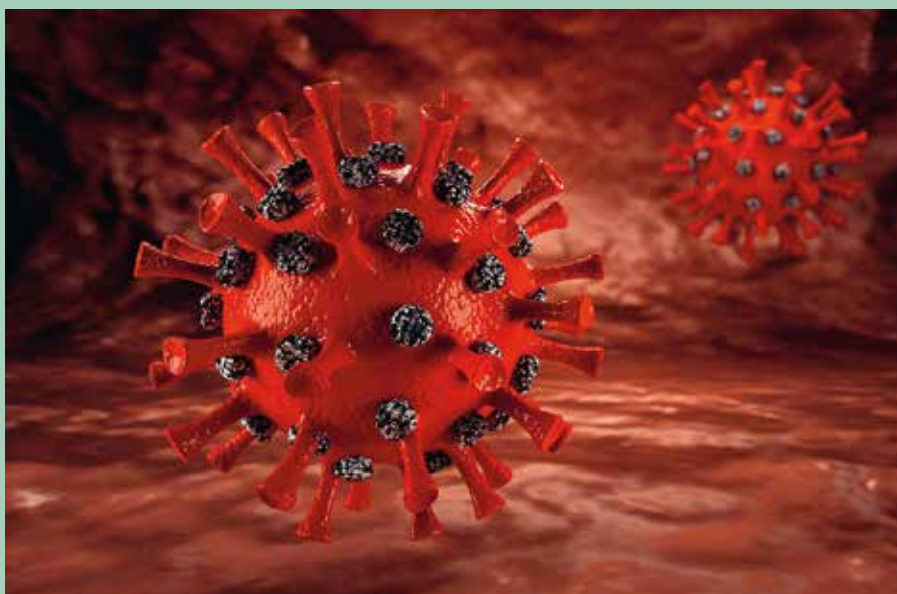

Foto: Pixabay

JULIJ IN AVGUST

Poletno obdobje, ki je pred nami, je bilo vse do letos namenjeno oddihu in zbiranju svežih moči za lažje nadaljevanje dela v drugi polovici leta. Letos se bo morala večina aktivnega dela prebivalstva zaradi omejitev in težav, povezanih s COVID-19, najprej prilagoditi razmeram in zahtevam na delovnem mestu. Čeprav se bo marsikaj spremenilo, si vseeno želimo, da bi dopustniško obdobje preživeli kolikor mogoče mirno in sproščujoče. Poznavalci napovedujejo preživljanje naših počitnic v pretežni meri v domačem okolju, v letoviščih in na znanih izletniških točkah na območju Slovenije. Torej, ob omenjenih napovedih in ob izkušnjah prejšnjih nekaj mesecev lahko tudi v naših loviščih pričakujemo veliko več obiskovalcev. Povečan obisk naravnega okolja pa pomeni tudi povečano vznemirjanje divjadi. Zato se moramo lovci temu ustrezno pripraviti, saj bi bilo neodgovorno pričakovati, da bo omenjeni vpliv ljudi v lovišču zanemarljiv. Menim, da bo treba »v službi varuha narave« še toliko pomembneje okrepiti našo naravovarstveno vlogo in okrepiti lovskočuvajsko službo.

kultura, skupaj z našimi lovskimi šegami in navadami, skrbita za prenos razvitih vrednot na prihodnje rodove. Naši lovski tovariši – pisatelji, pesniki, skladatelji, glasbeniki, pevci, rogisti, slikarji, kiparji, rezbarji, fotografi in drugi umetniki – imajo pri tem največ zaslug, saj se vsak izmed njih po svojih najboljših močeh trudi, da lepi lovski običaji ne bi utonili v pozabo. Upajmo, da bodo v letošnjem izjemnem letu, ko smo morali odpovedati že kar nekaj pomembnih prireditev, prišli z nekoliko zamude kljub vsemu na vrsto. Kakšnih množičnih prireditev ne bo mogoče izpeljati, zagotovo pa bo mogoče ob lepem vremenu na prostem uresničiti primerno rešitev za nekatere prireditve. Lovci znamo biti iznajdljivi in hkrati odgovorni, da si priredimo tudi nekaj »za svojo dušo«.

Letos lovski pesem in zvoki lovskega roga še niso imeli priložnosti ogrevati src zbranega občinstva na tradicionalnem srečanju lovskih pevskih zborov in rogistov. Upajmo, seveda, če se bodo razmere dovolj umirile, da ne bo večjega

V tej rubriki bom skušal na podlagi svojega osebnega pogleda in izkušenj sestaviti nekakšen opomnik najnujnejših opravil, mimo katerih lovka, lovec ali vodstvo lovske družine naj ne bi šlo, če želi, da bi naše delo potekalo tekoče in brez večjih pretresov.

Štefan Vesel

Društvena dejavnost

Loveci moramo še naprej spremljati in se tekoče seznanjati z aktualnimi novicami in obvestili. Strokovna služba Lovske zveze Slovenije (LZS) vas bo še naprej z javnimi objavami na spletni strani LZS (<https://www.lovska-zveza.si>) seznanjala z aktualnostmi in odgovori na vaša najpogostejša vprašanja. Okoliščine, zaradi katerih je v drugi četrtini leta življenje v Sloveniji praktično zastalo, so privedle do stanja, da bi zdaj želeli hitro nadoknaditi čim več zamujenih stvari. A to po vsej verjetnosti ne bo mogoče. Seveda se je treba lotiti le tistih del, s katerimi lahko še ublažimo nastale pomanjkljivosti. Morda bo tudi napočil trenutek, da vendarle izvedemo katero od načrtovanih aktivnosti, ki smo jih morali prej opustiti. Potrebe in želje med nami so, zato se aktivnosti lotimo premišljeno in jih izpeljimo ob upoštevanju vseh znanih preventivnih ukrepov, ki jih moramo še vedno upoštevati zaradi ogroženosti z nalezljivo boleznijo COVID-19. Predvsem je pomembno vzdrževanje varne socialne razdalje.

Torej, udejstvovanje na področju lovstva

Vse foto: Štefan Vesel

Ob podobnih srečanjih moramo lovci s svojim obnašanjem in tudi s svojim ravnanjem predstavljati pravo podobo lovca. Če začitimo možnost, da lahko v »službi varuha narave« storimo še kaj več, nikakor ne zamudimo priložnosti.

že dolgo ne pomeni zgolj slediti nalogam za doseganje čim boljših uspehov pri ohranjanju naravnega okolja in divjadi. Lovci izžarevamo še eno, nič manj pomembno lastnost, ki pa je v danih razmerah lahko tudi usodna; to je naša naklonjenost druženju. Še kako dobro vemo, kaj pomeni imeti dobrega prijatelja oziroma biti prijateljski. Bi bilo mogoče dobro medsebojno sodelovati, se združevati in se notranje bogatiti brez naše lovške kulture? Bogata lovška tradicija in lovška

tveganja, da bi predvidenemu organizatorju uspelo uresničiti težko pričakovano prireditve.

Lovska latinščina oziroma latovščina je posebno poglavje, ki po nepisanem pravilu dopušča pretiravanje v lovskem pripovedovanju o doživetem resničnem dogodku. Nekatere pripovedi posameznih lovcev segajo vse do zadnjih meja sploh še verjetnega; tako pogosto tovrstno pripovedništvo spravi zbrano družbo zaradi smeha do solz. Težko si predstavljam,

Letos lovska pesem in zvoki lovskega roga še niso imeli priložnosti ogreti src zbranega občinstva na tradicionalnem srečanju lovskih pevskih zborov in rogistov. Upajmo, da se bodo razmere umirile in da bo organizatorju uspelo izpeljati težko pričakovano prireditev.

da bi se nam kaj podobnega izmuznilo, saj bo zagotovo še kar nekaj priložnosti.

Morda je to obdobje primerno tudi za spodbujanje novejših zvrsti lovske kulture oponašanja jelenjega rukanja in oglašanja druge divjadi. Omenjeno zvrst lovske kulture sicer nekaj lovcev še vedno spremlja bolj s strani, medtem ko je v drugih evropskih državah že dodobra uveljavljena. Se nam pa obenem ponuja idealna priložnost, da izvedemo omenjene prireditve na prostem, v naravnem okolju, ko taki glasovi pridejo še toliko bolj do izraza.

Daritve lovskih maš, posvečenih sv. Hubertu, so postale že kar množično obiskan kulturni dogodek. Omenjene obrede so v večini primerov že pred krizo COVID-19 organizirali na prostem. Tako predvidevam, da ne bi smelo biti posebnih zadržkov in da je tak dogodek ob upoštevanju vseh varnostnih ukrepov mogoče izpeljati.

Častno, z žalostjo v srcu se znamo za vedno posloviti od naših lovskih prijateljev. Na lovskem pogrebu zato dosledno spoštujemo pravila običaja lovskega pogreba in ne pozabimo na lovski kroj. Letos moramo biti še posebno skrbni pri zagotavljanju medsebojne varnostne razdalje.

Raven kulture v lovski organizaciji ni povezana zgolj z ustvarjalnostjo posameznikov, pač pa smo vsi slovenski lovci zmogli še nekaj več. Smo namreč edina lovska organizacija v Evropi in verjetno tudi na svetu, ki je moralno-etična pravila obnašanja člana zelene bratovščine zapisala v etični kodeks (*Etični kodeks slovenskih lovcev*). Določila napisanega

in sprejetega dokumenta v obliki knjižice so naše temeljno vodilo in opora lovčevi vesti za etično vedenje do divjadi, drugih živali, naravnega in družbenega okolja, lovskih tovarišev in lovskih psov.

»Družiti se – pomeni živeti. Živeti – pomeni čutiti.

Če si lovec, živiš in čutiš z naravo in to je velika DANOST!«

Citat neznanega avtorja

Lov

Ob spremljanju poteka lova (uresničevanja letnega načrta odvzema divjadi) v domačem okolju in glede na informacije, pridobljene na družabnih omrežjih, menim, da smo se lovci kar nekako privadili na nove razmere. Lovske aktivnosti potekajo trenutnemu stanju primerno. V tem obdobju lovci že pogosteje pomislimo na čas prska srnjadi. Zato se tudi sprašujemo, v kateri predal smo lani odložili piščalko za klic srnjaka. Kmalu bomo preverili, ali je iz nje še mogoče privabiti tisti nežni, prav uglaseni »pfip«, ki bo ob primernem trenutku na lovu vzbudil radovednost starega srnjaka, ki ga prej nismo še nikoli videli.

Navadno julija in avgusta vremenske razmere spremljajo visoke nočne in dnevne temperature, na kar moramo biti lovci pri načrtovanju lova še posebno pozorni. Zunanje vremenske razmere še kako pomembno vplivajo na izbiro vrste oblačila in hitrega spravila uplenjene divjadi v zbiralnice. Oblačila nam morajo nuditi dobro počutje in hkrati zaščito pred zunanjimi vplivi okolja. Na domačem terenu je izbira sicer dokaj preprosta, kar pa ne velja vedno, če se odpravimo na lov v goste k enemu od svojih lovskih prijateljev (na območja z drugačnim podnebjem, vegetacijo in oblikovanostjo terena). V takšnih primerih je nujno, da prej pridobimo čim več pomembnih informacij in priporočil, in sicer tako o načinu lova kot o navadah in načinu oblačenja v predvidenem okolju. Pri lovu naj bi bili sproščeni, a bo to težko, če pridemo na primer na jutranji

Lovci se že vrsto let merimo v posluhu in sposobnosti oponašati oglašanje jelena v ruku in druge divjadi ter ptic. Morda se bo pa le ponudila priložnost za izvedbo takšne prireditve na prostem, saj bi bila zaradi tega lahko še privlačnejša.

V naši lovski sobi smo opazili molja

V prispevku, v katerem sem pisal o urejanju lovske sobe, sem izpostavil pomen rednega pregledovanja stanja dermoplastičnih preparatov in trofej (morebitne poškodbe in napadenost s škodljivci) v naših zbirkah. Menim, da mora temu na videz nepotrebnemu in hkrati neprijetnemu opravilu vsak lovec nameniti določeno mero pozornosti. V praksi se ta potreba kaj hitro izkaže kot pravilna! Največkrat pa se na kaj takega spomnimo, ko je žal že prepozno. Molji lahko naredijo veliko škodo tako na preparatih kot tudi v omarah z našimi oblačili. Prilagojeni so življenju v človekovi bližini. Idealne razmere za razvoj moljev so pri temperaturi nad 18 °C. Odrasle molje opazimo (ob preletanju v prostoru predvsem v večernih urah) šele potem, ko je že nastala prva škoda zaradi njih.

Najprej odrasla samica molja zaleže jajčeca med niti tekstilnih izdelkov, med dlako ali perje. Ko se iz njih izležejo ličinke, gosenice oziroma »črvički« (sprva dolgi le okrog milimeter), se večkrat zabubijo v kokončkih. Omenjene ličinke se ves čas svojega razvoja prehranjujejo z naravnimi vlakni, ki jih obdajajo (volna, bombažna, dlaka, perje ipd.). Razvojna stopnja gosenice lahko traja od nekaj mesecev (celo do dveh let) in v vsaki naslednji razvojni fazi so gosenice večje ter bolj požrešne. V neugodnih razmerah so njihove bube sposobne preživeti zelo dolgo. Možnost pojava in razvoja moljev lahko pričakujemo v okolju s tekstilom tako živalskega (volna, krzno, svila, perje, usnje, klobučevina) kot rastlinskega izvo-

Moljem pogosto ponudimo zatočišče v slabo vzdrževanih in zelo zaprašenih preparatih ali v dalj časa odloženih oblačilih (volna, krzno, svila, usnje, klobučevina), hranjenih v zatohlih temnih prostorih. Fotografiji prikazujeta, kako je mogoče z malo truda podaljšati življenjsko dobo prepariranega ruševca. Videz preparata hkrati odseva tudi odnos lovca do divjadi in naravnega bogastva, s katerim upravlja.

ra, našli so jih celo med vlakni iz mešanice sintetičnih in beljakovinskih vlaken. Nič kaj bolj varna ni niti sintetična tkanina, če so vlakna umazana zaradi hrane, pijače, krvi, znoja ali drugih beljakovin.

Škodo torej povzročajo le ličinke (gosenice, podobne črvičkom) moljev in ne odrasli metulji. Teh neljubih gostov se otresemo na več načinov. Včasih zadostuje že prisotnost rastlin dišavnic v neposredni bližini ogroženih preparatov. Zanesljiveje pa se jih obranimo z rednim odstranjevanjem prahu in pajčevin, premeščanjem predmetov, zračenjem prostora in na splošno s skrbnejšim vzdrževanjem čistoče. Menim, da poleg omenjenih ukrepov za zaščito pred molji zadostuje redno nameščanje in zamenjava tradicionalnih naravnih odvrčal, kot so posušeni deli rastlin sivke, listje oreha, divjega kostanja, listov tobaka in lovora. Na družabnih omrežjih gospodinja izmenjujejo izkušnje in poleg drugih odvrčal priporočajo tudi kafro (pridobivajo jo

iz tropskega drevesa kafrovca), klinčke in žajbelj ter evkaliptusovo in cedrino olje (nekdanj je bilo mogoče kupiti tudi dišeče kroglice iz cedrovine, namenjene za namestitev v omaro z oblačili), olje materine dušice, rožmarina in mete. Poleg vsega omenjenega se ponuja še ena možnost v boju proti moljem, ki bi jo kazalo uporabiti. Lahko izkoristimo dejstvo, da tako kot odrasle molje tudi ličinke moti svetloba. Ali celo, da ogrožen preparat, oblačilo ali drug ogrožen predmet za vsaj en teden izpostavimo temperaturi, nižji od -8 stopinj Celzija. Pri takih temperaturnih razmerah namreč zanesljivo uničimo jajčeca moljev.

V skrajnem primeru si lahko pomagamo tudi z uporabo najrazličnejših kemičnih preparatov, ki so v prosti prodaji, namenjeni pa so uničenju in zatiranju moljev in drugih žuželk. Insekticida proti moljem, ki so ga izdelovali v obliki naftalinskih kroglic, dandanes ne uporabljamo več, ker je dokazano škodljiv zdravju.

lov v čevljih, medtem ko nas bo lovski prijatelj vodil na zalazu po visoki travi z veliko roso. Ali še huje, če se boste v

soparnem popoldanskem času odpravili na srnjaka v prsku, pa ne boste primer- no zavarovani pred piki komarjev. Še

vedno se spominjam podobnega lova na Ljubljanskem barju, kjer ne vem, kako bi jo odnesel brez hujših posledic (piki komarjev) zaradi nenadejanega napada komarjev, če mi ne bi po odstrelu srnjaka, ko sem ga iztrebljal, prijatelj Boris iz žepa ponudil ustrezne zaščite (zaščitno mrežasto pokrivalo za obraz) in se pri tem hudomušno nasmihal. Takšen lov ne more potekati prijetno, zato se že pred lovom vedno pozanimajmo in premislimo, kako se moramo opremiti.

Drugi, tudi zelo pomemben poudarek pa naj bo namenjen načrtovanju postopka ob morebitni uplenitvi divjadi in po njej. Glede na to, da so za to obdobje značilne visoke temperature, je treba pri lovu in morebitni uplenitvi divjadi to dejstvo tudi upoštevati. Pri strelu si nikakor ne smemo privoščiti spodrsjlaja, da uplenjene divjadi zaradi slabe vidljivosti ali zaradi drugih dejavnikov ne bi uspeli najti kmalu po strelu. V razmerah, ko so nočne in dnev-

Menim, da ob daritvi Hubertove maše na prostem ne bi bilo večjih težav z upoštevanjem potrebnih varnostnih ukrepov zaradi neposredne nevarnosti nalezljive bolezni COVID-19.

Lovec si v kritju prizadeva izvabiti iz piščali nežen »pfip«, ki v času prska vzbudi srnjakovo radovednost, da se prikaže na plano.

ne temperature visoke, je nepravčasno najdena uplenjena divjad tudi v gospodarskem pomenu za lovišče izgubljena, saj se je nepravčasno in neustrezno ohlajeno meso neiztrebljene uplenjene divjadi čez noč že pokvarilo. Tudi sicer moramo po uplenitvi ves čas skrbeti za zaščito iztrebljene divjadi pred žuželkami (še posebno muhami zapljunkaricami). V takšnih obdobjih muha lahko zaleže jajčeca na meso že v nekaj urah. Da se temu izognemo, moramo trupe uplenjene divjadi ustrezno prekriti z ustreznimi pripomočki (mreže, zračne posode ali prostori).

Odnosi z javnostmi

V obdobju epidemije COVID-19 in zdaj v času neposredne nevarnosti zaradi nalezljivega novega koronavirusa se je izrazito povečala prisotnost pasivnih in aktivnih obiskovalcev na spletnih straneh in družabnih omrežjih. Problematika objavljanja spornih vsebin v medijih in na družabnih omrežjih je v tem obdobju še toliko bolj aktualna. Zato moramo biti lovci pri objavah lastnih prispevkov in komentarjih previdni. Zavedati se moramo, da smo v tem obdobju še toliko bolj na očeh javnosti. Še posebno previdni moramo biti pri objavljanju fotografij z uplenjeno divjadjo, saj smo pri tem tudi sami na zelo »tankem ledu« in že najmanjši spodrselj lahko sproži val kritik in zgražanja tako širše javnosti kot tudi lovcev. Nekaj podobnega se je zgodilo lovčema potem, ko je avtor objavil t. i. »selfi«, a pred objavo ni upošteval, da nekateri telefoni omogočajo (in njegov

Še vedno lahko samo ugibam, kako bi preстал pike roja komarjev, ki so takoj po zapustitvi avtomobila planili name, če mi ne bi priskočil na pomoč moj dobri prijatelj Boris in mi odstopil mrežastega pokrivala.

Pred objavljanjem fotografij ob uplenjeni divjadi v medijih in na družabnih omrežjih bodi mo previdni. Lov in uplenitev divjadi sta globoko intimna odnosa, ki zadevata samo divjad in lovca – uplenitelja, zato najbolj ne sodita v javnost! Če že objavljamo, pa naj fotografija izraža spoštljiv odnos do mrtve divjadi. Lovec naj se vedno obnaša skladno z lovskimi običaji. Sledi krvi in posledice poškodb strelne rane naj bodo čim bolj zakrite. Na fotografiji Robert Štimac, član LD Osilnica, ob uplenjenem kozlu.

je bil takšen) zrcalno fotografijo. Objava fotografije je sprožila pripombo pozornega lovca, naj uplenitelj v prihodnje kot ozaveščen lovec vsaj pazi, na katero stran se za pokrivalo pravilno zatakne zelena vejica (in kakšen naj bo njen videz) za

lovski blagor. Z objavljene fotografije je bilo namreč videti, da si jo je uplenitelj zataknil za levo stran pokrivala, kar je po lovskih šegah in navadah povsem napačno.

Še bolj pa ga lomimo, kadar z objavami fotografij z uplenjeno divjadjo prestopimo meje še okusnega in sprejemljivega. Pred objavo fotografij na družabnih omrežjih se moramo namreč zavedati naše odgovornosti do vsega ravnjanja, ki smo se mu zavezali celo s podpisom *Zaprisege slovenskega lovca*, ki je del *Etičnega kodeksa slovenskih lovcev*. Pred časom je Odbor etičnega kodeksa LZS glede omenjene problematike izdal uradno stališče in zapisal: »Objava s področja lovskih vsebin naj odraža splošno naravovarstveno ozaveščanje in naj sledi ciljem slovenskega lovstva, od katerih je zagotavljanje etičnosti lova eden ključnih elementov. Objavljanje neprimernih fotografij predstavlja kršitev določil 15. člena Etičnega kodeksa, saj določajo, da sta lov ter uplenitev divjadi globoko intimna odnosa, ki zadevata samo divjad in lovca ter zato ne sodita v javnost. Določilo

Etičnega kodeksa obsoja in nasprotuje objavi vsakršnih vsebin, ki bi utegnile v širši javnosti vzbuditi utemeljeno zgražanje in obsojanje.

Lepo preživljajte počitniške dni.

Štefan Vesel

BERGARA, LOVSKA PUŠKA ZA 21. STOLETJE Z AMERIŠKO-ŠPANSKO DUŠO

Orožje, ki združuje baskovsko tradicijo izdelovanja visokokakovostnih cevi in znanje ameriških marincev

V baskovskem mestecu Bergara na severu Španije, v regiji, ki od nekdaj slovi po izjemnih izdelovalcih orožja, so uspeli spretno združiti novo tehnologijo in staro zavezo k ustvarjanju izdelkov izjemne kakovosti. Iz proizvodne linije podjetja, ki nosi enako ime kot mesto, prihaja orožje, primerljivo tistemu, ki bi bilo sicer izdelano ročno in po naročilu. V zadnjem desetletju je postala **Bergara** z napredno tehnologijo izdelave cevi dobaviteljica številnih vrhunskih proizvajalcev orožja tako v Evropi kot v ZDA, obenem pa ponudnica širokega nabora izjemno natančnih pušk. Zasnovane in izdelane so, da izpolnijo specifične potrebe strelcev in izrabijo vse zmogljivosti vrhunskih cevi. Strm vzpon Bergare, ki smo mu priča, se je sicer začel šele nedavno, a se je pripravljala kar nekaj let.

V ozadju baskovske zgodbe

Bergara je enako kot znamke CVA, Quake, PowerBelt ali DuraSight del portfelja blagovnih znamk, ki so v lasti **DIKAR S. Coop**. To podjetje je nastalo leta 1980 z združitvijo dveh starih družb, ki sta uspešno prestali industrijsko preobrazbo španskega orožarskega sektorja. Skozi stoletja nakopičeno znanje, izkušnje in orožarsko tradicijo, ki je izhajala iz tamkajšnjega dela Baskije, so uspešno nadgradili z najnovejšo tehnologijo in še z enim dejavnikom, ki ni samoumeven: izjemno kakovostnim jeklom, ki ga uporabljajo pri izdelavi puškinih cevi. Kombinacija vsega naštetega jim je omogočila, da so med proizvajalci cevi in pušk v svetu lova in strelskih športov odločno stopili v ospredje.

Da je dandanes njihova ponudba kakovostna v mnogih pogledih, nedvomno velja zahvala tudi temu, da so še nedavno res izdelovali eno samo stvar, ampak tisto zares dobro.

Vse se je začelo z odličnimi cevmi

Bergara je zaslovela kot proizvajalka cevi, saj je z njimi postavila merila za izdelavo natančnih pušk. Začetki segajo štiri desetletja nazaj, ko je bilo ustanovljeno podjetje DIKAR S. Coop, a je bil verjetno največji skok glede prepoznavnosti storjen v zadnjem desetletju. Zavezo po kakovosti in strokovnosti, ki so ji bili zvesti leta, so namreč v zadnjem obdobju nadgradili z najbolj napredno proizvodno tehnologijo. Dober glas je segel v deveto vas in Bergaro postavil med dobavitelje

Bergara je zaslovela kot proizvajalka cevi, saj je z njimi postavila merila za izdelavo natančnih pušk. Dober glas je segel v deveto vas in Bergaro postavil med dobavitelje najuglednejših znamk evropskih in ameriških pušk.

najuglednejših znamk evropskih in ameriških pušk. Slogan *Barrel that makes the difference* (ang.: cev, ki naredi razliko) ni bil le motivacijski zapis na papirju. Modeli lovske puške, kot sta denimo *Sporter* ali *HMR* iz serije *B-14*, so jim prinesli množico mednarodnih nagrad. Le-te so jim odprla nova tržišča, hkrati pa dala krila ustvarjanju novih modelov in novih serij, ki so nastale, da zadostijo specifičnim izzivom tako lovcev kot športnih strelcev.

Z marinci ni naključij

Da je pri zdajšnji ponudbi mogoče izstopati s kakovostno izdelavo cevi, se ne more zgoditi po naključju. V Bergari so prepričani, da natančne puške ne potrebujejo le najboljših sestavnih delov, ampak tudi odlično konstrukcijo in dovršen postopek montaže. Znano je, da uporabljajo izjemno kakovostno jeklo, manj znano pa je, da so preobrazbo njihove proizvodnje zasnovali posamezniki z velikim ugledom

v orožarski obrti. V ZDA se je zgodba o izjemni Bergarini rasti začela z izdelavo serije *Custom*, pušk, narejenih po naročilu. Razvoj in izdelavo je vodil **Dan Hanus**, nekdanji vodja proizvodnje in glavni inštruktor oddelka PWS of the United States Marine Corps (PWS oziroma Precision Weapons Section: ang. oddelek za natančno orožje je institucija znotraj mornariške pehote ameriške vojske, v kateri se od leta 1966 ukvarjajo s preskušanjem, oceno in razvojem orožja in streliva za potrebe operativnih enot marincev). Ker se je ta segment zaradi rezultatov hitro širil in z njim celotna blagovna znamka, je Hanus sestavil skupino za razvoj proizvodnje iz vrst vojaških kolegov, ki so izdelovali orožje tako za bojne namene kot za športna tekmovanja ameriških marincev in najboljših diplomantov PWS. Proizvodni proces je zato rezultat raznolikega znanja, tlakoval je pot kakovosti in botroval nizanju Bergarinih uspehov, ki so sledili spremembam. Ko so se prepričali, da so na pravi poti, so dovršenost postopkov, povezanih s serijo *Custom*, preslikali v Španijo in z njo zasnovali širok program serije *B-14*.

Enaka zasedba strokovnjakov še vedno tvori jedro Bergarine produkcijske ekipe,

Serija B-14 je najbolj prepoznavna, univerzalna in razširjena Bergarina serija, nastala na sistemu Remington 700. To pomeni, da je njihov sistem tudi temeljito preizkušen v praksi in da je za to orožje na voljo izjemno veliko dodatne opreme.

svoje znanje pa sistematično prenašajo na vsakega novega zaposlenega. Tudi taka praksa se odraža na izdelkih, ki gredo v roke lovcev in drugih strelcev širom po svetu, medtem ko postajajo Bergarine puške sinonim za natančnost. Prvi in glavni razlog se skriva v natančno izvrtani »praznini«, ki je srčika tega orožja. Natančno izdelana cev je, trdi Hanus, bistvena za natančnost orožja.

Kakšna je pravzaprav »cev, ki naredi razliko«

Vsaka Bergarina cev je narejena iz ravne palice kakovostnega valjastega jekla. Zelo ravne, pravzaprav. Izdelana mora biti na štiri tisočinke inča natančno – če ni, iz nje ne bo nikoli nastala Bergarina puškina cev. V tem se že skriva ena od posebnosti njihove proizvodnje.

V jekleno palico izvrtajo luknjo s posebnim vrtnim strojem, ki ustvari popolno izvrtino po celotni dolžini. Za razliko od mnogih drugih proizvajalcev njihovo vrtno orodje na izvrtini ne pusti praktično nobene sledi, kar je njihova druga odlika. Posebna in ločeno delujoča

Če prisegate na les, bo model B-14 Timber pravniji za vas. Je pa izvedb v seriji B-14 toliko, da lahko skoraj gotovo vsakdo najde nekaj, kar mu bo všeč.

vretena z diamantnimi konicami namreč polirajo notranjost do skoraj zrcalnega učinka. Gre za časovno precej zamuden korak, ki pa jim omogoča, da dosežejo raven natančnosti, primerljivo s cevmi, ki stanejo neprimerno več.

Postopek izdelave zaključí žlebenje, ki dopušča odstopanja do največ dve desetisočinki inča natančno; gre za toleranco, ki odlikuje ročno delo najboljših puškarnjev. Postopek obdelave žlebov končajo s procesom segrevanja materiala: ko cevi izpostavijo izredno visokim temperaturam, vplivajo na molekulske zgradbe jekla in zapečatijo v proizvodnem procesu pridobljene vrhunske lastnosti v »trajen spomin« in izjemno odpornost proti obrabi.

Ne glede na to, v katero serijo bodo spadale, gredo vse Bergarine cevi skozi enak postopek zahtevne obdelave in so podvržene enakim merilom kakovosti.

V različne serije ujete lovske sanje

Na slovenskem tržišču so na voljo tri različne serije Bergarinega lovskega orožja. Prva in najbolj prepoznavna je serija B-14, ki jo odlikujeta pregovorni natančnost in kakovost celote; postala je merilo v cenovnem razredu, ki ga puška nagovarja. Druga serija, prav tako izjemno aktualna, je BA-13 Take Down in zajema enostrelne izjemno kompaktne puške z različnimi izvedbami kopit in dizajnov. Tretja serija, ki je sicer dosegljiva tudi pri nas, ni pa prav pogosta, je serija Premier; gre za nadgradnjo modelov iz serije B-14. Mimogrede: v ZDA proizvajajo še serijo Custom. To orožje je prilagojeno specifičnim potrebam in sestavljeno ročno, a je naprodaj le na ameriškem tržišču.

B-14: demonstracija vsega, kar odlikuje Bergaro

Serija B-14 uporabniku prinaša vso kakovost in natančnost, po kateri dandanes slovi Bergara, v nizki srednji cenovni razred, ki je dostopen praktično vsem

Kompaktne puške iz serije BA-13 so preprosto in brez orodja razstavljive na tri sestavne dele; podobno kot trap šibrenice. Kompaktnost ne zmanjšuje natančnosti, po kateri so znane vse Bergarine cevi.

lovcem ali športnim strelcem. Orožje iz te serije zagotavlja raven kakovosti in zmogljivosti, ki je v tem cenovnem razredu praktično brez konkurence. Ker je osnova serije B-14 svetovno znani sistem Remington 700, je dodatni komponent za to puško, kolikor vam poželi srce.

Model B-14 HMR (Hunting and Match Rifle) denimo, ima v kopitu posebno ogrodje, ki je plod njihovega lastnega razvoja. Konstrukciji daje dodatno oporo in ustvarja brezhizbno posteljico za prosto plavajočo cev, kar dodatno pripomore k večji natančnosti. Ta model (na prvi fotografiji tega članka) je nekakšna mešanica med lovsko in športno puško, kar je razvidno že iz imena, in ponuja zadovoljstvo lovcem in športnim strelcem. Za to sta poleg natančnosti zaslužna po dolžini nastavljiva kopito in po višini nastavljiva ličnica. Odlično konstrukcijo dopolnjuje tekoč zaklep lastne konstrukcije in izdelave. Ima ekstraktor tipa Sako in konično oblikovan nos zaklepa za izjemno gladko delovanje. Teža proženja je prosto nastavljiva, v tovarni jo umerijo na 1,4 kg.

Puške iz serije B-14 imajo petstrelni AICS snemljivi nabojnik (Accuracy

International Chassis System je ime za specifično obliko nabojnika, ki je standardna za oostrelne vojaške puške). Opcijsko je na voljo tudi desetstrelni nabojnik, poleg tega pa so vsi modeli opremljeni z jermenicami. Ob modelu Timber in HMR so na voljo številni drugi: Ridge, Sporter, Hunter, Woodsman, pa tudi kaj že na videz precej drugačnega, denimo BMP Super Varmint, kar je pravzaprav tekmovalna puška s 25 mm debelo cevjo.

BA-13: kompaktni posebneži velikih zmoglosti

Serija BA-13 Take Down med Bergarinimi puškami najbrž najbolj odstopa od tega, kar smo bili doslej vajeni videti v naših loviščih oziroma v rokah naših lovcev. Enostrelne puške iz te serije postajajo vse bolj priljubljena izbira predvsem za gorski lov, v slovenskih razmerah pa so izjemno uporabne tudi za v pogone, lov na zalaz ali pri iskanju obstreljene divjadi. Odlično prispevajo k okretnosti lovca v kraških goščavah ali na podobnem terenu. Priljubljena izbira za krvosledce je v kalibru .308 Win. ali morda .300

AAC BLK, v hitrejših kalibrh pa so te puške priljubljene zlasti med lovci, ki morajo do lovišča prehoditi večjo razdaljo. Razstavljeno puško namreč lahko prenašajo kar v navadnem nahrbtniku. Razlog za vse to so kompaktne mere serije BA-13: v odvisnosti od modela sega celotna dolžina od 80 do 90 cm.

BA-13 Take Down je na voljo v izvedbi cevi inox ali blued, pa naj gre za model Thumbhole, Synthetic, Down Black, Wood Camo ali Camo. Bodisi z optiko bodisi z odprtimi merki, enako kot vse druge Bergarine puške, so tudi le-te zanesljive, natančne in po sprejemljivi ceni za veliko večino lovcev.

Dušan Waldhütter,
WOW Stories

O avtorju:

Dušan Waldhütter iz WOW Stories je novinar in urednik z dolgoletnim stažem, pa tudi lovec, športni strellec in inštruktor športnega strelstva pri Olimpijskem komiteju Republike Slovenije.

Na kratko iz tujega tiska ...

Južnoafriška republika: Na jutranji poti v službo so v neposredni bližini Krügerjevega narodnega parka z več strel iz strelnega orožja umorili visoko nagajenega in znanega 49-letnega policista, ki je bil v javnosti znan kot izjemno uspešen pri odkrivanju krivolovcev in razkrivanju tihotapskih mrež, ki so se ukvarjale zlasti z nezakonitim ubijanjem ter preprodajo slonovine in nosorogovih rogov. Omenjeni policist je bil širši javnosti znan zlasti po nekaj odmevnih primerih odkritja in razkrivanja krivolovcev in tihotapev, zlasti nosorogov. Številne države z afriške celine so sicer na zadnji konferenci Washingtonske konvencije o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES) zagrozile z izstopom iz te organizacije zaradi neupoštevanja njihovih želja in zahtev po legalizaciji oziroma dovoljenju za prodajo delov ogroženih živalskih vrst (zlasti slonov), ki so sicer nujna posledica uspešnega trajnostnega upravljanja s temi vrstami. Kot so ugotovili na konferenci, to nikakor ni rešitev, saj bi izstop pomenil, da njim ni treba spoštovati dogovorjenih pravil, ki pa jih morajo spoštovati druge države, torej tudi tiste, ki bi želele take živalske dele uvoziti (na primer Kitajska, Japonska ...). Omenjene države so torej ostale članice CITES, si bodo pa še naprej prizadevale za dovoljenje za izvoz tako pridobljenih delov ogroženih živalskih vrst (trofeje ...), saj je lov del uspešnega trajnostnega upravljanja. Za primer navedimo, da je recimo Bocvana izdala šest paketov za odstrel po deset slonov, ki so jih zakupile pretežno agencije za lovni turizem. Skupno število dovoljenj za odstrel torej znaša 60 licenc. Tako so pridobili dohodek v višini 2.137.000 evrov oziroma 35.700 evrov za posamezni odstrel. V omenjeni državi živi najmanj 130.000 slonov, kar je velika obremenitev za ekosistem in prinaša številne konflikte z domačimi prebivalci, ki se pogosto končajo tudi s poškodbami in smrtjo ljudi.

(Jagen Weltweit, 3/2020)

Kanada: Pristojne oblasti v tej državi so po strelskem incidentu, ko je 20. aprila letos 51-letnik v provinci Nova Škotska

Foto: Pixabay

s strelnim orožjem ubil 18 ljudi, napovedale skorajšnje bistveno zaostritev zakonodaje s področja prodaje in posesti orožja. Omenjenega napadalca so policisti po odmevnem 12-urnem zasledovanju končno ustavili in v spopadu ubili. Podobno zaostritev so napovedali tudi na Novi Zelandiji, kjer je pred meseci prav tako nastal poboj s strelnim orožjem. Je pa združenje profesionalnih lovcev iz te države že podalo uradno izjavo, s katero so potrdili, da bo zaostritev zakonodaje omejena predvsem na polavtomatsko orožje in ne na lovsko. Ravno tako ne bo nobenih dodatnih zaostritev glede vnosa orožja za tuje lovske goste, za katere je Nova Zelandija sicer ena najbolj priljubljenih lovsko-turističnih destinacij.

(Jagen Weltweit, 3/2020)

Kenija: V prometni nesreči v bližini kraja Meru se je smrtno ponesrečila 28-letna voznica, potem ko se je zaletela v slona. Čreda šestih slonov se je pasla v grmovju v neposredni bližini ceste, ko je v bližino zapeljala omenjena voznica. Eden od njih je stopil na cesto, zaradi česar se je voznica slonu umikala, ga zadela z avtomobilom in se prevrnila na stran. Za njo je pripeljal še en avto, ki je prav tako zadela slona in mu zlomil nogo. Ranjeni slon se je usedel na avto, ki je

ležal ob strani, in pri tem smrtno poškodoval omenjeno voznico. Prebivalci tamkajšnjega območja so povedali, da je krivda za take in podobne primere izključno na strani pristojnih oblasti, saj v preteklosti niso sprejeli nobenih ukrepov za zmanjšanje možnosti nesreč.

(Jagen Weltweit, 3/2020)

Kanada: Vlada province Severozahodni teritoriji je sklenila, da je treba populacijo volkov na njihovem ozemlju zmanjšati za 80 odstotkov. Razlog za tako odločitev je veliko zmanjšanje številčnosti karibujev v območjih Bathurst in Bluenose East, kjer se je številčnost karibujev od leta 1996 zmanjšala kar za 98 odstotkov. V ta namen nameravajo odloviti in s telemetričnimi oddajniki opremiti 30 volkov. To naj bi bilo v pomoč pri uspešni lokaciji tropov in odstrelu vseh živali iz posameznega tropa, razen osebkov z oddajnikom. Tak volk naj bi si potem najverjetneje poiskal drug trop, ki ga bodo poskušali ravno tako odstreliti. Odstrel naj bi v glavnem potekal iz helikopterjev, če želijo, da bo sploh uspešen in uresničen. Pred izvedbo tega načrta bodo sicer izvedli enoletni pilotni projekt, ki bo prinesel odgovore na določena vprašanja in dileme. Prav tako nameravajo lokalnim lovcem izplačati premije

za uspešen odstrel in jih za to tudi ustrezno izobraziti.

(Jagen Weltweit, 3/2020)

ZDA: V zvezni državi Severna Karolina se je lov na rjavega medveda nesrečno končal za lovca. Medved naj bi napadel lovca iz neposredne bližine, zato je lovec iskal svojo rešitev v begu. Ko je pritekel do roba strmega jarka, preprosto ni videl druge možnosti, kot da je skočil navzdol, pri čemer se je zelo poškodoval in obležal na tleh. Medved ni opustil svoje namere, saj je splezal navzdol do lovca, ga nekajkrat ugriznil in dodatno poškodoval s tacami, vendar pa je z napadom kmalu odnehal. Pozneje so nesrečnega lovca s hudimi poškodbami in zlomom medenice prepeljali v bolnišnico.

(Jagen Weltweit, 3/2020)

Nemčija: V Berlinu se je 35-letnik neko nedeljo zvečer, okoli 19. ure, vozil po cesti v predelu Zehlendorf s svojim električnim skirojem, ko je vanj nenadoma priletel trop divjih prašičev, ki je prečkal cesto, in ga pri tem kar zelo poškodoval. Nesrečnika so z odrgninami in celo notranjimi poškodbami prepeljali v bližnjo bolnišnico.

(Deutsche Jagd Zeitung internet)

Pripravlil: mag. Janko Mehle

S uha zima je sibirsko pokrajino že trdno oklenila v svoj plašč. Lahek zrak je ob vdihu ostro zarezal v pljuča in občasni sunki vetra so prebodli kožo kakor iglice. Sonce je viselo nizko na nebu, čeprav je bilo komaj nekaj po poldnevu. Njegovi žarki so hladno božali napol oguljene veje smrek, ki so se visoke in kljubovalne dvigale iz snežne odeje.

Globoko zamrznjeno tišino je motil le zvok motornih sani, drsečih preko čistine. Na njih je, zavrit v debel plašč, sedel Ilija. Ko so sani

,Čertov volk d'javol sbežhal po trem lapi. – *Prekleti volčji hudič je zbežal po treh tacah,*‘ je v mislih zaklel Ilija.

Taca je bila globoko zamrznjena, dlake na njej trde od stare krvi. Nekdaj nevarni kremplji so se komično krivili v prazno. Ilija je lahko videl, kje si je volk pregrizel lastno nogo, da je pobegnil. Štrcelj je bil zmrevarjen, kakor bi ga razstrelila granata. Kosi mesa in kože so trdo štrleli v vse smeri.

Razprl je kovinske čeljusti in šapo zabrisal v bel sneg. Past je za silo očistil s snegom in jo varno

možje pili vročo kavo in govorili o lovu.

»Šli bomo enajst kilometrov gor ob reki,« je rekel Ilija v zelo naglašeni ruščini, »do tam, kjer se pridruži An-urjah, od tam pa še pet ali šest, do grebena.«

Egor jim je naložil drobne koščke mesa v železne posodice, nekaj pa jih je spravil za kasneje, ko se bodo vrnili. Vsi trije so hlastno pojedli in popili še zadnje kaplje kave.

Jezero je bilo tako globoko zamrznjeno, da so njegovo ravno, zasneženo površino lahko brez strahu uporabili kot vzletno stezo za

Belo kot čekani, rdeče kot sneg

HANA GOMBAČ

zapeljale čez izboklino, je rahlo poskočil in kožuh, ki mu je obrobil kapuco, ga je požgečkal po licih. Roke, s katerimi se je oklepal krmila, je imel varno skrite v debelih rokavicah, noge pa so mu počivale v več plasteh volnenih nogavic in v toplih debelih škornjih. Mraz sirske zime mu ni mogel nič.

S sanmi je zavil proti robu čistine v gozd. Tanka debela drevesa so bežala mimo njega, vsa enolično zlita v meglen obris. Tanke vejice nižjega rastja so ga vsake toliko oplazile kakor bič, a se je njihova ostrina izgubila v mehki debelini njegove obleke. Čez čas se je ustavil na robu še ene, manjše čistine. V debelem snegu so bili stari sledovi tac in drobne kapljice zmraznjene krvi, ki jih je že prekrila tanka plast nametnega snega.

Sestopil je s sani in peš zagazil v globok, čez kolena segajoč sneg. Zabrisanim sledovom je sledil do pasti, ki jo je nastavil kakšna dva tedna nazaj. Previdno je odmetel suh bel sneg in prišel do plasti trdega snega, umazanega od krvi. Na njem je ležala past, sprožena, z eno taco, ujeto med železnimi zobmi.

zaklenil, da se ne bi po nesreči sprožila. Praznih rok se je vrnil k sanem in se odpravil pregledat še druge pasti. Ko se je ob mraku vrnil domov, je imel na saneh le goro mrzlega železja, zveri pa niti ene.

Naslednji dan, tik pred kosilom, je k njegovi osamljeni koči zapeljalo dvoje sani. S prvih je sestopil Kenran, Ilijev dolgoletni prijatelj in odličen lovec, ki ga je Ilija poklical prejšnji večer in prosil za pomoč pri lovu na volka. Kenran je s seboj pripeljal Egorja, ki je imel s seboj motorno padalo, s katerim bi volkove lahko našli iz zraka.

Ilija ju je najprej povabil v svojo hišo, majhno leseno kočico, ki je udobno skrita ležala blizu nekega jezera med oguljenimi drevesi in zameti snega. Znotraj je bilo prijetno toplo. Po stenah in na klopeh so bile razgrnjene mehke kože sivkasto-rjavih barv. Trije možje so sedli za trdno, rahlo grčasto mizo v kotu majhnega prostora in Ilija je na ogenj pristavil staro ponev, vanjo pa vrgel nekaj kosov svežega mesa. Medtem ko je meso prijetno cvrčalo in dišalo po prostoru, so

motorno padalo. Egor se je udobno namestil v svojem sedežu ter si popravil voki-toki in puško, ki ju je imel varno privezana k telesu. Ilija in Kenran sta razgrnila široko zeleno-modro padalo in propeler za Egorjevimi hrbtom se je zavrtel še hitreje. Motorno padalo je zadržalo po snegu in se dvignilo nad vrhove žagastih smrek.

Ilija in Kenran sta sedla vsak na svoje sani in sledila reki do grebena, nad njima pa je letel Egor. Pot ob reki je bila dobro zvožena, saj se je Ilija dostikrat peljal po njej. Reka ni bila prav široka, pa tudi hitra ne, in tedaj jo je prekrivala kar poštena plast modrega ledu. Le na sredini je bil led tako tanek, da je bilo mogoče videti počasno premikanje temne vode. Tik preden bi dosegli greben, se je Egor oglasil po voki-tokiju: »Ilija, Ilija, ti slišiš menja – *me slišiš?*« Ob vsaki besedi je zašumela statika.

»Ja slišu, slišu. – *Slišim, slišim.*«

»V verkh po grebnju oni idut, k grebnju. – *Gor na greben gredo, na greben.*«

»Uže idu. Uže idu. – *Že grem. Že grem.*«

Ilija je pospravil voki-toki in nekoliko zavil s prejšnje smeri med drevesa, naravnost proti vrhu grebena. Smreke so bile tod nekoliko nižje, njihove iglice bolj rjavkaste. Med njimi se je razraščalo vitko grmovje brez listja, brez iglic, le suhe tanke veje.

Ilija in Kenran sta sestopila s sani, pograbila vsak svojo puško in jo peš mahnila v gozd. Kaj kmalu sta našla mehke sledove šap. Sledila sta jim globlje med drevesa,

tel že spustiti puško, ko se je grm, s katerega je zletela ptica, še enkrat zatresel. Nabil je puško in jo prislonil k rami.

Tik nad snegom se je za trenutek prikazal umazano bel kožuh, komaj viden v enoličnosti zimskega gozda. Kožuh se je spet skrila za sneg, nato pa so se prikazali vrhovi špičastih ušes in za njimi še volkov hrbet. Mlada vitka žival, s kot breza belim kožuhom, je lahkotno pristopicala izza zameta. Zdelo se je, da

Sneg je bil poškrabljen s kapljami živo rdeče krvi, čisti beli kristali so jih vpili vase kakor tkanina svežega prta vpije razlito vino. Volkov kožuh je bil na plečih zamazan s strjajočo se krvjo, ki mu je stekla po taci in trebuhu, da se je sicer mehak kožuh zdel trd in zanemaren. Gobec je imel rahlo razprt, kot bi želel zarenčati, a si je zadnji hip premislil.

Temne oči so stekleno gledale lovca, ko sta se veselo nasmehnila eden drugemu in pospravila puške. Volku sta med čekane vtaknila za prst debelo palico in mu okrog gobca zavezala vrv, s katero sta ga začela vleči proti sanem.

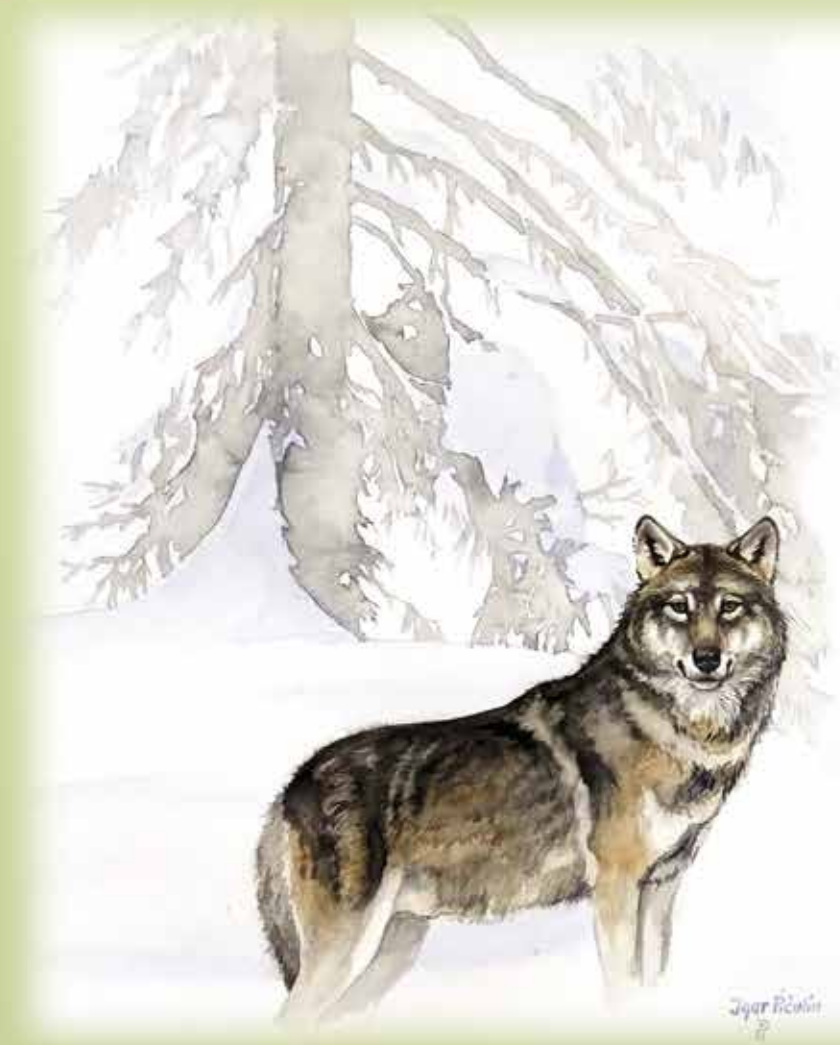
Volkovo mlahavo telo je drselo po snegu in za seboj puščalo komaj opazno rdečkasto sled, ki je vedno bolj bledela. Noge so se mu zvile ob telesu, glava pa se je zaradi vrvi stegovala naprej in gor, kot bi volk še vedno želel nekaj doseči, nekaj ujeti, a mu je zadnji hip ušlo iz čeljusti.

Moža sta dvignila mrtvega volka na sani, ki jih je nato Ilija vlekkel za sabo, ter ga rahlo pokrila in privezala, da med vožnjo ne bi zdrsnil z njih. Nato sta se po isti poti, po kateri sta prišla, začela vračati k Ilijevi koči.

Sonce se je spustilo že precej nizko in njegovi umirajoči žarki so sneg obarvali v rožnate in zlate odtenke. Nad gozd je počasi padel vijoličen mrak in pusto siva drevesa so postala ostri temni obrisi, podobni zobovju žage. Počasna reka je bila le črna lisa, ki se je kakor krvava sled vlekla skozi sivobelo pokrajno. Veter je začel zavijati šibkeje, a mraz, ki ga je prinesla izguba sonca, je začel rezati tudi skozi debela oblačila lovcev. Zamrznjene veje dreves so šibko šumele in pokale, ko je nanje legal vedno težji mrak. Nekje v daljavi je tiho zatulil volk, zloveščje in otožno hkrati.

Ko sta Ilija in Kenran prišla do kočje, ju je tam s toplo kavo že čakal Egor. Skupaj so volka odrli in za zadnje noge obesili na drevo. Ilija je v vsako skodelico kave dolil še kanček močnega žganja in možje so v toploti kočje veselo nazdravili.

Zunaj je vladala negibna črna tišina, kakor bi noč zamrznila vsak zvok. Le mrtev volk se je škripaje pozibaval v rahlem ledenem vetrcu ...

Narisal: Igor Pčulin

katerih debla so bila debelejša od medvedjih stegen in so segala visoko nad njune glave. Vsake toliko sta potipala sneg in ga zdrobila, da je kakor moka drsel med njenimi orokavičenimi prsti. Rahla plast nametenega snega, ki je prekrivala stopinje, je postajala vse tanjša.

Za eno od snežnih kopic se je nekaj premaknilo. Ilija je snel puško z rame, a še preden jo je lahko nabil, je izza snega zletela majhna ptica. Zletela je med zasnežene veje smrek in izginila kakor kamen, ki ga vržeš v visoko travo. Ilija je ho-

nima najmanjše skrbi na tem svetu. Volkov korak je bil tako lahkoten, da se je komaj dotikal snega. Vitke mišice so mu ob vsakem koraku zavalovale pod kožuhom, polne moči in nevarne elegance. A volkov gobec je bil dolg in razpotegnjen v zlobno režanje.

Zimski zrak je presekala ogloščujoč strel. Volk je zacvilil. Ilija je ponovno nabil puško in še enkrat ustrelil. Volk je naredil še nekaj nemočnih korakov, preden se je zgrudil v mehak sneg.

Moža sta se mu počasi približala.

Vedno ko vzamem v roke trofeje, ki so se nabrale z leti, me prevzamejo posebni občutki. Del jih želim deliti z vsemi lovci kot opomin mladim in opravičilo starejšim, bolj izkušenim ...

Poletni večer. Koča, ki je nekoč služila za pastirsko stajo, je zdaj, po vseh potresih, urejena kot počitniška hišica in še kljubuje času na zapuščeni planini. Mir in tišina. Večerna zarja osvetljuje sledove jeklenih ptic, ki nad bohinjskimi gorami puščajo

Prvi dnevi avgusta. Jaz, samostojni lovec z vsemi papirji, opravljenimi obveznostmi in veliko mero samozavesti, se odločim: gams je odprt, nimam kaj pogrešiti, vsi starostni razredi so odprti za odstrel, grem!

Tiste pomladi je bil v našo lovsko družino sprejet tudi moj prijatelj. Seveda sem ga povabil zraven. Oba sva bila polna pričakovanj in zanos! Preveč polna!

Lojze mi je vedno govoril: »Če hočeš gamsa po sihtu, pojdi za Hrbte.«

Nad reko Tolminko, pod stenami, ki se dvigajo v mogočno pobočje tolminskega Migovca, kjer je sam hudič

smel delovati zbegano in sem ocenil: »To je star kozel! Močan. Zelo močan! Pa še sam je. Zagotovo je star. Močne roglje ima. Res močne!« – »Ja, če je tako, ga pa pritisni,« mi prišepne prijatelj. In res nisem razmišljal ...

Kaj te, mladega lovca, v takem trenutku prevzame! Ne razmišljaš, da odločaš o življenju in smrti! Občutek moči, ki ga drugače ni v tebi, te, ne iz napuha ali zlobe, preplavi in ob tem ukriviš prst. Lovec sem ...

Niti približno nisem pomislil, da gams ne bo padel v ognju. Vendar lov ima svoje zakone!

MATEJ LEBAN

Vrit bi te brcnil

sledi. Nekoč mi je nekdo rekel, da je zvečer nebo rdeče, ker sonce joče, ker se poslavlja ...

Pogled na steno ... Tod je veliko zgodovine, veliko zgodb, ki jih v sebi skrivajo trofeje. Vsaka zase! Vse pesmi so lepe, tudi žalostne! Najbolj žalostne pa sedejo globoko v srce.

Pogled sili na vrhove okoliških gora, katerih barva ob zatonu dneva razkriva, da niso zaman iskali zlata na Bogatinu! Gori, ki se tako imenuje, ker naj bi bilo v njej zlato. Koliko truda so vložili v prekopavanje trdega kamenja. Le zlata niso našli, ker so, utrujeni, prezgodaj legli k počitku, ne da bi ga znali videti. In ta pogled mi razkriva to zlato. Zlato se ne more meriti z barvitostjo sončnega zahoda! A noge gor ne morejo več. Srce še lahko ...

Mnogokrat so se letni časi menjali, kar sem stopil v lovške vrste. Mnogokrat sem mlade jagre krstil in mnogokrat sem stal ob jami, ob povešenem praporu.

Takrat je Lojze, velik gamsar po srcu, ki je poznal vse gamsje stečine, postal moj mentor. Saj bolje ne more biti! Lovec bom! Ja! On me bo naredil za pravega jagra! Komaj sem čakal na konec službe, da sva z Lojzetom odšla. Kamorkoli, samo ven! Ven v raj! In še dandanes marsikdaj, ko opazujem gamse, pomislim: »Ko bi bil tu Lojze, ali bi ocenil enako kot jaz?«

zarezal z nohtom grapo. In ko je legel k počitku, je na vrhu ostala sled njegovega hrpta. In tam je raj za gamse. Poleti hlad, pozimi zelenje. Široka dober streljaj, dolga pa skoraj petkrat toliko. Z mesta Pod borovcem je pogled nad vso grapo in nič se ne more premakniti, ne da bi opazil.

Preleživa popoldan in v tišini opazujeva dogajanje. Nič. Odločiva se, da je brez pomena še naprej čakati, in kot dva planinca se usedeva in si privoščiva požirek iz nahrbtnika. Ob tem prav veselo razpravljava in uživava v pogledu na gore, na katere je počasi legalo slovo dneva. Lov je bil za tisti dan končan!

Dan kot današnji. Le borovec nad kočo je ta čas zrasel, se odebelil, grapa na drugi strani pa se je zarasla. Ja, zdi se mi, da se je borovec tudi upognil, no, tako kot jaz ...

Natočim si kozarec belega, tako, da mi zbistri spomine.

Aha, ja, skoraj bi pretrgal nit pripovedi ... Kot čarodej naredi s paličico „puf“ in se iz klobuka prikaže zajec, tako nenadoma se pod nama pojavi gams. Prijatelja primem za roko in mu z obrazom namignem, da je nekaj pod nama. V trenutku se zlijeva s poraščeno zemljo in ocenjujeva! »Nimam pojma, kaj je. Vem samo, da je gams,« mi prišepne. Jaz, ki sem se počutil pravega lovca, saj sem imel pravega gamsarja za mentorja, nisem

Gams se je stresel, naredil korak naprej, potem dva nazaj, nato pa se usedel tako, da je gledal proti nama. Uf, sem rekel. V mehko sem ga! Nič, strel ni mogel biti slab. Kmalu bo izkrvavel. Čakala sva. Sence so se začele že pošteno daljšati, gams pa nikakor ni hotel povestiti glave. Razmišljal sem o strelu v vrat, vendar, razočaran nad slabim strelom, nisem upal tvegati. Bilo je slabih dvesto metrov! Preveč za občutke neuspeha, ki so me preplavljali! Čakala sva. Vsaj ura je minila, ko je gams vstal! Napel sem naprožilo; preden sem dobro pomeril, strel! Strel mi je ušel! V manj kot sekundi sem ponovno napolnil: križ je bil na mestu, gams je obležal. Oddahnil sem si in čeprav se bom moral zagovarjati, zakaj sem trikrat streljal, je v meni vrelo! »Imam svojega prvega gamsa! Mojega! Končno bom očetu v nedeljo jaz skuhal gamsovo juho.« Kako sem bil ponosen in kako bo šele on name! Pospravil sem dvogled in prazno steklenico od piva, za katero mi je bilo žal, da sva jo prezgodaj izpraznila, puško obesil čez rame in odpravila sva se po vrhu grebena, da bi zaobšla grapo in prišla na drugo stran ter se spustila do mesta, kjer je ležal moj gams.

Iztok, ki je dolgonog in v boljši kondiciji, je bil pri gamsu dosti pred mano. Da sem mu to kar malo zameril, bo izvedel šele po prebiranju teh vrstic. Mojega prvega gamsa je

držal za roglje pred mano ... Preden sem bil lučaj do gamsa, je že kričal: »Tri luknje ima! Trikrat si ga zadel! Dvakrat v trebuh, enkrat pa kot v priročniku.« Nejevoljen sem se približal, zanimala me je le starost gamsa. Po takih »orožnih vajah« me lahko reši le upravičen strel na starega gamsa! Šlo mi je za čast v očetovih očeh in očeh vseh drugih lovcev. Že tako ali tako bodo škodoželjno rekli, da v avgustu se gamsa ne jaga, ker ni še črne barve ... Gledal sem ga. Res je bil prvi strel popolnoma v mehko. Drugi strel, še slabše ... Le kako, saj ga niti v križu nisem imel! Nič zato! Bomo že sčistili, ne more biti tako hudo ... Spoštljivo sem prijel roglje in štel. Iztok pa zraven: »Koliko je star?« Štel sem sam pri sebi. Tu je prvo leto, tu drugo ... Sranje! Štel sem spet: prvo leto, drugo, groza!! »Kaj sedaj? Koliko ima?« je mlajši jager pričakoval od mene potrdilo, da sem pred strelom prav ocenil ... Joj, kako sem si v tistem trenutku želel biti sam!

»Iztok,« sem izdaval s skoraj jokajočim glasom, »to je dva plus! Ta kozel nima niti tri leta! Sramota je to! Razumeš? Razumeš, da to ni to? Ni to, kar bi moralo biti! Polom! Katastrofa! Ko bi le lahko dahnil vanj, da bi ubral svojo pot med skale ...«

In potem sva molčala. Dolgo molčala. Oba!

Izredno močni roglji, mlad gams s tremi streli ... Ma kaj mi je tega treba bilo ... Pridržal mi ga je, da sem ga iztrebil, boljše rečeno iz njega izlil »juho« iz ostankov črevesja. Kaj človek občuti ob tem, ko v takem trenutku divjadi daje zadnji grižljaj, ni mogoče opisati. Ko sem tako ves poparjen nosil gamsa do avtomobila, so me muhe zaradi potu, ki me je curkoma oblival, in smradu zaradi gamsove drobovine tako obletavale, da sem se počutil kot drevo, na katerem je pristal roj čebel. Sit sem bil samega sebe, jezen nad storjenim, Iztok pa me je sem pa tja, da je prekinil ubijajočo tišino, prepričeval, da kaj se sekiram, saj so vsi starostni razredi odprti in ne bo nobene kazni ... Res je, ni bilo narobe to! Narobe je bilo, da sem narobe ocenil. In to pred pripravnikom. Prijateljem, ki sem mu pomenil vzor. In to jaz, ki sem imel tako dobrega mentorja. Kazen je že! In to velika!

V tistem trenutku mi je bilo žal za vse zamujene love, na katere sta me vabila oba mentorja, pa mi služba ali pa obveznosti do komaj spletenega

gnezda niso dopustili. Za vse zamujene izkušnje, ki jih, po moji krivdi, mentorja nista mogla prenesti name. Bilo mi je, da bi se zjokal! Naglas! Globoko v sebi sem kričal, rjovel! Duša je silila stran!

V gostilni nad zbiralnico divjadi naše lovske družine so čakali drugi lovci. Naše lovišče je pač tako, da ne moreš oddati strela, ne da bi ga kdo slišal. To je kotlina in vsak lah-

meso, zadržano za dom! Vedel sem, da mesa, ki je tako poškodovano, podpluto in polno drobovine, ne moremo predati prevzemniku v prodajo. In nisem hotel, da bi mi to povedal preglednik. Jasnno mi je bilo, da bom

Narisal: Igor Pičulin

Igor Pičulin
R

ko v vpisni knjigi prebere, kam je kdo šel na lov in po tem točno ve, kdo je streljal! Pa tudi hiše v vasi so postavljene tako, da ne moreš ne priti ne oditi, ne da bi te opazil kateri od lovcev. Ko smo v hladilnici poskusili gamsa boljše očistiti, mi je bilo takoj jasno, kaj je z njim. Ne da bi mi kdo kaj rekel, sem, še preden je prišel preglednik, nanj obesil listek:

odkupil meso za dom, čeprav bosta uporabni le zadnji stegni. Pa kaj. Kar si naredil, to imaš! Čez palec preštejemo točke! »Ta bo pa blizu sto pik,« je bilo splošno mnenje! Ni bilo kakšnih hudih komentarjev, saj

je bil starostni razred resda odprt, le nekaj pripomb na račun »mesa, ki ga ne bo potreba ne soliti ne poprati, saj ima že dovolj začimb«, in pohvale, da med drugim in tretjim strelom ni bilo niti toliko časa, kot če bi streljal z avtomatsko puško. Pa sem vseeno vse povabil gor na vrh, k Štefanu na pijačo ...

Vendar meni se pijača ni prilegala, čeprav se je pilo na račun mojega prvega gamsa. Imel sem občutek, da se pije, kot da je to cena za napako ... Veliko za veliko! Vedel sem, da nihče ne reče na glas, vsi pa smo vedeli, da to ni bilo lovsko. Da je močna trofeja, a gams premlad! V grlu je vino zastajalo, kot bi imel notri ventil, ki ga je nekdo zaprl. Kaj bo rekel oče, kaj stari jagri, ko bom to trofejo prinesel na ocenjevanje ...

Žena zgoraj v sobi je že spala! Ni ji do mojih lovskih pripovedi, še manj razmišljanj. Kot po navadi! Sicer pa tisti trenutek tega nisem rabil!

Gorski mir v še tako kričeče telo prinese spokoj! Hvala Bogu! Dokaz več, da obstaja!

Dan je že davno spustil roko, ki jo je v slovo ponudil večeru! Natočil sem si šilce žganega! Ta pravega! Hruškovega, z ljubeznijo pridelanega, očetovega!

Ne vem, zakaj! Da bi potešil telo ali opral duha ... No, mogoče le iz navade! Ne, iz potrebe zagotovo ne ... Ali pa mogoče ... Ob tem spominu, ob tem razmišljanju? Ker boli ...? Ne! Ali pač? Ne! Le zgolj zato, ker je dobro za telo, da »pobjije bacile, če si jih čez dan staknil ...« Tako je vsaj pravil že moj dedek. Hlad duše je pogret, telesu zadoščeno!

Pri nas doma je bilo vedno dosti lovcev, ki so z očetom ob kozarčku pokramljali o lovstvu in vsakdanjih temah. Tako je le kak dan po tem, ko sem imel trofejo že skrbno urejeno in pobeljeno, na obisk prišel očetov dober prijatelj, lovec iz sosednje lovske družine, ki je v mojih očeh veljal za pravega lovca. To je bil žal sedaj že pokojni Silvo Kutin – Brečkov iz Čadrga. Zelo odrezav v svojih besedah, ki so bile vedno na svojem mestu. Karajoče ali pa hudomušne! Vedno je bil poln dobrih lovskih zgodb in menda je nekoč z enim samim strelom uplenil gamsjo kozo in mladiča ... To so bile zgodbe zame, mladega lovca! Žal je mnogo prezgodaj zapustil lovske vrste. Bog mu daj zaslužena nebesa!

Ko smo tako kramljali, v hramu, ob tistem, kar daje pridnim rokam in dobri zemlji trta, si oče ni mogel kaj, da se ne bi pohvalil pred njim: »Veš, moj poba je pa prvega gamsa prinesel!« – Najprej je sledila pripomba: »Sedaj? Avgusta? Ali nisi mogel počakati, da bo črne barve?« – Sam sem se grenko nasmehnil in, kot sem večkrat slišal od starih lovcev, v svojo obrambo dejal: »Ko je trofeja na zidu, se ne vidi, kakšne barve je bila dlaka!« Silvo se je hudomušno nasmehnil, zadovoljen z dobrim odgovorom, v priznanje lovskega blagra mi je ponudil roko, čestital in dejal: »No, zdaj pa le prinesi pokazat, da vidimo, kaj si dol prinesel!« V tistem trenutku sem imel občutek, kot da imam v grlu kepo vate, ki je ne moreš ne pogoltniti ne izpljuniti. »Ni kaj, sem si rekel. Kar si naredil, si naredil. Zdaj pa stoj za tem.« Vedel sem namreč, da staremu lovcu, ki so mu gamsi še kako pri srcu, moj odstrel ne bo pogodu. Ko sem se čez minuto vrnil s trofejo, jo je, še preden sem dobro vstopil skozi vrata v hram, ošinil z očmi in dejal: »V rit bi te brcnil! Izgini mi s tem! Tega se ne nosi dol!«

Bilo mi je, da bi se v zemljo ugreznil. Ponujene trofeje ni niti prijel. Nisem vedel, kam z njo, pa sem jo položil na rob mize.

»Takega se pusti gor, med skalami! Je nadaljeval. Če boš take streljal, kdo, misliš, bo pa kože preganjal? Ti?«

Videl je, da mi je nerodno, pa je le prijel trofejo, jaz pa sem hitel razlagati o dogodivščini. Upal sem, da bo zgodba dovolj zanimiva, da bo pozabil na svojo nejevoljo. Poslušal me je sicer z zanimanjem, ko pa sem končal, mi je trofejo spoštljivo vrnil in dejal: »Takah ne nosi več dol. Jih je škoda.«

Trofejo sem odnesel nazaj molče, saj sem se zavedal, da ima mož prav! Ko sem se vrnil, sta imela z očetom že drugo temo. Počakal sem še nekaj trenutkov, potem pa sem se poslovil z izgovorom, da ni žene doma in da je sine napolnil tisto zadevo pod ritko ...

»V rit bi te brcnil.«

Te besede so mi kot zvonovi na veliko noč nabijale v glavi dneve in dneve. Še dandanes ga vidim in razločno slišim. »V rit bi te brcnil!« In prav je imel in prav bi bilo!

Ko je prišel dan za ocenjevanje trofeje, sem se zlagal, da sem bolan in

dal trofejo prijatelju lovcu, da jo je odnesel komisiji. Poznal sem namreč dobro znan scenarij! Miza, za njo trije stari lovci, ocenjevalci, izkušeni, kot da svoje delo opravljajo že od vesoljnega potopa naprej. Hladnokrvno, brez napak! V roke vzamejo trofejo – roglje pregledajo, izmerijo. Povprečnih ne komentirajo, zanimive pohvalijo, močne spregledajo, ker zavist ne dopušča pohval, tiste pa, ki ne ustrezajo načrtu odstrela, ali primerke, kot je moj, taki pa so deležni negodovanj in glasne kritike. Kaj se je dogajalo, ko je moj gams prišel na vrsto, nisem nikoli izvedel. Nisem niti povprašal, niti nočem vedeti. Nikoli! Bilo pa je zagotovo tako, kot sem si zaslužil.

Gams kozel, v še ne dopolnjenem tretjem letu starosti, je bil ocenjen na 103,5 točke!

Veliko vode je steklo po Tolminki, ki tam notri v raju našega lovišča miri duha in spodbuja življenje. Kar nekaj trofej se je že nabralo, žal katerega izmed vpletenih ni več med nami ...

In prišlo je jutro, spet v mladem avgustu. Dan se ni še dobro naredil, ko sem ga ugledal, skoraj na istem mestu kot prvega. Poznal sem ga! Star kozel, s sivo glavo kot pepel. Sam sebi sem prigovarjal, da sem napravil dobro naravi in starega, telesno slabotnega odrešil trpljenja naslednje zime ... Kozel v šestnajstem letu, komaj 83 točk ...

Sebi s tem poskušam odpustiti svojo mladostniško vznesenost in oprati greh, ki sem ga napravil pred leti.

Mi mati narava greh oprošča?

Tema zunaj, tema v srcu. Ogenj v kamenu se je naveličal mojega čakanja. Sedaj? Uteha? Še požirek za boljši spanec? Ma ne! Ne vem! Ah, naj bo! In ga srknem!

Uležem se v posteljo k ženi. Tišina, da me je strah svojega dihanja. Potipam tisti del stvarstva, ki je pred leti skrbel, da se hrast ni upognil ... Njene noge se skrčijo, kot gamsu, preden pobegne čez skalo, telo se obrne ... V spomin mi pride podoba, kako koza odbije starega prskača ... In takoj zaslišim glas:

»V rit bi te brcnil ...«

Razumem! V redu!

Pobegnem na svojo stran postelje! Razmišljam ...

Mati narava ne odpušča! Kdaj si bom odpustil sam?

Spomin

Z naročjem rož hitela je pod strme skale,
pod macesnom zlatim stal je majhen križ.
Skozi meglo v modrih špranjah
na licih čutila je njegov poslednji dih.

Poznal je goro kot svoj dom v grapi.
Vedel, kje spomladi po snegu dričajo se gamsi.
Vedel, kako v pečinah kričijo orlovi mladiči,
ko z neba v nočeh nad njih prihajajo biriči.

Vso noč ječal je veter čez slemena gorskih streh,
z belimi čipkami odel je gore prvi sneg.
V zlatih travah med skalami zmrzal se je tiho skrila,
njegov jutranji korak za gamsi v črnino zavila ...

Dlje ko čas v prostranost odmika bolečino duše,
vse bolj v nočeh k njej z nebes prihaja jasna slika.
Živali ob njem so zvesto zbrane,
spomine budijo, v njej pokopane ...

Narisa: Igor Pčulin

ANDREJ RANT

Wolk

Sredi noči zategli klic
zareže v kosti;
to je klic divjine,
glas iz pradavnine,
ki daje ti moči,
da kdor lahko – zbeži!

Usodi ni mogoče ubežati;
asfaltna gneča nas duši.
Svet postal kraljestvo je vampirjev,
pošasti iz kovine in plastičnih smeti ...

Pohlep izsekal je gozdove,
natrosil ceste, hiše je, gradove,
kjer ni prostora za divjad
in ne za lovca iz nekdanjih dni ...

Otožno volk zavija v noč
in kliče na pomoč!

Narisal: Igor Pičulin

STANKO GRL

Lovec moj

Lovec star strmi v hribe,
solzno njega je oko,
rad bi šel še enkrat v hribe,
a pretežka pleča so.

Rad bi šel še enkrat v goro
gledat bore, gamsov trop,
da še enkrat tam na skali
uršljic bi natrgal šop.

Puško boža dlan tresoča,
prah prekriva ji cevi,

gamsov čop pa za klobukom
dolgo s klina že visi.

In ob nogi kužek zvesti
v obraz njegov strmi,
kakor da razume solzo,
solzo drobno, ki boli.

Lovec moj, počivaj v miru,
moje srce zopet joče.
Ljubim te še bolj kot včeraj
ti moj dragi, dobri oče.

Narisal: Igor Pičulin

Foto: Tone Trebar

Še o ponatisu zbornika Slovenski lovci v vojni za Slovenijo 1991

Lovske družine naj zberejo in pošljejo vse podatke in sezname Lovski zvezi Slovenije.

Po objavi javnega poziva za sodelovanje lovskih družin pri zbiranju gradiva za drugo, dopolnjeno izdajo zbornika *Slovenski lovci v vojni za Slovenijo 1991* se je na Lovsko zvezo Slovenije (LZS) in predsednika Komisije za pripravo ponatisa zbornika obrnilo veliko lovcev, ki jih je zanimalo, kako naj posredujejo podatke o svoji udeležbi v vojni leta 1991. Mnogi so spraševali, kje bi dobili potrdila o statusu vojnega veterana in kje bi lahko dobili uradne sezname, da so bili udeleženci vojne. Zaradi množice tovrstnih vprašanj in da bi se izognili nepotrebni slabi volji ali celo jezici, da smo koga izpustili s seznamov udeležencev osamosvojitvene vojne, vnovič prosimo vse lovske družine, naj se dejavno vključijo v zbiranje tega gradiva. Upoštevali bomo namreč le uradno prejete sezname oziroma tudi dopolnitve že objavljenih seznamov iz prve izdaje zbornika leta 2016 in ne raznih pisem posameznih lovcev.

Vljudno prosimo vodstva vseh lovskih družin in še zlasti njihove tajnike, da se v določenem roku za zbiranje gradiva in podatkov potrudijo in tako preprečijo napake in krivice, ki bi se lahko zgodile kateremukoli lovcu, če ne bi bil uvrščen na seznam udeležencev

Foto: Marjan Toš

Lovski dom LD Voličina je bil dolga leta varno zatočišče slovenskih teritorialcev in jim je tudi med vojno za Slovenijo ponudil varno streho.

vojne, čeprav ima za to ustrezno potrdilo upravnega organa in za nameček še status veterana vojne za Slovenijo. Lovske družine naj zberejo tudi podatke za lovce, ki so v vojni sodelovali, a nimajo veteranskega statusa, kot ga določa veljavni zakon. To bo ustrezno označeno, kot smo to storili že v prvi izdaji publikacije. Ne želimo ponoviti pomanjkljivosti, ki so posledica dejstva, da se v letih 2015 in 2016 veliko lovskih družin sploh ni odzvalo na povabilo k sodelovanju, nekatere so poslale nepopolne ali celo napačne sezname. Tako smo se pri urejanju zbornika soočali s številnimi dvomi, kaj sploh objaviti in česa ne.

Zdaj je torej napočil čas, da nam vse tiste lovske družine, ki tega še niste storile, posredujete preverjene in točne sezname vaših članov, ki so bili udeleženci vojne za Slovenijo. Na seznamih posebej označite tiste, ki imajo

status veterana vojne za Slovenijo. Na sezname lahko uvrstite tudi pokojne člane, če so aktivno sodelovali v osamosvojitveni vojni. Ne morejo pa biti na seznamu uvrščeni tisti, ki so bili sicer udeleženci vojne, a so v lovske vrste vstopili po Brionskem sporazumu leta 1991, torej po vojni in v njej niso sodelovali tudi kot

člani lovske organizacije. Tudi o tem je bilo veliko vprašanj in dilem, kako in kaj storiti s takimi lovci. Podatke posredujte samo v elektronski obliki najpozneje do **15. oktobra 2020** na naslov lzs@lovska-zveza.si, s pripisom *Za ponatis zbornika 1991*.

V drugi dopolnjeni izdaji ne bomo ponavljali nekaterih kronoloških povzetkov, ki so bili objavljeni v prvi izdaji zbornika. Taki sestavki bodo ostali nespremenjeni, razen če bi ugotovili večje vsebinske spodrseljaje. Tovrstne napake bomo odpravili. Z veseljem pričakujemo od lovskih družin tudi dokumentarno ali fotografsko gradivo, ki se nanaša na tisto obdobje in ki še ni bilo objavljeno – torej izvirmike še neobjavljenih dokumentov ali fotografij. Pri fotografijah obvezno navedite avtorstvo, pri dokumentih pa arhivsko hrambo (primer: Poziv za sodelovanje lovcev v obveščevalni skupini LD xy; arhiv LD xy).

V upanju, da smo bili dovolj razumljivi in da nam boste lahko vnovič pomagali, vas prosimo, da upoštevate roke za oddajo gradiva. Povabilo za sodelovanje velja vsem lovcem, ki ste leta 1991 stopili na branik domovini z opozorilom, da vse zbrane podatke ali zanimivo gradivo za objavo posredujete svoji matični lovski družini, ki bo nato gradivo poslala na naslov LZS. In ne pozabite: vse gradivo mora biti v elektronski obliki.

mag. Lado Bradač,
predsednik LZS,

in
dr. Marjan Toš, predsednik
Komisije za pripravo
ponatisa zbornika

Zahvalno in spominsko obeležje

Izpust risa Borisa iz prilagoditvene obore v naravo

V Loškem Potoku je predsednik Lovske zveze Slovenije mag. **Lado Bradáč** v četrtek, 28. maja 2020, skupaj s starešino Lovske družine (LD) Loški Potok **Stankom Anzeljcem** v naravo izpustil risa **Borisa**, ki je s pomočjo sodelavcev projekta *LIFE Lynx* prispel iz Romunije v Slovenijo konec aprila.

V Slovenijo so risa pripeljali v času izrednih razmer zaradi novega koronavirusa. **Rok Černe**, koordinator projekta *LIFE Lynx*, je pojasnil, da je pri risovi selitvi iz Romunije v Slovenijo sodelovalo veliko institucij: »Pri organizaciji prevoza v času izrednih razmer so nam pomagali Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije (RS), slovenska Policija, Veleposlaništvo RS v Budimpešti in Veleposlaništvo RS v Bukarešti, ki se jim zahvaljujemo za hitro ureditev vseh potrebnih dokumentov za prevoz risa. Najlejša hvala tudi Živalskemu vrtu Ljubljana, skupaj s katerim smo risa pripeljali v Slovenijo.«

Ris Boris je nato dobre tri tedne preživel v prilagoditveni obori v Loškem Potoku, kjer se je prilagajal na svoje novo okolje. V tem času so za risa v prilagoditveni obori skrbeli lovci iz **LD Loški Potok** skupaj z odgovorno veterinarico in člani projektne ekipe

Foto: LIFE Lynx

Boris je pohitel na svobodo, potem ko je v prilagoditveni obori preživel dobre tri tedne.

LIFE Lynx. Takšen način izpusta zmanjšuje možnosti, da bi ris po izpustu odtaval daleč od mesta izpusta in ostal brez stika z risi iz dinarsko-JV alpske populacije. »Vsak dan smo preverjali, kakšno je stanje risa Borisa, redno smo mu menjavali vodo, približno enkrat na teden pa smo mu prinesli hrano – povožene srne,« je povedal starešina Anzeljc.

Ob prihodu v Loški Potok so risa pričakali tudi osnovnošolci s tamkajšnjega območja, in sicer z risbami, ki so jih narisali za dobrodošlico risu. V okviru programa *Mladi varuhi risov*, ki poteka v sodelovanju z osmimi šolami v Sloveniji, so učenci **Osnovne**

Foto: LIFE Lynx

Od leve: predsednik LZS mag. Lado Bradáč in starešina LD Loški Potok Stanko Anzelje sta 28. maja iz prilagoditvene obore izpustila risa Borisa.

šole (OŠ) **Sodražica** predlagali 58 imen za novo prispelega risa. **Mojca Vesel**, učiteljica biologije v OŠ Sodražica, je pojasnila, zakaj se je komisija odločila za ime Boris: »Ime je sestavljeno iz dveh delov, ki predstavljata naravo, in sicer bor – drevo in ris – žival.«

Boris je tretji ris od najmanj desetih, ki bodo v naslednjih štirih letih izpuščeni v Slovenijo v okviru projekta za rešitev dinarsko-JV alpske populacije risa pred izumrtjem, imenovanega *LIFE Lynx*. Dva risa od skupno štirih so že izpustili tudi na Hrvaškem.

J. K. S.

Povzeto po sporočilu za javnost sodelavcev projekta *LIFE Lynx*.

Zgledno sodelovanje obmejnih lovcev

V najmanjšem naselju v Prekmurju tostran Mure, v idiličnem murskem habitatu, najdemo stičišče dveh lovskih družin, ki sta lahko zgled sodelovanja na vseh področjih – **Lovsko družino** (LD) **Velika Polana** na slovenski strani in **Lovsko društvo Trčka** (jerebica) iz Sv. Martina na Muri na hrvaški strani meje. Delček murskega pragozda, katerega del je na naši in hrvaški strani, je bil včasih zaradi lova kamen spotike. Zdaj so stvari drugačne – kljub evropsko zaščrtanim mejam na papirju in statusu quo na terenu se polanski in martinovi lovci obnašajo drugače – zrelo, spoštljivo, odgovorno, družijo jih isti cilji, kljub navidezni meji so bližnji sosedje pripravljeni na nove izzive, solidarnost, pomoč in tudi na veselo druženje. Normalizacijo odnosov lahko pripišemo predsednikoma društev: na sloven-

Foto: Peter Novak

Druženja v Sloveniji so v lovišču pri Kotu, ob rokavu Mure.

ski strani dr. **Arpadu Kövešu**, starešini LD Velika Polana, na hrvaški strani pa **Dragu Bohnecu**, predsedniku Lovskega društva Trčka – Sv. Martin na Muri.

Polanska LD šteje 50 lovcev povprečne starosti nekaj nad 50 let in se ponaša z nekaj več kot

dva tisoč hektarji lovne površine z dobro zastopanostjo predvsem velike divjadi. Akcija za srečanje s sosedi je stekla po več desetletnem premoru na pobudo **Viktorja Bogdana**, poznavalca in prijatelja lovcev iz Sv. Martina na Muri, člana LD Velika Polana, doma

iz zaselka Mirišče, ki po zadnjih razmejitvah spada pod **Republiko Slovenijo**, in dr. Köveša, starešine LD Velika Polana. Prvo srečanje je bilo pred štirimi leti v naselju Kot ob idiličnem bereku, starem rokavu Mure, kjer domujejo lendavski ribiči. Srečanje je napravilo številne aktualne teme, povezane z razlikami v organiziranosti lovstva dveh sosednjih samostojnih držav. Stkalo se je veliko poznanstev in predvsem starejši lovci so obujali spomine na minule čase, ko so bile drugačne težave. Lovce iz Sv. Martina na Muri je nekoč vezala eksistenčna odvisnost od lendavske industrije nafte, pa Leka in drugih gospodarskih družb, kjer so si služili kruh. Zgovoren predsednik društva Trčka Bohneec zmeraj poudarja prijateljstvo med lovci. Nikoli ne pride brez svoje spremljevalke harmonike in potem se zvrsti tudi slovenski repertoar pesmi iz zakladnice Slaka in Avsenika. Sosednji lovci se udeležujejo tudi različnih slavnostnih dogodkov, raznih obletnic in ve-

likih lovov. Srečanja so postala tradicionalna.

Polanski lovci pa dobivajo vabila za srečanja v lovskem domu v Sv. Martinu na Muri. Lovsko društvo Trčka je manjše, saj šteje okrog 30 lovcev s približno enakim loviščem, kot ga ima LD Velika Polana. Za posebne trenutke tam poskrbi predsednik Bohneč s svojim ansamblom in glasbenim repertoarjem. Martinovi lovci se ponašajo tudi z odličnim kuharjem prekmurskih korenin, ki dobro speče odojka in skuha odličen jelenov golaž. Član lovskega društva je tudi župnik **Ivan Herceg**, ki zna na poseben način komunicirati in bogatiti lovsko družino. V pisani družini lovcev potem delajo primerjave

Foto: Peter Novak

Druženja na Hrvaškem potekajo pred lovsko kočjo v Sv. Martinu na Muri.

in rešujejo tudi »mednarodne« lovske probleme.

Glede odškodnin za škodo po

divjadi je tako, da se polanski lovci srečujejo z visokimi odškodninami, ki pa jih Martinovi lovci nimajo, saj

ima **Hrvaška lovška zveza** prek države zavarovana lovišča in tako poravnava nastalo škodo po divjadi, kar bi bil lahko dober zgled tudi za slovenske razmere. V zadnjem času sta večkrat tema srečanj afriška prašičja kuga in šakal, katerega številčnost se na Hrvaškem povečuje in se začinja pojavljati v večjem številu tudi na naši strani. Posebne zasluge pri organizaciji srečanj ima že omenjeni lovski tovariš Bogdan, ki usklajuje termine srečanj ter po-udarja in prisega na bogatitev lovskih izkušenj s sosedi. Tako se lovci z ene in druge strani, kot že rečeno, redno srečujejo. Lovci na obeh straneh meje namreč zagovarjajo lovsko prijateljstvo in srečanja tudi v prihodnje.

Peter Novak

Znanje je zaklad, ki venomer spremlja svojega lastnika¹

V času epidemije COVID-19 je na **Zvezi lovskih družin (ZLD) Novo mesto** po dolgem in negotovem čakanju ter dvomih, ali lovski izpit sploh bo, 22. in 23. maja 2020 zaključila svoje izobraževanje nova generacija lovskih pripravnikov. Lovski izpit je uspešno opravilo 20 lovskih pripravnikov, med njimi tudi ena lovska pripravnica. Zanimanje mladih za lovsko udejstvovanje ni zamrlo; če pa bi odstranili ovire, ki zainteresiranim osebam preprečujejo vstop v lovске vrste, bi v lovstvo vstopilo bistveno več članov. Med večje ovire vsekakor sodijo stroški lovskega izpita, ki bi moral biti brezplačen ali pa po pravilih civilnega prava omejen zgolj na nujne in potrebne stroške.

Nepotrebno vznemirjenje v zaključni fazi izobraževanja mladih lovcev je vneslo negotovost zaradi dokaj pomanjkljivega obveščanja, ki bi moralo sloneti na načelih etičnega kodeksa slovenskih lovcev, ki določa, da bi se moral vsak lovec do drugih lovcev vesti tako, kot želi, da se drugi lovci vedejo do njega. Pripravniki so zlasti pogrešali boljšo navezo z izpitno komisijo, ki bi jim morala dajati jasnejša obvestila, kar med drugim izhaja tudi iz zavez 19. člena *Etičnega kodeksa slovenskih lovcev*. Kritična misel izhaja iz zaveze, da moramo lovci spoštovati svojo organizacijo, s čimer izboljšujemo ugled, čast in dostojanstvo lovstva ter se izogibamo dejanj, zaradi katerih bi se v javnosti zmanjševal ugled lovstva.

¹ Kitajski pregovor.

Zamolčanje dejstev ali prikazovanje drugačnih, kot so v resnici, ne utrjuje medsebojnega zaupanja in ugleda lovске organizacije.

Potem ko so lovski pripravniki uspešno opravili praktični del lovskega izpita vsak v svoji lovski družini, en lovski pripravnik pa v lovišču s posebnim namenom (LPN), so obiskovali predavanja, ki jih je pripravila ZLD Novo mesto. Predavanja, ki so potekala po programu, je prekinila razglasitev epidemije. V času negotovosti je zvezi svojo pomoč za zaključek lovskih izpitov ponudil doc. dr. **Srečko Felix Kropce**, ki je predstavil (tudi na spletni strani **Lovske zveze Slovenije**) uspešen zaključek lovskih izpitov v ZLD Ptuj - Ormož s pomočjo programa *Webex*. Njegova iskrena in strokovna pomoč, da bi tudi na Dolenjskem zaživelo medsebojno komuniciranje s preverjanjem znanja s pomočjo sodobne tehnologije, ni naletela na plodna tla.

S predavanji in preizkusi znanja je komisija nadaljevala po omilitvi ukrepov, ki so veljali zaradi epidemije. Lovski izpit so v letu 2020 tako uspešno zaključili: **Rok Gazvoda** (LPN Medved – Kočevje), **Neje Kastelic** (Lovska družina (LD) Gorjanci), **Franci Kresal** (LD Trebnje), **Tomaž Lavš** (LD Veliki Gaber), **Anže in Žan Lukek** (LD Šentrupert), **Simon Medle**, **Rok Mežnar in Simon Gazvoda** (vsi LD Trdinov vrh), **Vinko Novak** (LD Dobrnič), **Rok Potočar** (LD Šentjernej), **Aleksander Povše** (LD Šentrupert), **Dejan Progar** (LD Padež), **Rok Pucelj** (LD Plešivica), **Blaž Režek** (LD Mirna Peč), **Jan Sladič** (LD Mirna), **Urška Suhodolnik** (LD Solčava), **Marjan Škufca** (LD Mala gora),

Branko Štekovič (LD Mirna) in **Božidar Švalj** (LD Orehovica). Največ znanja so na zaključnem izpitu pokazali Progar, Mežnar

ša spremljevalka mladih lovcev, ki so na teoretičnem delu svojega lovskega izpita spoznali, da je polovično znanje nevarnejše od

Foto: Foto Life, Marko Klinc, s. p.

Lovski pripravniki ZLD Novo mesto so svoje izobraževanje zaključili konec maja 2020.

in Režek, ki jih je vodja tečaja **Stane Gabrijel** obdaril s knjižno nagrado.

Modrost je in bo vedno najbolj-

neznanja. Njihovo znanje, ki je zaklad, jih bo venomer spremljalo na njihovi lovski poti.

Bojan Avbar

Prijateljstvo med lovci ne pozna meja

Da prijateljstvo med lovci ne pozna meja, potrjuje tudi večletno pristno sodelovanje med lovci iz Slovenije ter Bosne in Hercegovine, natančneje iz Občine Moravske Toplice in Občine Hadžići pri Sarajevu. Sodelovanje med lovci obeh držav se je začelo pred štirimi leti po zaslugi prizadevnega lovca **Nera Nuhanovića** iz Murske Sobote, ki sicer prihaja Bosne in Hercegovine, in se z leti nadgrajuje. Veliko zaslug za to imajo tudi nekateri drugi lovci: njegov sin **Blaž**, **Anton Benko** iz Tešanovcev in **Dominik Hari** iz Moravskih Toplic. Sodelovanje je doseglo nov mejnik v začetku oktobra 2019, ko se je v Prekmurju in Prlekiji mudila skupina enajstih lovcev **Lovskega društva Bjelašnica** iz Občine Hadžići pri

Foto: Bojan Žerdin

Prijateljska srečanja med lovci Občine Moravske Toplice in Občine Hadžići pri Sarajevu so že tradicija.

Sarajevu v Bosni in Hercegovini s predsednikom **Mirsadom Medićem**, vodji njihovih sekcij in člani, poleg njih pa je bil v delegaciji sam predsednik Zveze lovskih organizacij Bosne in Hercegovine **Muhamed Hodžić**.

Lovski tovariši iz nekdanje skupne države so se ob zadnjem obisku skupaj z gostitelji odpravili na lov na fazane v **Lovišče s posebnim namenom Fazan Beltinci**, obiskali in družili pa so se tudi z lovci iz **Lovske družine**

(LD) **Mlajtinci** in **LD Križevci pri Ljutomeru**. Glavna postojanka za vse skupaj je bila vse dni v vaško-gasilskem domu v Suhem Vrhu, za kar so bili zelo hvaležni tamkajšnjim gasilcem in krajanom. Tudi tako so potrdili, da meja in jezik med ljudmi, ki v srcu dobro mislijo, sploh nista oviri, za povrh pa so se krajanje Suhega Vrha izkazali kot odlični gostitelji. Za odlično razpoloženje je poskrbelo tudi čudovito jesensko vreme.

Na zaključnem pikniku se je med lovci mudil župan Občine Moravske Toplice **Alojz Glavač**, ki je ob tej priložnosti poudaril, da je prijateljstvo vrlina zdajšnjega časa, zato naj s tovrstnimi srečanja lovci nadaljujejo in poglobljajo sodelovanje. V zahvalo za tople sprejem so gostje vse skupaj povabili na obisk v njihove kraje.

Bojan Žerdin

70 let LD Jurklošter

V dvorani kartuzijske pristave v Jurkloštru smo lanskega 31. avgusta obeležili 70 let naše lovske družine. Osrednjo prireditvev smo odprli z razstavo lovskih trofej, ki jo je postavila domačinka **Alenka Kandolf**. S slovensko himno v izvedbi **Martine Zupšek** pa se je začel uradni del prireditve.

Zbrane je nagovoril starešina

Lovske družine (LD) Jurklošter **Miroslav Lavrič**. Veseli smo bili številčnega obiska – prišli so Jurklošterčani ter številni predstavniki in člani lovske organizacije ter lokalnih društev. S svojim obiskom sta nas počastila tudi župan Občine Laško **Franc Zdošek** in direktorica občinske uprave **Tina Rosina**. Župan je nagovoril zbrane in LD Jurklošter za 70 let uspešnega dela predal bronasto jubilejno listino Občine

Foto: Branko Benčin

Od leve: starešina LD Jurklošter Miroslav Lavrič in župan Občine Laško Franc Zdošek

Foto: Branko Benčin

70 let LD Jurklošter so njeni člani proslavili 31. avgusta 2019.

Laško. Prireditvev je povezovala **Andreja Lavrič**. V kulturnem programu so, poleg **Savinjskih rogistov**, nastopili tudi domači pevci **Florjanovci** iz Jurkloštra in **Otroška folklorna skupina Podružnične osnovne šole Jurklošter** pod vodstvom **Darje**

Horjak. Posebno presenečenje pa je pripravila skupina štirih otrok, ki so uprizorili lovski skeč.

Kljub izredno vročemu dnevu je bilo vzdušje v nabit polni dvorani veselo in slavnostno. Visok jubilej je tudi priložnost za podelitev najvišjih priznanj članom.

Znak in zlati znak za lovske zasluge LZS sta podelila **Zdravko Mastnak**, strokovni tajnik Savinjsko-Kozjanske zveze lovskih družin Celje, in starešina LD Jurklošter Lavrič. Znak za lovske zasluge so prejeli **Robi Gračner**, **Metod Kunšek** in **Darko Senica**. Zlati znak za lovske zasluge pa so prejeli **Amir Borovac**, **Ivan Flis**, **Erich Kladnik**, **Gregor Koren**, **Robert Kristanc**, **Miroslav Lavrič**, **Milan Logar**, **Ivan Pušnik**, **Rihard Pušnik**, **Karl Veber** in **Anton Vidic**. Z redom za zasluge III. stopnje LZS sta bila odlikovana **Edvard Gradišnik**

in **Andrej Mlakar**. Priznanja območne lovske zveze sta podelila starešina Lavrič in predstavnik Savinjsko-Kozjanske zveze lovskih družin Celje **Stane Ivanšek**, prejeli pa so jih **Darja Horjak**, **Jožef Veber**, **Milan Volavšek** in **Andreja Lavrič**.

LD Jurklošter je ponosna na dobro sodelovanje tako z drugimi lovskimi družinami kot tudi z lokalno skupnostjo. Zato je ob svoji 70-letnici podelila priznanja lovske družine, ki so jih prejeli: **LD Handil Dobje**, **LD Loka pri Zidanem Mostu**, **LD Laško**, **LD Bohor Planina**,

LD Zabukovje, **LD Rečica**, **LD Rakek**, **LD Bojansko Štore**, **po-bratena LD Šentjur**, **Prostovoljno gasilsko društvo Jurklošter**, **Kulturno društvo Prežihov Vranc Jurklošter**, **Društvo upokojencev Jurklošter**, **Društvo mladih Jurklošter**, **Krajevna skupnost Jurklošter**, **Podružnična osnovna šola Jurklošter** in **Iztok Hanžič**. Ob 70-letnici je LD Jurklošter izdala almanah *70 let Lovske družine Jurklošter*, ki obsega 88 strani zgodovine in delovanja naše lovske družine. Almanah so prejeli vsi člani in prejemniki priznanj.

Slavnostno in veselo razpoloženje smo po koncu uradnega dela sklenili s piknikom pri lovski koči, kjer smo se ob dobri glasbi in družbi družili in zabavali pozno v noč. Za čudovito okrašen hlebec kruha, ki ga je prav za obletnico spekla **Emu Vresk**, pa smo pripravili zabavno dražbo.

Naj se ponovno zahvalimo vsem, ki ste nas na ta dan počastili s svojim obiskom, in vsem, ki ste prireditve omogočili in sodelovali! Hvala!

*Urška Knez,
LD Jurklošter*

LD Benedikt obeležila 70 let

Tik ob Drvanjskem gozdičku, na hribčku nad Benediktom v Slovenskih goricah, je bilo na lepo in sončno nedeljo v drugi polovici lanskega septembra še posebno slovesno. Ob lepem lovskem domu, kjer domuje zelena bratovščina domače **Lovske družine (LD) Benedikt**, so namreč domača lovka in lovci 22. septembra 2019 obeležili visok jubilej, 70-letnico obstoja in uspešnega delovanja. Poleg lovcev in njihovih stanovskih kolegov iz sosednjih in drugih lovskih družin ter drugih gostov se je na prireditvenem prostoru zbralo še veliko drugih krajanov, praktično »pol Benedikta«, saj so lovci, ki jim trenutno predseduje **Silvo Prosič**, medse povabili vse ljudi dobre volje, predvsem lokalne kmetovalce, s katerimi delijo lovišče. Prav tako so povabili svoje vseh doslej preminulih lovskih tovarišev LD Benedikt. Posebnost slovesnosti je bila v tem, da je pri lovskem domu, prvič doslej sploh, potekala **Hubertova maša**, ki jo je daroval domači župnik in prodekan **Marjan Rola**, udeležilo pa se je več sto lovcev, vernikov in drugih krajanov. Sveto mašo so popestrili pevke in pevci Cerkvenega zbora Benedikt.

LD Benedikt je nastala novembra 1949. Njeni člani so v vseh sedmih desetletjih delovanja tenkočutno, s polno strokovno in stanovsko zavzetostjo ter predanostjo spremljali številčnost divjadi v benediškem okolju oziroma v lovišču LD Benedikt. Benediški lovci so v okrilju svojega društva pomembna organizacija tudi v življenju Benedikta nasploh. Starešina LD Benedikt Prosič, ki je ob 70-letnici delovanja društva pozdravil vse lovske tovariše, goste in občane, je izrazil

Poleg lovcev in njihovih stanovskih kolegov iz sosednjih in drugih lovskih družin ter drugih gostov se je na prireditvenem prostoru zbralo še veliko drugih krajanov, praktično »pol Benedikta«.

zadovoljstvo, da se člani zelene bratovščine in ne samo oni že desetletja kot ljubitelji in varuhi narave združujejo pod okriljem LD Benedikt na hribčku nad naseljem Benedikt. *»Pri našem lovskem domu smo bili priča že različnih dogodkov, a tako pomembnemu, kot je ta danes, pa še ne, saj se je v zgodovini našega lovstva tu pri našem domu prvič odvijala Hubertova maša v spomin na naše pokojne tovariše lovce, ki so k delu naše družine v času svojega članstva tudi zelo veliko doprinesli.«* je povedal starešina ter se zahvalil družinam pokojnih lovskih tovarišev in župniku Roli za sodelovanje in izvedbo svete maše pri lovskem domu.

Spomnil je, kako so daljnega leta 1949 podali vlogo za delovanje lovstva v Benedikt na **Ministrstvu za notranje zadeve** pri takratni **Vladi Ljudske republike Slovenije**. Vlogo so podpisali naslednji ustanovni člani: **Franc Kavčič**, **Franc in Jakob Bratuša**, **Juri Štanfelzer**, **Jožef Valner**, **Ivan Lempl** in **Franc Polanec**. Nova lovska družina je bila za takratne razmere številčna,

Posebnost slovesnosti je bila v tem, da je pri lovskem domu, prvič doslej sploh, potekala Hubertova maša, ki jo je daroval domači župnik in prodekan Marjan Rola, udeležilo pa se je več sto lovcev, vernikov in drugih krajanov.

v lovišču pa je prevladovala mala divjad. Srnjadi praktično še ni bilo. Konec 60. let prejšnjega stoletja je bila potrjena odločitev, da si člani LD Benedikt zgradijo svoj lovski dom prav na kraju, kjer stoji še dandanes. Gradnja doma je bila ena največjih preizkušenj v zgodovini tega kolektiva. Vanjo je bilo vloženo ogromno pro-

stovoljnega dela članov in predanega zbiranja prispevkov. Nikoli ne bodo pozabili kmetov, ki so svojo podporo izkazali tako, da so lovcem darovali ves potreben les za gradnjo. Slavnostno odprtje novega lovskega doma je bilo v začetku maja 1977 v okviru praznovanja občinskega praznika takratne skupne **Občine Lenart**.

»Lovski dom je bil velika pridobitev za lovsko družino in sam kraj,« je dejal Prosič. Našel je še nekaj poznejših pridobitev: skladišče tik ob domu, hladilnica, novo strelišče v Fartekovi grabi in številne preže ob dovoljenju lastnikov zemljišč – kmetov. Leta 1980 so se pobratili z LD Velike Poljane, kar

je prispevalo k izmenjavi strokovnih mnenj in navezi medsebojnih stikov. Starešina je menil, da je primerno navesti vse starešine, ki so v sedmih desetletjih delovanja vodili LD Benedikt; to so bili: **Franc Kaučič**, **Jakob Bratuša**, **Stanko Špenga**, **Franc Kožar**, **Janez Ketiš**, **Franc Muršec**, **Mladen Petelin**, **Janez Čepлак**

in **Vinko Kramberger**. V svojem nagovoru se je starešina Prosič zahvalil vsem članom in članicam, lovskim tovarišem in tovarišicam, ki so v družini kadarkoli sobivali, delili in soustvarjali zgodovino lovske družine.

Slovenske gorice se sicer ponajša s čudovito naravo, za katero sta značilni raznovrstnost in krajinska pestrost. »Bogat rastlinski in živalski svet je gotovo nekaj, kar bi morali obravnavati kot dediščino vseh nas, kot zaklad, ki ga lahko predamo svojim potomcem. Zato je pomembno, da smo do narave odgovorni in da zanjo skrbimo,« je še povedal starešina in dodal, da se benediški lovci trudijo v svojih prizadevanjih za varstvo narave. Vsako leto opravijo na tisoče ur brezplačnega dela. Poudaril je, da so se pose-

Člani LD Benedikt ob 70-letnici delovanja lovske družine

Starešina LD Benedikt Silvo Prosič, ki je ob 70-letnici delovanja društva pozdravil vse lovske tovariše, goste in občane, je izrazil zadovoljstvo, da se člani zelene bratovščine in ne samo oni že desetletja kot ljubitelji in varuhi narave združujejo pod okriljem LD Benedikt na hribčku nad naseljem Benedikt.

gi sodobnega človeka v naravo precej povečali v primerjavi z obdobjem nastanka lovske družine. Kot je bilo slišati na proslavi, si sodoben človek kruto podreja naravo, četudi pogosto spozna, da s tem ruši ravnovesje v njej. V LD Benedikt sicer upravljajo z divjadjo na skoraj 4000 ha, od tega je več kot 3500 ha lovne površine. V lovišču je največ srnjadi in male divjadi.

Ob visokem jubileju so podelili številna odlikovanja in zahvale, ki jih je starešina Prosiču pomagal podeliti predsednik Komisije za izobraževanje Lovske zveze Slovenije (LZS) **Ivan Žižek**. Sicer pa je LZS odlikovala kar nekaj članov LD Benedikt, in sicer so lovski znak za lovske zasluge prejeli **Silvester Fišer, Benjamin**

Hari, Marko Jančič in Emilijan Valner. Zlati znak za lovske zasluge so prejeli **Feliks Berič, Janez Berič, Živko Fekonja, Rudolf Kaučič, Franc Lasbaher, Roman Niderl, Marjan Perko, Mladen Petelin, Franc Trinkaus in Feliks Trojner**. Red za lovske zasluge III. stopnje sta prejela **Janez Čeplak in Branko Lončarič**. Hkrati je plaketo LD Benedikt prejel **Franc Fekonja**, enako tudi **Občina Benedikt, župnik Marjan Rola, Osnovna šola Benedikt, Prostovoljno gasilsko društvo Benedikt, Lovska zveza Maribor, LD Dobrava, LD Lenart, LD Voličina, LD Sv. Jurij – Jurovski Dol, LD Sv. Ana, LD Negova, LD Gornja Radgona** in pobratena LD Velike Poljane.

Na zelenem prazniku benediških lovcev, kjer je dogajanje povezovala **Saša Lovrenčič**, so za glasbeno popestritev poskrbeli pevci **Jurovskega okteta in Cerkvenega pevskega zbora Benedikt ter Rogisti Lovske zveze Maribor**. Prisetne so pozdravili tudi številni pomembni gostje. Po uradnem delu slovesnosti je bil čas za druženje lovcev, krajanov in drugih gostov. Za številne kulinarčne dobrote je poskrbela številčna lovska kuharska ekipa z znanim lokalnim mesarjem **Marjanom Kraljem** na čelu. Ker je bilo dobre volje, hrane in pijače dovolj za vse, velika večina gospodinj v Benediktu in okolici tisto nedeljo ni kuhala doma.

Oste Bakal

70 let LD Izlake

V letu 2020 Lovska družina (LD) Izlake praznuje 70 let obstoja (delovanja). V ta namen smo v lovski družini imenovali organizacijski odbor, kot se je izkazalo pozneje, z odličnim predsednikom **Matjažem Cirarjem**, sicer tajnikom LD Izlake. Odbor si je za obeležitev obletnice zadal obširen projekt: poleg slavnostne prireditve z bogatim kulturnim programom še *Veliki skupni lov* v kolovraški rebri naslednji dan in Hubertovo mašo na nedeljo za tem. Poleg tega so učenci **Osnovne šole (OŠ) Ivana Kavčiča** z Izlak sodelovali na literarnem in likovnem natečaju na

temo lovstva. Komisija, ki so jo sestavljale učiteljice in član LD Izlake, je izbrala po tri dela, ki so prejela nagrade. Odbor se je odločil tudi za akcijo zbiranja prispevkov za žebličke (srebrne in zlate), ki bi krasili novo polovico droga prapora lovske družine; oba droga prapora sta namreč že polna žebličkov. Za to akcijo je bil odgovoren **Franci Vidmar**.

Slavnostna prireditve je bila 17. januarja 2020 v gledališki dvorani **Kulturnega centra delavski dom v Zagorju ob Savi**, nastopali pa so **Leseni rogisti** iz Kresnic, iz OŠ Ivan Kavčič pa mini otroški pevski zborček in otroški pevski zborček z zborovodkinjo **Katjo Glazer**. Vmes

sta bila dva zelo prikupna skeča, in sicer *Lovske nezgode* in *Na preži*, ki sta ju predstavila učenca omenjene osnovne šole. Seveda na taki prireditvi ne sme manjkati lovska pesem, za kar je poskrbel **Lovski pevski zbor iz Trbovelj** z zborovodkinjo **Katarino Marolt**. Prireditve je povezoval znani kulturnik iz Izlak **Andrej Dolšina**. Žal je svojo udeležbo opravičil župan zagorske občine **Matjaž Švagan**, ki je bil službeno v tujini.

V polni dvorani je prisotne najprej nagovoril starešina LD Izlake **Sergej Smrkolj**, slavnostni govornik pa je bil predsednik Lovske zveze Slovenije (LZS) mag. **Lado Bradač**, ki je ob tej priložnosti LD Izlake iz-

ročil *Listino LZS*. V pozdravnem nagovoru je prisotne pozdravil tudi predsednik Državnega sveta Republike Slovenije **Alojz Kovšca**, sledili so še pozdravni nagovori direktorja občinske uprave **Mateja Drobeža**, predsednika Zveze lovskih družin Zasavje **Tomaža Trotovska** in predsednika Območnega združenja upravljavcev lovišč Zasavskega lovsko-upravljaljskega območja **Tomaža Pavčnika**.

Predsednik LZS mag. Bradač in starešina LD Izlake Smrkolj sta podelila priznanja, odlikovanja in nagrade za najboljša literarna in likovna dela. Družinsko bronasto plaketo je prejel **Primož Jazbec**, znak za lovske zasluge **Matjaž**

Cirar in zlati znak za lovske zasluge **Jože Konšek**. Učenci OŠ Ivan Kavčič Izlake so prejeli enakovredne nagrade, in sicer **Leja Piskar**, **Lucija Jenko** in **Alekseja Lipovšek** za literarna dela, **Tilen Klopčič**, **Kaja Lindič** in **Rok Omahne** pa za likovna.

Po končani prireditvi se je nadaljevalo druženje v stekleni dvorani. Lovci v lovskih krojih so prejeli jubilejne značke, spremljevalke pa dišečo smrečico z emblemom jubileja LD Izlake. V stekleni dvorani so nekaj skladb zaigrali še Leseni rogisti, pevci Lovskega pevskega zbora iz Trbovelj pa so zapeli nekaj znanih lovskih pesmi.

Naslednji dan, v soboto, se je *Velikega skupnega lova* udeležilo več kot 40 lovcev. Po končanem lovu so se zbrali v gasilskem domu **Kolovrat** na odličnem golažu, ki ga je skuhal izlaški lovec **Jože Smrko**. Vsak udeleženec je prejel jubilejno leseno žlico, ki je prišla prav ob golažu, in steklenico vina sponzorja **Ivana Mijoška** za jubilejno nalepko LD Izlake. V nedeljo, 19. januarja 2020, je bila Hubertova maša v polni cerkvi sv. Jurija na Izlakah z **Zasavskimi rogisti**. Mašo je daroval župnik **Janez Mihelčič**.

Namen obeležitve 70-letnice izlaške družine je bil dosežen, in sicer, da smo širši javnosti pribli-

Foto: Grega Gobovec

Slavljenci z gostoma v prvi vrsti: mag. **Ladom Bradačem** (druge od leve) in **Alojzom Kovšco** (drugi od desne)

žali dejavnost lovske organizacije ne samo kot del zgodovinskega sporočila obstoja lovstva, temveč da tudi lovci skrbijo predvsem za ohranjanje narave in raznoliko divjad v naših gozdovih, kar so poudarili tudi nekateri go-

vorniki na slavnostni prireditvi. Udeleženci praznovanja so spoznali tudi lovsko kulturo – vokalno in instrumentalno. V osnovni šoli se je ponovno zbudila želja, med učenci in med učitelji, za večje spoznavanje narave in div-

jadi, aktivnosti lovcev in načinov ohranjanja naravnega okolja.

Začrtanega projekta ne bi mogli uresničiti brez sodelovanja lokalne skupnosti, sponzorjev in donatorjev. Hvala vsem.

Marjan Palčič

Visoke preže – (tudi) ogledalo lovcev

Med pomembnimi lovske objekti oziroma napravami v lovišču so zagotovo lovske preže. Včasih je veljalo, da so jih lovci nameščali, kakor jim je bilo ljubilo. Največkrat so sicer imeli tiho privolitve lastnikov, ki so se po dotrajanju preže jezili nad lovci, ker so v drevesa zabijali dolge žebelje in uničevali drevje. Tovrstnih prež v loviščih praktično ne bi smelo več biti. Kolikor lahko vidim med obiski lovske družin, jih je ostalo resnično malo.

V zadnjem obdobju namreč tudi v nižinskih loviščih vse bolj postavljajo visoke, prostostoječe preže iz naravnih materialov, ki so ogledalo lovcev in lovske družin. Tega se še kako dobro zavedajo tudi v **Lovski družini (LD) Dobrava v Slovenskih goricah**. Kot je povedal njen gospodar **Vlado Steinfelser**, so se že pred leti odločili, da bodo v vseh revirjih postavili funkcionalne visoke preže, ki bodo zamenjale vse dotrajane, ki jih bodo postopoma

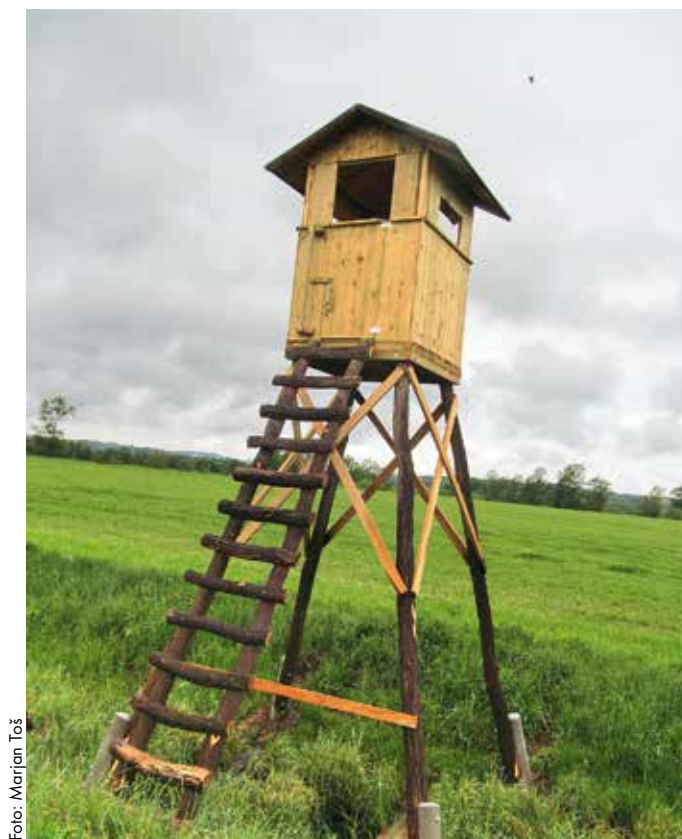

Foto: Marjan Toš

Visoka preža v *Spodnjih Verjanah*, ena od mnogih v **LD Dobrava**

odstranjevali in odpravili posledice njihovega nameščanja v okolju. Gre za obsežen projekt (ki sploh ni osamljen, saj se podobno dogaja tudi v večini drugih lovske družin širom po Slovenskih goricah), ki ga uresničujemo načrtno.

Samo letos so na primer pred lovno sezono postavili več takšnih prež v revirjih Čagona, Andrenci in Dobrava. Z opravljenim delom so nadvse zadovoljni, preže pa po veljavnih standardih izdeluje dolgoletni lovec **Zvonko Paluc**. Nekaj prež bodo postavili še do konca tega leta, preostale pa v naslednjih dveh letih, ko naj bi projekt končali. In še zanimivost – takšen pristop so nadvse pozitivno ocenili tudi v obeh občinah, na območju katerih leži njihovo lovišče (Sv. Trojica in Cerkvenjak). Sistematično urejanje lovske naprav po ocenah občinskih svetnikov in županov vpliva na pestro krajinsko podobo.

Govoril sem s številnimi naravovarstveniki v omenjenih občinah, ki se vsi po vrsti strinjajo z mnenji slovenskih lovcev in lovske strokovnjakov, naj lovske naprave popestrijo videz naravne

krajine. Tega za razne klopi ob drevesih in na njih ter za lestve ob drevesih ne morem trditi. Še manj to velja za neprimerne preže, narejene iz različnih nenaravnih materialov, na neprimernih lokacijah in brez upoštevanja varnostnih meril. In žal včasih še vedno brez soglasij lastnikov zemljišč. Marsikje je zelo čudno pogledati med krošnje dreves (celo jablan in hrušk), kjer klopi za sedenje dobesedno izstopajo in

kazijo videz okolja. Sploh, če so nad njimi narejeni še nadstreški, po možnosti pokriti s salonitnimi ploščami, plastičnimi folijami ali pločevino. Zasedil sem celo kritiko, da ponekod delajo strehe nad takimi klopami na drevesih iz avtomobilskih streh. Katastrofa, da te kap, in domišljija, ki očitno ne pozna meja. K sreči je takšnih podob iz leta v leto manj, kar nas navdaja z optimizmom.

Ne odkrivamo tople vode, če

vnovič poudarimo, da lovišča niso nikakršni poligoni, v katerih bi lahko posamezniki po mili volji postavljali takšne in drugačne lovske naprave. Zakonodaja je jasna kot beli dan in jo je treba spoštovati. Vsaka visoka preža naj bo funkcionalna, varna in hkrati primerno vpeta v videz okolja, v katerem stoji in, kar je najpomembnejše, služi svojemu namenu – opazovanju divjadi in lovu na čakanje. Vse drugo, kar

je že zdavnaj dotrajano in preživeto, pa naj bi čim prej odstranili iz naravnega okolja, v katerem je že brez naših neprimernih primesti še vedno več kot preveč navlake, ki sodi na smetišča. Lovci to najbolje vemo in imamo veliko zaslug, da so marsikje po Sloveniji divja odlagališča izginila iz gozdov. In s tem delom nadaljujmo ...

Dr. Marjan Toš

Bič, rajski izvir sredi kraške planote

V lovišču **Lovske družine (LD) Novo mesto**, v gozdnem rezervatu novomeškega gozdarskega območja 7/22 Brezova reber, leži Bič. Nikomur ni znano, zakaj je izvir kraškega studenca v pobočjih Brezove rebri dobil ime *Bič*. Ker se v deloma vdorni uvali tema prehitro priplazi, za lov ni primerna. Sicer pa je lov v okoliških bukovih gozdovih Brezove rebri za lovce pravi raj.

Zametki lova na novomeškem območju segajo v pradavnino, o čemer pričajo bogata najdišča v Novem mestu in njegovi okolici iz kamene in drugih dob, artefakti¹ so shranjeni in so na ogled v novomeškem muzeju. Lovstvo je preživelo burna obdobja. Stari lovci so lovili s primitivnim orožjem ali orodjem, uporabljali pa so tudi jame udornice za odlov večjih in težjih živali. Skozi stoletja, v času Ilirov in Kelto, se je lov oblikoval po različnih načelih. V rimskih časih je temeljil na načelu *res nullius*², sledile so oblike regalnega in zakupniškega lova.

Že leta 1883³ je bila na Dolenjskem ustanovljena **Lovska družba Novo mesto**⁴ (Jagdgesellschaft Rudolfswerth), ki je imela v zakupu več lovišč v okolici Novega mesta, vanjo pa so bili vključeni graščaki, veleposestniki in višji uradniki. V poznejšem razvojnem obdobju so bili zakupniki lovišč znani novomeški zdravniki in advokati, ki so po drugi svetovni vojni kupili vilo na Seidlovi cesti 6, ki je še vedno sedež **Zveze lovskih družin Novo mesto in Območnega združenja upravljavcev lovišč novomeške regije**.

¹ Artefakt: iz latinske fraze *arte factum* (ars – znanje, spretnost, *facere* – izdelati).

² Da je divjad nikogaršnja stvar.

³ Vir: Lovski priročnik Divjad in lovstvo (2012), stran 34.

⁴ Njeno poslanstvo nadaljuje Lovska družina Novo mesto.

Zdaj **LD Novo mesto** upravlja s srednjegorskim loviščem v izmeri 6590 hektarov, od katerih je 5676 hektarov lovnih površin. Na podlagi koncesijske pogodbe upravlja s srnjadjo, jelenjadjo, divjimi prašiči, lisicami, jazbeci ter z mlakaricami, fazani in drugo malo divjadjo. V lovišču so stalno tudi medvedi, ki bivajo v svojih brlogih. Občasno se v lovišču pojavita tudi volk in ris. Lovska družina ima svoj lovski

bočju, ki se strmo spušča v dolino Krke proti Gorenjemu Gradišču, pa sredi pobočja leži izvir kraškega studenca Bič. Bistra voda izvira sredi kotanje kraškega hriba in se zbira v obzidanem zbiralniku vode, ki preprečuje, da bi se voda čezmerno razlivala v kotanjasto globel. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja so zaradi vodnega izvira, ki se je razlival v močvirnat svet, lovci zabeležili številne pogine divjadi, ki se je utaplja-

desetih: **Milan Vrščaj, Franc Gole, Ivan Jurak, Jože Cesar in Ivan Slapničar**⁵, ki so po skoraj nepretrdnem svetu na gradbišče z lastnimi rokami znosili kamen, pesek, cement in drug gradbeni material, da so iz njega na Biču gozdarji in lovci sezidali vodno-varstveni objekt, ki preprečuje zlasti škodo na divjadi.

⁵ Vseh lovcev in gozdarjev, ki so sodelovali pri gradnji, ni na spiskih.

Foto: Bojan Avbar

Studenec Bič

dom, ki stoji v strnjem gozdu Ajdovske planote na osonnem delu Srobotnika.

Osrednji srednjegorski del lovišča LD Novo mesto s Frato je obdarjen s številnimi čudesi narave, ki premorejo številne kraške jame, med katerimi je najbolj znana *Velika prepadna*. V strmem po-

la in poginjala v razmočenem svetu. Zato so lovci in gozdarji sklenili, da bodo izvir obzidali in tako preprečili škodo na divjadi, pa tudi na gozdu. Po načrtu so v osemdesetih letih prejšnjega stoletja izvir obzidali z ličnim vodnjakom z betonsko kupolo. Spominjamo se lovcev osem-

Na Bič je mogoče priti iz doline iz smeri Straže, pa tudi iz smeri lovske kočje v dolino proti Straži, saj so poti označene. Solnica in večja kaluža izpričuje, da divjad obiskuje rajski izvir sredi kraške planote.

Bojan Avbar

V začetku maja je **Ernest Zrim** praznoval svoja častitljiva jubileja: 90 let življenja in 60 let članstva v Lovski družini (LD) Radovci.

Rodil se je 3. maja 1930 v vasi Motovilci na Goričkem, kjer je preživljal svojo mladost. Takrat časi niso bili ravno rožnati, pa vendarle se je izučil za zidarja, odslužil vojaški rok in kmalu zatem ga je pot vodila za zaslužkom širom Slovenije in po takratni Jugoslaviji. Ustvaril si je družino in lep dom.

V lovske vrste se je vključil leta 1960 kot pripravnik in v zakonski dobi opravil tudi lovski izpit ter tako postal polnopraven član zelene bratovščine. V lovski družini so mu bile zaupane razne odgovorne funkcije. Bil je član upravnega odbora (1964–1978), predsednik disciplinskega razsodišča (1978–1992), predsednika nadzornega odbora (1992–1996) in referent za lovni turizem (1996–2004). Leta 1989 se je LD Radovci odločila za gradnjo lovskega doma, pri kateri je prispeval neizmerni delež. Vedno je znal tudi svetovati in poučiti mlajše rodove.

Ne daleč stran od svojega doma si je zgradil svojo lovsko kočjo, na katero je ponosen, saj se okrog nje pase prelepa divjad, ki ima še vedno založena krmišča, čeprav je Ernest na svetu že devet desetletij.

Za svoje uspešno delo v lovstvu in lovski družini je prejel plaketo Zveze lovskih družin Prekmurje in več priznanj lovske družine. Za svoje neutrudno delo je od Lovske zveze Slovenije prejel znak za lovske zasluge in jubilejni znak za 50 let članstva v lovski organizaciji. Predlagali smo tudi, da bi prejel še zlati znak za lovske zasluge.

Dragi lovski tovariš Ernest, tukaj je zapisan le delček tvojih dobrih del in dejanj, ki si jih storil za nas in našo lovsko družino. Člani LD Radovci ti želimo še naprej trdnega zdravja in vračaj se med lovske tovariše in prijatelje, da bomo obujali spomine na skupaj prehojene poti.

LD Radovci – H. V.

Anton Perpar je 19. januarja 2020 praznoval 80-letnico. Leta 1968 se je vključil v Lovsko družino Dobrič in že naslednje leto

opravil lovski izpit. V mladem in razgledanem fantu so lovci kmalu spoznali velik potencial in mu zaupali vrsto pomembnih funkcij.

Zavedal se je, da je izobraževanje v lovstvu zelo pomembno. Vedno je spodbujal lovce, da so se vključevali v razne programe predavanja na Zvezi lovskih družin (ZLD) Novo mesto, ki jih lovci nujno potrebujejo.

Tudi sam je leta 1985 zaključil tečaj za lovske čuvaje in leta 1986 šolo za lovske mojstre v Ljubljani, da raznih tečajev sploh ne omenjamo.

Leta 1978 je bil izvoljen za starešino in to funkcijo je uspešno opravljal do leta 2018, torej kar 40 let. V lovski družini smo bili z njegovim vodenjem zelo zadovoljni. Pod njegovim vodstvom smo se počutili varne in delo je potekalo brez zapletov. Znal je biti pravičen, tovariški in tudi kritičen, kadar je bilo potrebno. Od leta 2018 je predsednik nadzornega odbora v naši lovski družini.

Lovsko družino in sploh lovstvo je vedno zastopal častno. Bil je redni delegat ZLD Novo mesto na mnogih občnih zborih Lovske zveze Slovenije (LZS). Opravljal je tudi več vidnih funkcij na nivoju regije. Na sestankih območne lovske zveze je bil konstruktiven in kritičen do posameznih poskusov omalovaževanja tako zveze, njenega vodstva kot lovstva nasploh.

LZS ga je odlikovala z redom za lovske zasluge III. stopnje leta 1983, redom za lovske zasluge II. stopnje leta 1988 in redom za lovske zasluge I. stopnje leta 1994. Prejel je tudi jubilejne znake za 40- in 50-letno članstvo v lovski organizaciji.

Pri vseh delih v lovišču in pri lovskem domu je bil vedno aktiven in zelo delaven. Se vedno ni delovne akcije brez njegove prisotnosti. Š kmetovalci je imel pristen odnos, ko je dolga leta ocenjeval škodo po divjadi in pritožb skorajda ni bilo. Njegov moto je bil vedno, da z oškodovanim kmetom ne moreš mlatiti prazne slame. Stvari moraš poznati in šele nato se lahko pogovarjaš o težavah, je še vedno prepričan.

Med vodenjem družine je vedno želel imeti s sosednjimi lovskimi družinami dobre odnose in še vedno imamo z nekaterimi skupne love enkrat na leto. Tudi vzorno brakado, ki se je začela na pobudo nekaterih lovcev med njegovim vodenjem, še vedno organiziramo vsako leto. Organizacijo tradicionalnega lova Frata, ki ga vsako leto organizira ZLD Novo mesto, je vedno podprl, ko je bilo potrebno, da prevzamemo organizacijo. Z LD Kresnice so se pod njegovim vodstvom spletle prijateljske vezi in nastalo je pobratenje, ki traja še vedno.

O Tonetu bi lahko napisali še veliko lepih stvari, pa je nekaj treba prihraniti za njegove naslednje jubileje, ki mu jih od srca želimo. Svoj mir in zadovoljstvo najde v vsakodnevnem delu v vinogradu, ki ga ima v Liscu, vinski gorici, ki jo je z očetom in brati obiskoval od otroštva naprej. Lepo urejena zidanica, s polno kletjo cvička in v špalir čudovito obdelana trta že na zunaj pričajo, kakšen je lastnik.

Tone, praznuj, ne samo obletnico rojstva, praznuj vsak dan, ki ga doživljaš s tako ljubeznijo do vsega živega. Na zdravje, ti kličemo prijatelji. Hvala za vse in naj se naše poti še dolgo dolgo prepletajo.

LD Dobrič – S. G.

V MESECU JULIJU IN AVGUSTU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

95 let

Lado Kocijan, LD Mirna
Štefan Likovič, LD Prebold
Milan Škoda, LD Suha krajina
Vladislav Škrinjar, LD Ribnica
Ludvik Zajc, LD Logatec

90 let

Anton Jager, LD Dravinja - Majšperk
Jernej Jensterle, LD Bled
Jakob Kordež, LD Koprivna - Topla
Roman Korenjak, LD Kanal
Jakob Munda, LD Središče
Josip Pavlič, LD Dobriča
Jožef Ribič, LD Dobrič
Anton Tomšič, LD Trnovo
Milan Uršič, LD Kobarid

85 let

Franc Bajec, LD Babno Polje
Miloš Čovič, LD Velenje
Stanislav Črnič, LD Adlešiči
Leopold Drame, LD Handil Dobje
Jožef Flegar, LD Cankova
Janez Juvančič, LD Martin Krpan Bloke
Ivan Klančič, LD Remšnik
Alfred Koller, LD Rogašovci
Jože Logar, LD Tržič
Jožef Luzar, LD Trdinov vrh
Jože Matko, LD Borovnica
Ivan Mušič, LD Menges
Pavel Potočnik, LD Selca
Ivan Požar, LD Pivka
Jožef Pušnik, LD Podgorje
Aleš Ribnikar, LD Storžič
Avguštin Sešek, LD Šmarna gora
Miroslav Smukavec, LD Stara Fužina
Jože Strle, LD Cerknica
Vladimir Suhorepec, LD Črnomelj
Jakob Stopfer, LD Gozdnik - Griže
Ignac Štorman, LD Polzela
Franc Štumberger, LD Dravinja - Majšperk
Ludvik Tajnik, LD Velunja Šoštanj
Ivan Tovornik, LD Laško
Alojz Vran, LD Raša Štorje
Ivan Vrankar, LD Ig

80 let

Ciril Metod Abram, LD Porezen
Janez Andoljšek, LD Draga - Trava
Anton Berkopec, LD Smuk - Semič
Franc Bizjak, LD Čezsoča
Vladimir Boben, LD Storžič
Janez Bukovec, LD Smuk - Semič
Jakob Demšar, LD Šentjošt
Geza Dervarič, LD Višnja Gora
Anton Dolinar, LD Otočec
Celestin Faganelj, LD Strunjan
Jožef Frontini, LD Domžale
Jože Gosenca, LD Metlika
Alojz Jagodnik, LD Trnovo
Franc Jeglič, LD Motnik - Špitalič
Vincenc Jerič, LD Stoperce
Roman Jevnikar, LD Mokronog
Janez Kralj, LD Gornja Radgona
Peter Krepel, LD Velenje
Slavko Ignacij Kušljan, LD Šentjernej
Vladimir Lampe, LD Banja Loka - Kostel
Ludvik Lavrič, LD Toplice
Franc Magajna, LD Timav Vreme
Štefan Majcan, LD Rankovci
Nikolaj Ludvik Mrak, LD Krekovše
Viljem Oberstar, LD Struge na Dolenjskem
Janez Oblak, LD Gorenja vas
Janez Orešič, LD Poljčane
Franc Pavlovič, LD Sinji Vrh
Jožef Petrovič, LD Planina
Martin Pevec, LD Dramlje
Janez Plimon, LD Dravograd
Ladislav Remih, LD Žalec
Danijel Remškar, LD Polhov Gradec
Rudolf Robič, LD Kranjska Gora
Ivan Rohli, LD Gorenja vas
Ignac Senekovič, LD Dobrava v Slovenskih goricah
Franc Sovič, LD Velunja Šoštanj
Franc Škrilec, LD Petišovci
Ivan Topolinjak, LD Gornja Radgona
Ljudmila Trafala, LD Podlehnik
Franc Vraber, LD Kapla
Jožef Winkler, LD Čepovan
Viktor Zorec, LD Braslovce
Martin Žuran, LD Markovci

75 let

Branko Ajdovnik, LD Šmarje pri Jelšah
Miroslav Bauman, LD Sveti Jurij - Jurovski Dol
Peter Jakob Čeligoj, LD Pivka
Branko Furek, LD Starše
Janez Golobič, LD Smuk - Semič
Emil Hafnar, LD Jošt Kranj
Maksimilijan Hudernik, LD Orlica

Vincenc Kaloh, LD Pernica
Stefan Kolarič, LD Velika Polana
Vencoslav Kozar, LD Ljutomer
Stanislav Kromar, LD Dolenja vas
Stanislav Lupšina, LD Arčiče
Miroslav Medvešek, LD Dobovec
Roman Mlakar, LD Dobrova
Jožef Novak, LD Predgrad
Marko Obrekar, LD Planota
Bogomir Papež, LD Radvanje
Janez Petek, LD Logatec
Ivan Posedel, LD Polzela
Antun Raspor, LD Ljutomer
Mihajlo Rostohar, LD Krško
Bojan Šmrdelj, LD Gradišče Košana
Ivan Špeletič, LD Ribnica
Darko Tepej, LD Škale
Boris Ukmar, LD Vipava
Rudolf Vičič, LD Bukovca
Aleksander Vučak, LD Kobilje
Ivan Vugrinec, LD Škale
Mitja Zatlter, LD Loče

70 let

Tone Arh, LD Logatec
Edvard Babnik, LD Pugled
Ivan Belšak, LD Zavrč
Anton Bešter, LD Kropa
Boris Bezljaj, LD Mislinja
Mihail Bittner, LD Hrenovce
Drago Božac, LD Gaberk - Divača
Milan Brezočnik, LD Puščava
Dragan Bulič, LD Bukovca
Bojan Burgar, LD Podbrdo
Anica Cigula, LD Vitomarci
Marjan Cvelbar, LD Kostanjevica na Krki
Leopold Črnaoša, LD Šmarje pri Jelšah
Milan Crnjavič, LD Koper
Martin Dežman, LD Udenboršt
Ivan Dloper, LD Koprivna - Topla
Karel Doberšek, LD Bojansko - Štore
Zorko Frančeskin, LD Trstelj Kostanjevica
Ivan Funkel, LD Dol pri Hrustniku
Marjan Giovanni, LD Križevci pri Ljutomeru
Martin Hanc, LD Velika Polana
Viktor Herle, LD Suha krajina
Miroslav Hlebiš, LD Laze
Franc Holobar, LD Prebold
Viktor Hostnik, LD Leskovec v Halozah
Martin Hudelja, LD Dragatuš
Gorazd Jarc, LD Ruše
Janez Jenič, LD Škocjan
Janez Jerina, LD Horjul
Milan Jež, LD Strojna, Ravne na Koroškem
Anton Jodl, LD Podvelka in LD Puščava
Edi Jug, LD Litija
Iztok Kampos, LD Istra Gradišče
Drago Knafelc, LD Trnovo
Bojan Knaus, LD Lož - Stari trg
Alfonz Komatar, LD Cerklje ob Krki
Anton Komočar, LD Cerklje ob Krki
Danijel Kordež, LD Libelčice
Jakob Kos, LD Bistra
Peter Kovač, LD Laško
Jože Kovač, LD Brje - Erzelj
Marjan Markič, LD Šenčur
Rudko Mlinarič, LD Boštanj in LD Zabukovje
Lovro Nagode, LD Vrhnika
Ludvik Najvirt, LD Pernica
Ciril Oblak, LD Velike Poljane
Albin Ošina, LD Loče
Marjan Palčič, LD Izlake
Mirko Pečoler, LD Gradišče
Bojan Pervanje, LD Planota
Edvard Pišler, LD Suha krajina
Jožef Podgoršek, LD Oljka
Ludvik Pompe, LD Loka pri Zidanem Mostu
Ivan Posega, LD Črna Jama
Albin Prelog, LD Remšnik
Ivan Prezelj, LD Podbrdo
Vladimir Pušnik, LD Golababuka
Aleksander Regent, LD Gornje Jezero
Franc Resnik, LD Kozje
Aleš Rojc, LD Čaven
Darko Rohli, LD Prem
Branko Ruden, LD Šentjernej
Dušan Simčič, LD Sabotin
Božidar Slukan, LD Dobrava v Slovenskih goricah
Anton Stopar, LD Ruše
Savo Strmole, LD Veliki Gaber
Dušan Šela, LD Laporje
Slavko Škrjanc, LD Taborska jama
Anton Škofca, LD Škofljica
Janez Štiglic, LD Gornji Grad
Slobodan Tatalovič, LD Vurmat
Ivan Unetič, LD Veliki Podlog
Stanislav Uhr, LD Brkini
Janez Uršič, LD Stahovica
Jakob Verk, LD Trbovlje
Ljubo Vidmar, LD Tabor Dornberk - Branik
Vinko Vitezica, LD Slavnik - Materija
Drago Wolf, LD Ptuj
Valentin Zajec, LD Šmarna gora
Andrej Žiberna, LD Udenboršt

Vsem jubilantom iskrene čestitke!

*Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema Lisjak

O šoli, kjer so najljubši predmeti dijakov povezani z lovstvom

»Povej mi in bom pozabil. Pokaži mi in si bom zapomnil. Vzbuli mi zanimanje in bom razumel.«

Kitajski pregovor

Stemi uvodnimi mislimi bi lahko začeli razmišljanje o mladih (prihodnjih) lovcih, ki so svojo ljubezen in naklonjenost do narave in divjadi odkrili že zelo zgodaj. Največ, kar lahko damo mladim, sta radovednost in zanimanje za pestro

interesne dejavnosti nas podpira tudi **Lovska zveza Maribor**, ki ima izrazito velik posluž za delo z mladimi in tako dijakom omogoči marsikatero dodatno aktivnost.

Najboljši dijaki na šoli se ukvarjajo tudi z raziskovalnim delom, ki je za srednješolce izjemno kompleksno in zahtevno in tudi sami mladi raziskovalci pravijo, da »ni tako preprosto, kot se morda zdi na prvi pogled«. Letos je bila na regionalnem tekmovanju z zlatom nagrajena raziskovalna naloga dijaka 4. letnika programa gozdarski tehnik **Tomaža Rihterja**, ki je zavzeto raziskoval zakonitosti pojavljanja podlubnikov v gozdovih

virus, ki se je nenadzorovano razširjal po svetu. Mnogo dijakov si je iskreno želelo čim prej spet sestiti v šolske klopi in svoje učenje nadaljevati po ustaljenih tirnicah. Mnogi so doma doživljali prave stiske, saj sami niso zmogli ali znali poiskati pravih informacij, že sama organizacija učenja je zahtevna, iz tedna v teden pa je vztrajno kopnela tudi motivacija za delo. Kljub temu smo šolanje na daljavo poskušali uresničiti v čim večji mogoči meri, čeprav so dijaki pri vsem skupaj najbolj pogrešali prav tisto, kar jih je med letom najbolj zanimalo. Po navadi smo v sredini marca vsako leto organizirali šolsko lovsko tekmovanje, na katerem so se v znanju iz naravovarstva in lovstva pomerili najboljše dijake obeh gozdarskih programov na Srednji lesarski in gozdarski šoli Maribor. Najboljših pet dijakov je na državnem tekmovanju predstavljalo šolsko lovsko reprezentanco. Letos bi državno srečanje lovskih krožkov *Male zelene celice* organizirali prav v Mariboru. Dogovori so že stekli in veselili smo se že ponovnega snidenja mentorjev lovskih krožkov vseh treh sodelujočih šol (Srednje lesarske in gozdarske šole Maribor, **Biotehniškega centra Naklo** in **Srednje gozdarske in lesarske šole Postojna**) in preostalih sodelujočih

rablja v lovskih družinah. Učitelji posebno radi pohvalimo vse tiste dijake in dijakinje, ki so izjemni na številnih področjih svojega delovanja, saj s svojim delom tudi nam dajejo dodaten zagon za delo in motivacijo. Med najbolj pridnimi in uspešnimi dijakinjami na Srednji lesarski in gozdarski šoli Maribor je že omenjena Valentina, ki je že sedaj v svojih rosnih letih gozdarstvu predana s srcem in dušo. Obiskuje tretji letnik programa gozdarski tehnik. Med svojimi sošolci se odlično znajde in brez obotavljanja se loti tudi najtežjih opravil v gozdu, kot je podiranje debelih dreves in delo s traktorjem. Valentina in še nekaj deklet, ki so pogumno prestopile vrata gozdarske šole, dajejo jasen znak, da gozdarstvo ni več rezervirano samo za fante in da se tudi dekleta odlično znajdejo med drevesi. Valentina pravi, da se je za gozdarstvo odločila predvsem zato, ker je želela veselje in ljubezen do narave, gozdov in živali vključiti v svojo izobrazbo in pozneje v poklic. Njena največja strast pa je lovstvo, ki jo spremlja že od malih nog, saj je njen oče lovec že vrsto let. V času, ko je šolanje potekalo na daljavo, je svoj prosti čas preživljala predvsem v lovišču, saj je lovška pripravnica v **LD Bohor - Planina**. Pravi, da ji je bil ta čas še posebno všeč, ker je lahko bila doma, sicer pa tedne preživlja v dijaškem domu v Mariboru. Vsakodnevnna vožnja do šole bi bila namreč predolga in preveč naporna. »Med tednom pogrešam svoj domači kraj, še posebej močno v času lovne sezone, ko so vsi ostali na lovu. Takrat izkoristim čas in berem lovške knjige in priročnike in si s tem krajšam čas,« je še dodala in že hitela razlagati, da poskuša zamujeni lov nadomestiti med vikendi. Ko sem jo povprašala, kaj so njene želje in cilji v življenju, je bil odgovor povsem pričakovan: »Vsekakor želim biti v gozdarskih vodah, morda kot revirna gozdarka, še boljše pa bi bilo, če bi lahko svoj poklic povsem povezala z lovstvom.«

Kot učiteljica na Srednji lesarski in gozdarski šoli v Mariboru sem še posebno ponosna na vse dijakinje in dijake, ki pogumno in z vsem srcem zakorakajo v svet zelene bratovščine. S številnimi dodatnimi dejavnostmi se bomo tudi v prihodnje trudili narediti lovstvo zanimivo in privlačno za mlade. Slovensko lovstvo namreč potrebuje novo, mlado moč in sveže znanje. Učitelji se s poučevanjem mladih v največji mogoči meri dotikamo prihodnosti, je dejala ameriška učiteljica **Christa McAuliffe**. Je sploh lahko kaj še večje od tega?

Mateja Kišek, mag. inž. gozd.

Foto: Mateja Kišek

Dijaki med pripravami na šolsko lovsko tekmovanje

življenje okoli nas. Na **Srednji lesarski in gozdarski šoli Maribor**, ki je ena od dveh gozdarskih šol v Sloveniji, smo še posebno pozorni na dijake, ki jih zanimata lovstvo in naravovarstvo. Lovstvo je namreč izjemno pomemben del gozdarstva, dobro poznavanje divjadi in njenih interakcij z naravnim okoljem pa bistveno vpliva na razumevanje celotnega gozdnega ekosistema.

Dejavnosti v okviru lovstva na Srednji lesarski in gozdarski šoli Maribor

V drugem letniku so dijaki programa gozdarski tehnik in gozdar prisotni pri obsežnih predmetih s področja lovstva, ki jim odstirajo pogled v skrito življenje prostoživečih živalskih vrst. Ni skrivnost, da se mnogo dijakov prav pri tem predmetu prvič seznanijo z lovstvom in da pri teh učnih urah prvič dobijo vpogled v življenje divjadi ter delo in pomen lovcev. Svoje zanimanje nadgrajujejo z obiskovanjem neobvezne interesne dejavnosti *Naravovarstvo in lovstvo*, ki v glavnih odmorih poteka na šoli. Interesna dejavnost je najbolj obiskana med vsemi dodatnimi dejavnostmi na šoli. Pri izvedbi

Kaple in Remšnika. Vsako leto je v pripravi tudi kakšna naloga s področja lovstva. **Valentina Šmid** je v minulem šolskem letu že pokazala svojo raziskovalno vnetost z raziskovalno nalogo, v kateri je natančneje raziskovala pojavljanje škode po divjem prašiču in smjadi. Na državnem tekmovanju je bila nagrajena s srebrnim priznanjem. Uspeh ji je dal še dodatno motivacijo in sedaj je s svojimi mislimi že globoko v novem obširnem raziskovalnem delu o uporabi umetnih virov svetlobe na lovu. »Naloga je vse prej kot preprosta, saj ta tema lovce pogosto razdvoji in povzroča konflikte med njimi,« je dejala Valentina in pri tem upa, da bo njen vprašalnik, ki bo del raziskovalne naloge, v prihodnjih mesecih rešilo čim več slovenskih lovcev.

Epidemija COVID-19 in številni neuresničeni načrti

V teh nekaj letih, odkar se mladi gozdarski rod ponovno lahko izobražuje v Mariboru, smo v okviru omenjene interesne dejavnosti izpeljali že kar veliko različnih strokovnih vsebin – od predavanj do strokovnih ekskurzij. Letos je tudi nam mnogo načrtov prekrizal

Foto: Osební arhiv Valentine Šmid

Valentina Šmid je vzorna dijakinja programa gozdarski tehnik na Srednji lesarski in gozdarski šoli Maribor, ki ji lov pomeni prav posebno strast in meni, da »lovec ni samo oseba, ki strelja, biti lovec pomeni čast in odgovornost tako do narave kot do živali, ki prebivajo v njej.«

ter prijetnega tekmovalnega vzdušja med dijaki. Tekmovanje smo predstavili na poznejši čas in le upamo lahko, da se bomo lahko srečali čim prej – morda že v jesenskih mesecih.

Šola smo ljudje

Mnogo dijakov in dijakinj naše šole svoje znanje že s pridom upo-

ŠAKAL (*Canis aureus*)

PREVERI SVOJE ZNANJE.

Kakšne vremenske razmere najbolj ustrezajo šakalom?

- a) Šakalom najbolj ustrezajo kraji s toplejšim podnebjem.
- b) Šakalom najbolj ustrezajo kraji s hladnejšim podnebjem.

Katerima živalima je šakal najbolj podoben?

- a) Volku in mački.
- b) Volku in lisici.

Šakal je prvenstveno nočna žival, ki je najbolj dejavna predvsem v mraku in ob zori.

- a) Res je.
- b) Ni res.

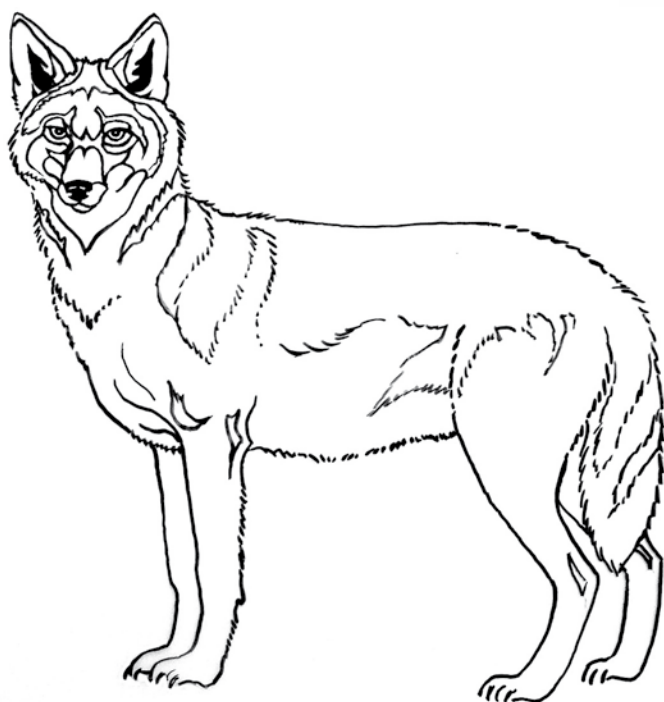
Kako se šakali oglašajo?

- a) Njihovo oglašanje spominja na mačje mijavkanje.
- b) Njihovo oglašanje spominja na tuljenje volkov.

Kaj je šakal?

- a) Šakal je samo druge živali, ki jih sam upleni.
- b) Šakal je vsejed – je rastline in živali. Pogosto brska po smetiščih.

Pravilni odgovori: a, b, a, b, a, b

SPOZNAJ ME.

POBARVAJ ME.

LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE

Narisał: Martin Fujon

Črke z oštevilčenih polj prenesite na spodnje številke. Tam boste prebrali končno rešitev križanke.

1 2 3 4 5 6

KRAJŠA, MIMOGREDE IZRAŽENA MISEL, BEŽNA PRIPOMBA		ČEŠNJE, JABLANE, HRUŠKE (DVE BESEDI)	VZDEVEK ZA HERCEGOVCA	LAŽJA KATEGORIJA TEŽKOTLJEV	SKRBNIK ZGRADB V ANTIČNEM RIMU (IZ LEDI)	LJUDSKO IME ZA BLAGAJNO				
STAVČNI ČLEN, KI JE NADREJEN POVEDKU										
VELIKA VOJAŠKA PRIDITEV										
LEPOTEC IZ GRŠKE MITOLOGIE				4						
SIMBOL ZA CINK			POD IME TENIŠKE IGRALKE NAVRATILOVE							
VELIKA RUSKA REKA					MUSLI-MANSKO Ž IME (IZ ČRK TEŽAJ)	DELAVEC, KI OPRAVLJA FIZIČNA DELA				
PRIPADNIK SEKTE, KI ČASTI GOLOTO		---								
SPOR, NESOGLASJE NERAZUMEVANJE	KIRURG	MUSLIMANI V BOSNI IN HERCEGOVINI	IME IGRALCA DELONA	ČRKA PRED M IN ZA N	SESTAVIL JOŽE PETELIN	NAJVIŠJI VRH V KARAVANKAH	SKUPINA NAJBOLJŠIH MOŠTEV (DVE BESEDI)	ENAKI ČRKI SRBSKA IGRALKA (EVA)	ZENICA KRAJ ARHEOLOŠKEGA ODKRITJA	
SLOVENSKI IGRALEC IN REŽISER (BORIS)					IZNAJDLJIV ČLOVEK		1			
DALMATINSKO VINO					ZNANA VERDUJEVA OPERA					
DOMAČA OBLIKA IMENA NENAD		3		BREST, POGANJEK	KRUH IZ OVSA ANTILOPAŠ SABLJASTIMI ROGOVI					
KROGLICA ZA IGRANJE, NIKA							PLOD GRŠKI MITOLOŠKI LETALEC		PLOŠČATA MORSKA RIBA	BEOGRAJSKA ROK SKUPINA
IGRALEC NA LAJNO						TUJE Ž IME VAS NAD BAŠKO GRAPO		JADRANSKI OTOK NAELEKTREN ATOM		
IME IGRALKE RINE	5		PESNIK ČUSTEV STANE KAVČIČ					PRITOK LJUBLJANICE	6	
PIŠKOT				HUDA NALEZ-LJIVA BOLEZEN			2	IZRAZ ZA MOGOČNO GORO		
PREVARA, ZVIJAČA, FINTA				FILMSKA ZVEZDA V ZDA				ČISTA TEŽA BLAGA		

Sudoku (japonsko 数独: sūdoku) je logična uganka, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo, po navadi velikosti 9×9 , s števili od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi točno enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu, velikosti 3×3 .

V mreži so nekatere številke že vpisane. Za rešitev uganke je potreben logičen razmislek in malo potrpežljivosti, pri težjih pa tudi nekoliko kombinatorike oziroma poskušanja in vračanja.

9	5	3	6	1	7	8	2	4
7	6	4	8	5	2	1	9	3
2	8	1	4	3	9	6	7	5
3	2	9	1	8	4	7	5	6
5	4	7	9	6	3	2	8	1
1	9	6	8	7	2	3	5	4
4	9	6	8	7	3	5	2	1
8	3	8	1	4	2	5	3	6
1	2	7	9	6	5	3	8	4
2	7	1	4	2	5	3	8	6
7	9	6	8	7	2	3	5	4
4	9	6	8	7	3	5	2	1
1	2	7	9	6	5	3	8	4
8	3	8	1	4	2	5	3	6
1	2	7	9	6	5	3	8	4

		4	9			2	7	
7		6	1				3	8
					3	9	6	
6				2				1
	5			8				3
	7	9	6					
3	6				8	4		7
	2	8			9	3		

Rešitev križanke:

O L E N R V L S K I R I L
 K A Č O V A G K U S K S K E S
 V S K I S I R I T I R L V L V
 T S I V I T I V N A R V L V I
 D V A D S A V T O V K I N R F
 K V A N J E S O V S V A N E S
 V L V I V I V R V L O T O P O
 Ž E N E I N E S P R E I N S P R E
 E Z E R R
 T I M A V V
 V A V A K
 V L L N Z
 S I N O V A
 V A R V A D A
 K E B E S O

LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE

Narisal: Martin Fujen

Črke z oštevilčenih polj prenesite na spodnje številke. Tam boste prebrali končno rešitev.

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10

IME PESNIKA VRAZA		VOZNIK VELIKEGA CESTNEGA VOZILA	ORIGINALNO GESLO FRANC. REVOLUCIJE, ENAKOST	DOMAČA VPREŽNA ŽIVAL	MANJŠE KOPNO SREDI VODE	SESTAVL. JOŽE PETELIN								
IME IGRALCA ŽIGONA; OBLIKA IMENA STEVAN						FRANCOSKI PISATELJ GIDE								
VISOKA STOPNJA JEZE					3									
NEKDANJI AMERIŠKI POP ZVEZDNIK (FRANKIE)														
NEKDANJI KAMBOŠKI POLITIK (LON)		4		A B C ? ? E F ... NAŠA ASTRONAVT LOGINJA (META)										
PLIŠASTA TKANINA, IMENOVANA PO POLO-TOKU KRIM														
UGASLI JAPONSKI OGNJENIK, SVETA GORA														
VISOKA GORA V KAMNIŠKIH PLANINAH		GORIVO ZA STARE SVETILKE	1/3	RIBJE JAJČECE	SOPROG	DRUGO NAJVEČJE FINSKO JEZERO	KOLEGA V ZAPORU	OKRAJŠAVA ZA TELEVIZIJO	JELKA ((LJUDSKO) RT NA SKRAJNEM J. ISTRE)	9		NELOŠČENA, TRDO ŽGANA GLINA	NEPRIJETNA ZADEVA	
NASPROTJE PESI-MISTKE		6										PASJA KOČA		
NAS KITARIST IN SKLADATELJ (IME IN PRIIMEK)												SKRIVNI BANČNI PREDAL		
NAŠ PRED LETI ODLIČEN KEGLJAČ (MIRO)					1			PRIMORSKI VZKLIK	IME IGRALCA STOPPE			SKUPINA ENAKIH CELIC	DO-? MI-FA-SO-LA—MLADIČ PTICE UJEDE	10
VINO-RODNA RASTLINA						GLEDALŠKI PROGRAM MERSKA ENOTA V GLASBI						5		
SKUPINA ČEBEL				TRDA KOVINA (TI) DRUGO IME ZA KOSITER		2						NAJVEČJA DOLENSKA REKA		
GLAVNA ZAGREBSKA ULICA		8					VELIK AFRIŠKI PTIČ	7				GLINA, ILOVICA	ATLETSKI KLUB	
SPISEK CEN							JEZIK BANTU ČRNCEV (IZ ČRK LAJ)					IME PEVKE MAVRIČ		
GR. JUNAK PRED TROJJO (TUDI AJAS)							BAKTERIJA V OBLIKI KROGLICE					STAR ČASTITLJIV Mož		

Sudoku (japonsko 数独: sūdoku) je logična uganka, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo, po navadi velikosti 9×9 , s števili od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi točno enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu, velikosti 3×3 . V mreži so nekatere številke že vpisane. Za rešitev uganke je potreben logičen razmislek in malo potrpežljivosti, pri težjih pa tudi nekoliko kombinatorike oziroma poskušanja in vračanja.

9	5	8	2	3	1	7	6	4
1	3	4	7	6	8	5	2	9
2	6	7	5	9	4	1	8	
3	4	6	8	5	9	7	1	2
8	9	5	1	2	7	4	3	6
7	2	1	3	4	7	6	8	5
6	8	3	4	7	2	9	5	1
4	7	1	9	6	1	5	8	3
5	1	2	9	8	3	6	4	7

		9	3				1	5
3	8							
		6	2	7	4			
5					3		2	7
		4		2		5		
2	7		6					3
			4	6	5	7		
							3	1
4	9				2	8		

Rešitev križanke:

K	V	Č	O	K	O	K	L	N	V	J	V
V	L	I	A	V	T	I	K	I	N	C	E
	O	T	I	J	O	N	V	A	I	C	I
V	K	R	K	N	V	L	I	L	J	O	R
R	V	L	O	R	E	F	R	E	V	A	I
R	E	V	M	A	J	V	Z	R	E	S	T
E	S	K	V	A	O	N	O	K	R	K	J
V	L	A	V	K	A	T	S	I	M	I	P
E	K	V	L	N	O						
R	E	M	E	R	K						
D	Č	T	O	N							
N	O	T	V	A	V						
V	L	O	G	O	L						
O	V	E	S								

PREDSTAVITEV KNJIGE

**Boris Žagar:
Gamsova župca¹**

»Prvi Bohinjci so bili lovci. Še danes bi si bilo Bohinj predstavljati brez njih nemogoče. Če bi meni (avtorju te knjige, op.) dali delati bohinjski grb, bi zanj uporabil puško ali pa lovski klobuk z gamsovim čopom ...«

V letošnjem marcu (2020) je izšla nova knjiga **Borisa Žagarja – Gamsova župca**. Na hrbtni strani ovitka je fotografija avtorja, iz katere lahko deloma razberemo, zakaj tak naslov. Avtor na njej sedi z lovskim klobukom z gamsovim čopom na glavi, pred njim je prazna latvica – v njej naj bi bila gamsova župca, ki ji, prav tako kot gamsji krvi (viagra!), pripisujejo zdravilno moč. V levi roki drži šilce verjetno žgane pijače. Zakaj je latvica pred njim prazna, si bo ob branju razložil vsak sam ...

Kdo je Boris Žagar, ve marsikdo od slovenskih lovcev. V Lovcu smo lahko prebrali o njegovi knjigi *Bohinjska znamenja (Lovec, 1/2015)*. V tem zapisu bom deloma izhajal prav iz omenjene knjige, saj avtor meni, da si »nekatero zgodbo zaslužijo, da so povedane večkrat.« In v obeh omenjenih knjigah je bilo marsikaj povedanega dvakrat. O 'koraži' in 'klubanju', recimo. V *Gamsovi župci* je skoraj dobesedno napisano, kar smo lahko

¹ Boris Žagar: *Gamsova župca*; Kulturno društvo Bohinj, Bohinj 2020.

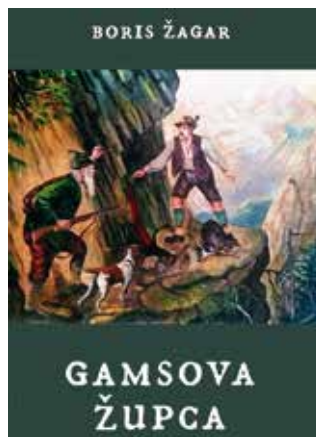
prebrali že v *Bohinjskih znamenjih* – da Bohinjce označujeta besedi 'koraža' in 'klubanje' (koraža – kljubovanje). »Koliko jo (koražo, op.) Bohinjci cenijo, povedo s primerjavo: 'Koraža ni drek.' Je pa dostikrat drek v neki drugi bohinjski besedi: klubanje. Bohinjci znajo biti neverjetno trmasti, ko se postavijo zase, le da se pri tem lahko včasih prav sovražno merijo vsak izza svojega plota. Takrat klubajo iz nagajivosti, privošljivosti, maščevalnosti in še kakšne drugačne zlonamernosti ... // Hitra jeza se spremeni v dolgo zamerljivost.«² V novi knjigi dodaja: »Koraža je nekaj tako bohinjkega, da zasluži spomenik. In ga tudi ima. V Ribčevem lazju pri jezeru stojijo v bron uliti Bohinjci, ki so si prvi upali splezati na najvišjo slovensko goro.« In avtor ugiba – ali jim ni bil za vodnika prav ravbšic ...

Sicer Žagar ravbšicanje občuti tudi kot upor proti privilegijem, ki sta ga podžigala strast in tveganje. Ravbšici so, tako pisec, tudi polnokrvni moški, ki si pravice do lova niso pustili vzeti in se niso pokorili nobeni oblasti. Bohinjski fantje so morali kmalu postati možje, da so lahko izpolnjevali svojo prastaro pravico. Sicer o ravbšicanju piše tudi kot o nečem preživetem, kar bo kmalu pozabljeno. Vendar je bilo za Bohinj tako značilno, da je postalo del bohinjke kulture in tradicije ter bi si zaslužilo celo muzej.

² Lovec, 1/2015, str. 47, 48.

Pisanja o divjem lovu se je pisec lotil sistematično. »Divji lov po moje zajema nekaj osnovnih tem, ki se med seboj prepletajo. / ... /: pravo, stiska, strast (s podtonoma sla in čast), znanje (posebne lovske veščine), nasilje (smrt), ljubezen, vraževerje in magija, miti in legende.« In, načeloma sledeč tem temam, je tako urejena tudi knjiga.

Divji lovci so za avtorja »pred zakonom tatovi, pred svojo vestjo niti slučajno.« Ravbšicanje ima svoje zakonitosti, je nad uradnim zakonom in je del kulture določenega prostora. V knjigi se razmišljanja o divjih in 'pravih' lovcih prepletajo. Takih in drugačnih lovcev ne žene le, kako priti do mesa, ampak sta v njih tudi lovska sla in obžalovanje na koncu. Zadnje bolj pri 'uradnih' lovcih. A to čustvovanje je za Žagarja samo patetika.

Naslovnica knjige

O lovcih sploh v tej knjigi lahko preberemo kar nekaj ne ravno prijaznih mnenj. Lov je za pisca pokončevanje živali, ki mu sledi mesarjenje. Za to lovsko dejanje (moritev) je opravičilo lovska sla. Pa še kot bi se ponorčeval iz 'nekega pesnika' (Silvij Sardenko), ki zapiše na videz res protislovno misel, da lovec »življenje čuva, ko življenje jemlje«. Gledano z določenega ozkega zornega kota je vse zapisano res. A hkrati Žagar zapiše tudi, da ko lovec utrne nekaj tako skrivnostnega, kot je življenje, se to pretoči vanj. In še: »Lovci, ki niso samo plenilci, čutijo, da v naravi niso sami. Že lovski obred, ko položijo mrtvo divjačino na smrekove veje, jo obrnejo proti lovišču in se zahvalijo (komu?) za darežljivost pri ulovu, vtaknejo v mrtve gobčke vejico v znak lovskega blagra ..., kaže na svojevrstno vraževernost.

/.../ Tudi lovišče je na ta način neke vrste cerkev. Tista, še pograbska, ki časti boginjo lova Diano. /.../ Ko je lovec doživljal živali kot sebi enakovredna bitja. Opravičil se jim je za tisto, kar jim je storil ...«

O sebi Žagar že na začetku knjige zapiše: »Če bi mi kdo rekel, naj se opišem s čim manj besedami, bi rekel kar: jaz sem Bohinj.« Samozavestne in visoke besede!

Pa povejmo malo več ... V Zatrepu pri Bohinju je avtor kupil »razpadajočo, zloveščo, ubito hišo«. Njenega gospodarja so med vojno ubili in z njim »ubili tudi hišo«. Kraj mu je pokazal oče in ga tako, »ne da bi slutil, predstavil

gozdnim duhovom,« ki so ga začeli vabiti v Zatrep. Za pisca je Zatrep »mističen kraj, kjer si prisiljen ugibati o svoji usodi.« Je nekaj končnega, kot da od tod ni mogoče naprej. Da ga je življenje privedlo prav tja in ne kam drugam, Žagar občuti tako, »da sva bila Vodoljek (prejšnji gospodar, op.) in jaz izročena, višjim silam.« Tu bomo Gamsovo župco še enkrat povezali z Bohinjskimi znamenji, saj v nazadnje omenjeni knjigi piše, da »naključij v življenju ni; vse

se zgodi z namenom.« V Gamsovi župci to misel nadaljuje: »Če se naključja kopičijo in povezujejo, že ne morejo biti (samo) naključja. Postanejo sporočila. Znamenja.« V Zatrep ga torej privede usoda, po poti znamenj ...

Knjiga Gamsova župca pravzaprav ponuja tole sporočilo ... V življenju se moraš spopadati z zlom, da postaneš moški. Tisto nadčutno, kar živi (je živelo) v Zatrepu, je bilo avtorju razkrito prav s tem namenom. Bohinjske

zgodbe so ga poiskale – ni on poiskal njih. Tudi zgodba o izginulem divjem lovcu Sušniku, h kateri se vrača znova in znova. Sušnik nasilno umre na divjem lovu in postane Žagarjeva obsedenost. To pisec zapiše že v knjigi *Bohinjska znamenja*: »Naselil se je v moji glavi in hoče, da ga ne pozabim.« V Gamsovi župci to misel nadaljuje: »Je moja iniciacija (Sušnik, op.), prestop v svet odraslih mož. Iz zavarovanega, hermetičnega in nepomembnega življenja sem

z njegovo pomočjo zakoračil v resnično življenje.«

Naj se na koncu vrnem h Gamsovi župci, ki da je, tako piše Žagar, že skoraj mistična dobrina. Bohinjci so zaradi pomanjkanja jedli gamsje meso, ki si ga je lahko privoščila le gospoda. In to meso je več kot le živilo – je poživilo! V njem so zdravilne gorske rože, zato zasluži ljubkavalno ime – župca ...

Franc Černigoj

Učenje se nikoli ne konča

»No, kako pa imenujemo srnjaka, ki je odvrzel rogovje?« je s svojim značilnim glasom vprašal Boštjan Lokar, prvi od treh izpraševalcev na lovskem izpitu, ki sem ga opravljal v aprilu 2019. Do tu je šlo, kaj pa naj odgovorim na tole? Saj mulast verjetno ne more biti točen odgovor ... »No, kaj bova rekla? Lovci imajo za to prav poseben izraz ... Ni problema, greva naprej.« Ne bi rekel, da sem zašel v kakšne hujše težave. Nekaj sem se lovil pri grbičavosti rogov in pri zobeh – pol leta je šest mesecev in ne devet, kot sem izustil v svoji zmedenosti. Pri preostalih je šlo skozi brez težav in tako je bil lovski izpit za mano.

Že dalj časa sem razmišljal o vstopu v lovsko organizacijo. Čeprav sem bil z lovstvom, zlasti z lovske kinologije, bolj ali manj v stiku že od otroštva, me je čas srednje šole in študija povlekel v povsem druge smeri. Sprememba je nastala leta 2011, ko je v moje življenje prišla nova psička pasme nemški kratkodlaki ptičar in sem z njenim vodnikom začel hoditi po preizkušnjah, opazovati šolanje in po dolgem premoru spet na skupne love. Kot »trajbar«, se razume. Dolgo je zorela odločitev, na koncu pa je pretehtalo prigovarjanje prijatelja in tovariša, ki je izpit opravil leto pred tem, in, jasno, strast in veselje, ki ju prinašajo lovski psi, zlasti psi ptičarji. K dokončni odločitvi pa je prispevala tema mojega diplomskega dela: v zadnjem trenutku sem neko drugo temo, za katero je zmanjkalo časa, spremenil v vizualno podobo in ilustracijo knjige na temo lovske uporabnosti psov ptičarjev v lovišču; skratka, oblikovanje knjige in risanje psov zanjo.

Ko se je pritisk zaključevanja študija polegel, sem v Lovsko družino Komenda, kjer poznam največ ljudi in tam tudi prebi-

vam, oddal prošnjo za članstvo. Ko gledam nazaj, je pripravniška doba minila hitro, vendar se mi je takrat, kot verjetno vsakomur, zelo vlekla. Rad bi šel v gozd sam, opazoval, ocenjeval, lovil, pa sem se moral vedno usklajevati z nekom drugim. Tudi na skupnih lovih sem bil, vsaj v začetku, odvisen od tega, ali mi bo mentor dal orožje ali ne. Večjih težav ni bilo, obveznosti sem opravil, tudi uplenil predpisano netrofejno divjad in končno dobil lovske izkaznice. Občutek zadovoljstva je bil, to lahko rečem, nekoliko večji kot po zaključku študija na akademiji.

Vznemirjenje pred prvo samostojno sezono lova na srnjad se je tako povečevalo. Že konec aprila sem začel opazovati, ali kod hodi kaj primerne. Pri nas imamo pravilo, da je treba pred lovom na srnjaka upleniti oziroma pobrati najprej netrofejno divjad. Videl sem veliko srnjakov različnih stal-

rosti, nekaj obetavnih lanščakov in več visoko brejih srn, skratka, nič primerne za uplentev.

Za prvi maj, ko je konec lovopusta, sem se odločil, da bom šel »preizkusit« nekaj prež, ki jih kot pripravnik nisem obiskoval. Izbral sem eno, ki je postavljena v bližini Cerkljanske Dobrave ob potoku Dobljč. Svet je še vedno precej ravninski, vendar začenja prehajati v sredogorskega, od tam pa se začne vzpenjati proti Šenturški gori, kamor vodi več pohodniških poti, in naprej na Krvavec.

Prispel sem zjutraj, v mraku in tišini. Prejšnji dan nisem pomislil, kje bi parkiral avto, tako da sem ga pustil kar ob cesti. Previdno sem vzel puško in nahrbtnik ter se po bregu spustil proti preži. Ker poti še nisem dobro poznal, sem moral nekaj časa gaziti po visoki travi, polni rose. Kmalu sem sedel na prežo, prvič. Z mentorjem tam nisva bila nikoli. Tudi sicer od tam ni bilo veliko uplenjenega.

Naslon ni ravno ugoden, zame je previsok, na preži pa je samo polica, ni še prečke, na katero bi lahko naslonil puško. Pozneje sem si za dodaten naslon začel nositi leskovo palico.

Preža sicer stoji tik ob potoku, ki s svojim žuborenjem zaduši večino šumov, ki jih povzročam po nesreči. Takoj na levi stoji smreka, ob njej pa dolge veje, v začetku maja še povsem gole, steguje velik javor. Zato je pogled na slabih dvesto metrov oddaljen breg, vrh katerega stoji zaplata gozda, še mogoče. Skozi veje se pozneje ne bo več videlo. Naravnost pred menoj se odpira velik travnik. Na razdalji okrog tristo metrov so vidni štirje kozolci, kot kaže, večinoma za drva. Pri enem so naložena skoraj do strehe. Za kozolci, na vrhu brega, so kmetije. Nekaj stanovanjskih hiš, sadnega drevja, pokončen silos za seno in zadaj veliki hlevi, pa spet nekaj orehov, zgradb, pretežno kmečkih gospodarskih poslopij. Naprej, še vedno na istem bregu, stojijo še zadnji kozolci. Horizont seka cesta, ki povezuje Cerkljansko Dobravo z Zalogom, občasno je na njej za nekaj trenutkov videti kakšen osamljen avto. Na vse to je treba, ob odločitvi za strel, biti pozoren.

Z desne strani se pnejo veje še enega javorja. S te strani se linija gozda zapelje naravnost pred pogled s preže. Ob njej teče potok in iz grmičevja se vzpenja nekaj velikih jesenov, v začetku maja tudi še golih. Približno sto metrov naprej, naravnost pred prežo, se razteza manjši travniški sadovnjak. Še malo naprej se spet nadaljuje gozd, ki sega vse do prej omenjene ceste. Vidnih je nekaj večjih hrastov, ki opravičujejo ime naselja – Dobrava. V daljavi je lepo vidna Šmarna gora, tudi ponoči je mogoče skozi daljnogled opaziti lučke na njej.

Prvega maja zjutraj ni prišlo nič. Ko je bila ura okrog šestih in se je sonce že dvigalo, me je

Narisal: Martin Fujon

Srnjak, ki mi je dal pomembno lekcijo.

že pošteno zeblo in tako sem si rekel, da bom peš malo pogledal naokoli, da bi se ogrel. Nekaj živali je bilo videti v gozdu, videl sem dve srni, predvidevam, da breji. Zvečer sem »ponovil vajo« na isti preži in okrog osmih, že skoraj v mraku, se je pojavil srnjak. Čisto pod prežo, na kakšnih štiridesetih metrih. Kako velik se mi je zdel! Trava je bila kar visoka, v zadnjih letih je bila to ena bolj deževnih pomladi in trava v tistem letu še ni bila pokošena. Opazoval sem ga v mraku, bil je še povsem v zimski dlaki in deloval je kot star in močan. Rogovja se ni videlo najbolje, tudi moja optika ni ravno vrhunska. Kljub temu so se mi zdeli parožki zelo dolgi, nisem pa uspel oceniti, koliko jih je. Vendar za uplenitev srnjaka nisem imel pogojev, tudi ne bi ustrelil kar prvega, ki pride mimo. Pred tem se je prikazal še ogromen lisjak in se mirno sprehodil čez travnik, vendar se srnjak ni kaj dosti zmenil zanj. Ko sem se v temi vračal, sem više na travniku, kjer sem pustil avto, dvignil še enega srnjaka, ki pa ga nisem uspel videti, le poslušal sem njegovo oglašanje. Naslednje jutro spet ista zgodba, prišlo ni nič. Tudi tokrat me je začelo zebsti, zato sem se za »piršanje« odločil še prej. Bil je čudovito jutro! Videl pa nisem kaj dosti.

Drugi dan popoldan pa sem se odločil, da bom šel za netrofejno srnjad pogledat še kam drugam. Izbral sem prežo, ki stoji slaba dva kilometra nižje proti jugu, kjer teren začenja postajati močvirnat. Kar velik del našega lovišča je tak in prav razgibanost na majhnem območju je tisto, kar mi je všeč. Že ko sem se približeval preži, se je na travniku paslo nekaj živali. Spet breje srne, ki so se previdno in že vidno utrujene približevale robu gozda; pa mlad srnjak, ki ga je odganjal starejši; pa lanščak z neočiščenim, a zelo visokim rogovjem. Zanimala me je ena žival, ki sem jo videl takoj, ko sem prišel. Po zadku se mi je zdelo, da bi bil lahko samec, nisem pa videl rogovja. Morda gumbar? To bo treba preveriti. Naslednji dan je deževalo, zato sem se na prežo usedel že okrog enih popoldan. Podobna zgodba kot prejšnji dan: mlajši srnjak, ki

ga odžene starejši in močnejši, breje srne, ki z roba gozda in varne razdalje opazujejo dogajanje, o gumbarju pa ni bilo sledu. Verjetno se mi je prejšnji dan samo zdelo. Potem pa, po kakšni uri, pride breja srna, za njo tisti večji srnjak in takoj za njima mladica z značilnim obnašanjem, občutno manjša od obeh. »Pa imam, kar iščem.« Minute so se mi zdele dolge kot večnost. Je to to? Da ne naredim kakšne neumnosti ... Ko pa se je stari srnjak začel pripravljati, da odžene mladico, sem se odločil. Po strelu sta srnjak in breja srna v trenutku odskočila v gozd, mladica pa je obležala v ognju. Prva samostojno uplenjena divjad! Nekaj časa sem potreboval, da sem se zbral, nato pa sem prijavil strel, oddal mladico in pobral kri za šolanje psa ...

Minil je mesec, »obdelal« sem še nekaj prež, si vzel tudi premor, ker sem vmes staknil prehlad. Tistega srnjaka s prvega dne pa sem šel gledat še večkrat. Bil je zelo star, saj še proti koncu maja ni bil »prebarvan«. Na njegovem območju ni izstopala skoraj nobena druga žival. Če se je pojavila katera, jo je hitro pregnal. Po rogovih se je videlo, da je že v zatonu, da »nazaj jemlje«. Bil je nepravilni vilar: na eno stran samo špica, na drugo pa en parožek. Za tako starega srnjaka je imel rogovje še vedno precej dolgo, tudi zanimivo oblikovano. Skratka, srnjak, ki ga ne vidiš prav pogosto. Kljub temu sem okrog še vedno iskal gumbarja. A v maju ga nisem uspel najti. Videl sem še nekaj mladice, vendar velikih. Tako sem se v začetku junija, ko sem prebolel prehlad, vrnil k omenjenemu srnjaku. Moj prvi srnjak bo torej izrazilo star, zrel, uplenil pa ga bom pred prskom, da bo njegovo mesto lahko zasedel mlajši, morda celo njegov potomec. Trava je postala tako visoka, da se mu je iz nje videlo samo še glavo; odločil sem se počakati, da pokosijo. V začetku junija je dež ponehal in po kakšnem tednu so pokosili tudi tamkajšnji del. Bil je lep dan in takrat sem se odločil, da ga počakam ...

Dan po petinsedemdeseti obletnici zavezniškega izkrcanja v Normandiji. Sedmi junij. V toplem

popoldnevu sem se pripeljal proti preži. Kmetje so bili na travnikih, vendar je bilo videti, da so s travnika tik pod prežo spravili seno. Sedel sem na prežo, izvlekel beležnico in čutaro, začel čakati in po malem srebatu vodo. Kmalu je traktorist, ki je ob mojem prihodu višje zgoraj na bregu baliral seno, končal svoje delo in postalo je tišje. Nekoliko pozneje se je pripeljal še en traktor, vendar je odpeljal naprej, čez potok in obdeloval livade višje ob potoku. Tri metre od mene je pristala soja in odletela na isti javor, kjer je pred tem že sedel golob grivar. Iz gozda je najprej pokukala odrasla srna z značilno velikim vimenom med nogama. Čuječe je opazovala; nekaj jo je splašilo. Morda pa je ta, ki ga čakam? Napravila je nekaj previdnih korakov po sveže pokošnem travniku in se čez kakšno minuto vrnila h gozdu. Nato spet nazaj proti meni. Morda pa srnjaka, ki sem ga čakal, še ni? Očitno ga res še ni bilo, saj si je mamica vzela čas in se v miru napasla. Mali se niso prikazali. Ostala je kakšnih dvajset minut in nato izginila v gozd. Kmalu se je zaslislalo lomastenje – ona ali stari srnjak? Čakanje. Vrnila se je srna, prepoznal sem jo po kosu zimske dlake, ki ji je ostal na levem kolenu. Stari srnjak torej mladino preganja drugje? Srna se je kmalu vrnila v gozd. Začelo se je mračiti; rekel sem si, da ga očitno ne bo. Začel sem pospravljati, nato pa je prišla še ena žival. Še čisto siva, začetek junija, samo po vratu že »prebarvana«. Tukaj si! Tebe čakam. Bil je nemiren, prestopal se je. Ali je čutil in slišal moj srčni utrip? Kakih petdeset metrov stran se je začel pasti, vendar se je še vedno prestopal. Gledam, čakam, kdaj se bo umiril. In kdaj se bom umiril jaz. In se je umiril ...

Prevrnil se je, padel kot pokoščen po travniku. Zaradi vznemirjenja nisem dobro videl. Vedel sem, da je zadet, da je obležal in še pobrcal. Potem pa je začel brcati vedno bolj in po nekaj sekundah je vstal. Zadeti je bil v mehko, videl sem, kako mu črevesje visi iz vampa. Neugoden prizor, nikoli ga ne bom pozabil. Puške še nisem niti repetiral, srnjak pa

se je odvrlel proti grmovju. Pa tako sem si želel, da bi bilo vse prav! Obsedel sem kot vkopan. Čez kakšnih petnajst minut sem šel pogledat tja, kjer je padel. Mesto nastrela je bilo zelo lepo vidno, tam je bilo nekaj črevesja. Kakšnih dvajset metrov stran, tik pred gozdom, spet. In nato na mestu, kjer je šel v grmovje, veliko krvi. Kličem po telefonu, kaj naj storim. »Pojdi pogledat čez kakšnih deset minut. Če je zadet, kot si rekel, mora biti že mrtev. Pa puško pripravi, če je še živ!«

Bil je že mrak. Poskusil sem iti za sledjo v grmovje, vendar je bilo robidovje preveč gosto, premalo se je videlo. »Za naprej,« sem pomislil, »bo mačeta našla prostor v mojem nahrbtniku.« Šel sem okrog, kjer je bilo manj robide, in k sreči na drugi strani spet našel sled. Spet sem klical, za psa. Obljubili so mi ga po enajsti. V potoku, na produ, sem spet našel več krvi. Nižje ob potoku sem pregledal breg, grmovje. Iskati je bilo treba s svetilko. Vrnil sem se na mesto, kjer so bile vidne sledi, da bi označil, za psa. Potem sem s svetilko posvetil v tolmun. Srnjak je ležal utopljen, prizor je bil skoraj nadrealističen. Očitno se je šel hladiti in zdrnil pod vodo. Izvlekel sem ga, mu dal zadnji griljaj in ga odnesel na travnik. Bila je že popolna tema, ura pa skoraj deset ...

Zelo pomembna izkušnja, poučna. Vsa divjad, na katero sem streljal do tistega trenutka, je obležala v ognju. Se je premaknil srnjak, morda se je premaknil križ v daljnogledu? Puško bo treba preizkusiti, da bom zagotovo vedel, kaj je bilo, sem pomislil. Starejši lovski tovariš je dejal, da je za mladega lovca dobro, da tako izkušnjo dobi čim prej. In verjetno ima prav. Tako spoznaš, kako hitro gredo stvari lahko narobe, in se bolj potrudiš ...

Puško sem preizkusil in potrdilo se je, da je bila napaka povsem moja. Je to omajalo mojo lovsko strast? Morda, v prvem trenutku, sicer pa ne. Učenje se je šele dobro začinjalo, konča pa se nikoli. Zato bom ostal ponižen opazovalec Narave in občasno si bom utrgal kakšen cvet, brez zlobe in s spoštovanjem ...

Martin Fujan

Iskanje in reševanje gamsa na ulicah Slovenske Bistrice

V sobotnem jutru, 9. maja 2020, so člani **Lovske družine (LD) Slovenska Bistrica**

prejeli nenavadno obvestilo kranjanov, da se po Cesti XIV. divizije sprehaja gams. Lovci so pregledali celotno ulico, a gamsa niso opazili. Prebivalci so jim posredovali tudi različne informacije – nekateri so videli gamsa, drugi srnjaka in celo domačo

kozy. Težko je bilo verjeti, da se skoraj v centru Slovenske Bistrice zadržuje gams. Večina okoliških prebivalcev ne ve, da je v bližini trop gamsov v tako imenovanem Ančnikovem gradišču, kjer je arheološko zavarovano območje v kraju Jurišna vas. Tudi zelo znana

pot po Bistriškem vintgarju pelje neposredno mimo omenjenega območja. Lahko le ugibamo, ali ni bil morda vzrok oddaljitve gamsa s tega območja nemir in vodenje spuščanih psov na tamkajšnjih poteh. V času razglašene epidemije COVID-19 je bil namreč

obisk tamkajšnjega območja zelo velik in živali so bile deležne več nemira, kot so ga bile vajene.

Po poizvedovanju in razgovorih z občani so lovci, med katerimi se je za iskanje gamsa zelo zavzel član LD Slovenska Bistrica **Alojz Gostenčnik**, ugotovili, da so prebivalca gamsa opazili na Kajuhovi ulici, kjer je preskočil visoko vrtno ograjo pri stanovanjski hiši. Nato so ga opazili na Špindlerjevi ulici, pot je nadaljeval do Ceste zmage, kjer je preskočil vrtno ograjo in se zatekel na večjo ograjeno parcelo, poraščeno z visoko travo na ulici Ob stadionu. Prav na tistem mestu je tudi visoka žična ograja **Vojašnice Vincenca Repnika 670**. logističnega bataljona Slovenska Bistrica. Medtem je o gamsu, ki se sprehaja po Slovenski Bistrici, že prejel obvestilo tudi **Franc Plavčak** iz LD Cigonca, ki je prišel na kraj dogodka s puško za omamljanje živali in

Foto: Branko Ačko

Tomaž Rogina, Franc Plavčak in Alojz Gostenčnik pred gamsovo vrnitvijo z mestnega potepa nazaj v gozd

je gamsa omamil. Po določenem času se je gams umiril, poškodb pa, razen odrgnin, ker je preskočil več vrtnih ograj in pretekel kar

precejšno razdaljo po asfaltu, ni imel. Lovci so mu oskrbeli rane in ga z osebnim avtom zapeljali v Ančnikovo gradišče, ki je od

mesta uspanja gamsa oddaljeno več kot šest kilometrov. Lovcem je uspelo gamsa uspešno spustiti nazaj v njegovo okolje.

Reševanje gamsa **Badža**, ki je dobil ime po svojem rešitelju Gostenčniku, ki ga prijatelji kličejo Badžo, se je uspešno končalo, zato se v imenu **LD Slovenska Bistrica** vsem glavnim reševalcem zahvaljujemo (poleg že omenjenega Plavčaka je pomembno vlogo pri iskanju gamsa odigral še en član LD Slovenska Bistrica – **Tomaž Rogina**). Zahvaljujemo se tudi vsem občanom, ki živijo na posameznih ulicah Slovenske Bistrice za strpnost in sprotno obveščanje.

Gams je star več kot deset let in ima neuradno roglje ocenjene na 109 CIC-točk. Še vedno malo omamljen se je vrnil v domači gozd.

Branko Ačko

OGLASNO SPOROČILO
NAROČNIK: Optium, d. o. o.
www.optics-trade.eu

Predstavljamo: Pulsar Axion – kompaktni termovizijski monokularji

Pulsar je eden vodilnih proizvajalcev nočne optike in termovizije. Svojo optiko ponujajo po izjemno dostopnih cenah, ki jim drugi proizvajalci težko konkurirajo.

Termovizijske naprave zaznavajo toploto, zato jih lahko uporabljamo podnevi in ponoči v vseh vremenskih razmerah, tudi v megli in dežju.

Naprave Axion so sestavljene iz magnezija, zaradi kompaktne oblike pa jih lahko spravimo kar v žep. Slika je bolj kakovostna v primerjavi s predhodnimi napravami Quantum Lite, kar lahko pripišemo izboljšani ločljivosti zaslona, naprednejši programski opremi in manjšim pikslom (12 μm namesto 17 μm). So vodoodporne, kar pomeni, da jih lahko nemoteno uporabljamo tudi v dežju. Večina drugih proizvajalcev nudi izključno monokularje z vgrajeno baterijo, ki je ni mogoče zamenjati, zato je zares izjemno, da je v teh monokularjih baterijo mogoče zamenjati v le nekaj sekundah.

Modeli Axion Key bodo zadostili potrebam večine lovcev. Key v prevodu pomeni *ključno, bistveno*, kar odlično opiše napravo. Prva razlika je, da z napravami Key

ne moremo fotografirati ali snemati videov, poleg tega nimajo povezljivosti wi-fi. Modeli Key imajo zaslon tipa LCOS, medtem ko se modeli brez oznake Key ponašajo z odpornejšim za-

osnovno povečavo, KeyXM30 2,5 x povečavo, XM30S pa 4,5 x povečavo. Vsi se ponašajo s 4 x digitalnim zoomom. Key XM22 in Key XM30 se poleg različnih osnovnih povečav razlikujeta še

odlično ceno – Key XM30 stane okoli 1300 evrov, XM30S pa okoli 1700 evrov. Če iščete kompaktno termovizijsko napravo po dostopni ceni, je Axion odlična izbira. V tem cenovnem razredu boste težko

Foto: Optium, d. o. o.

Pulsar Axion XM30S

slonom tipa AMOLED HD, ki zagotavlja kakovostnejšo sliko. Leče modelov Axion Key so iz halkogenida, leče modelov XMS pa iz germanija. Poleg modelov XMS dobite še polnilnik, v katerem lahko sočasno polnite dve bateriji. Key XM22 nudi 2 x

velikosti leč v objektivu: prvi ima lečo premera 22 mm, drugi pa 30 mm – Key XM22 nudi zato nekoliko širše vidno polje.

Za Key XM22 boste odšteli nekaj manj kot 1000 evrov. Tudi preostala dva modela se glede na svojo zmogljivost ponašata z

našli napravo, ki bi bila narejena bolj kakovostno. Ob nakupu prejmete triletno jamstvo.

Nakup je mogoče na spletni strani www.optics-trade.eu in v vseh boljše založenih lovskih trgovinah. Za več informacij nas pokličite na 031/770-520 (Optics-trade).

LOVSKE OSEBNOSTI HERMANN GÖRING

Lovski mojster Tretjega rajha, ki je povelečeval kult trofeje

Hermann Wilhelm Göring (1893–1946), nacistični rajhsmaršal, vojaški pilot in letalski junak med prvo svetovno vojno ter nacistični politik je bil drugi človek **Tretjega rajha** in kot lovski mojster prvo ime nemškega lovstva v času nacizma¹. Ima največ zaslug, da se je v Nemčiji razvil kult trofeje, ki simbolizira znak nemške zmage.

Za tega lovsko pregretega politika, ki je na veliko užival morfij in bil znan kot zasvojeni morfinist, je dr. **Toby Thacker**, predavatelj na univerzi v Cardiffu, podal zelo prepričljivo oznako: »Za Göringa je bil lov ena od najbolj veličastnih človeških aktivnosti. Še posebej je v tem kontekstu fantaziral o turih², ki so zanj predstavljali nekakšen vrhunec lova.« Nameraval je uvesti selektivno parjenje, da bi dobil žival z zaželenimi lastnostmi, ki pa genetsko ne bi bila povsem sorodna turom. V takih pogledih in megalomanskih lovskih načrtih ga je podpiral tudi **Hitler**, ki ga je določil celo za svojega naslednika.

Göring pri lovu ni poznal nikakršnih meja, zanj je bil to le še en dokaz velikanske moči nad vsem stvarstvom, nad živalmi in seveda nad ljudmi, ki so bili iz manj vrednih ras (Judje, Romi, Slovani ...). Predstavljamo ga kot primer popolnega in brezmejnega lovskega zasvojenca, ki je v zgodovini lova in lovstva pustil velikanski madež. Taka zgodovinska sodba je sicer deležna tudi nekoliko drugačnih pogledov, zlasti še zaradi »veličastnosti lova«, o čemer je drugi človek Tretjega rajha rad besedil na dolgo in široko ob ogledu mogočnih lovskih trofej.³

Lovski mojster Tretjega rajha Herman Göring (skrajno desno) v elitni družbi

Vir: www.portolplus.si | Nemški zvezni arhiv, Berlin

Veliki nemški mojster in rajhsmaršal je rad vabil v goste vplivne državnike in diplomate. Med njimi je bil leta 1937 tudi angleški lord **Halifax**⁴. Skupaj sta lovila in večerjala; Göring ni skoparil z izrazi ljubeznivosti in dokazi o naklonjenosti sodelovanju z britansko vlado. V ozadju pa je bilo vse kaj drugega, saj je bil obisk del strategije nacistične politike in lov je bil pravnje sredstvo, da je v sproščnem pogovoru izvedel kaj več. Göring je to dobro vedel, saj je bil pretkan politik, ki je nekoč celo sanjaril, da bi postal igralec in je na svoj način to tudi postal; vse do zadnjega, ko je bil pred mednarodnim vojnim sodiščem za vojne zločince v Nürnbergu obsojen na smrt. A si je življenje v zaporniški celici tudi sam in tako neslavno zaokrožil »blišč in slavo« lovskega mojstra in Hitlerjevega naslednika. Njegovo truplo so oktobra 1946 upepelili v Dachau – v prvem koncentracijskem taborišču, ki ga je ustanovil nihče drug kot on sam. On je tudi soodgovoren za projekt »dokončne rešitve« judovskega vprašanja, saj je leta 1939 ustanovil **Centralni urad za judovsko emigracijo**. S prenosom protijudovske politike na SS pa se je začela radikalna faza protijudovske politike, ki se je končala v plinskih celicah.

Z njim je povezana tudi velika mednarodna lovstva razstava v Berlinu leta 1937, ki je bila del blišča Tretjega rajha, in je tudi z njo svetu dokazoval vedno večjo moč in nemško blagostanje. Na razstavi je sodelovala tudi **Kraljevina Jugoslavija**, ki se je pod vodstvom takratnega ministrskega predsednika dr. **Milana Stojadinoviča** precej približala Nemčiji. Stojadinovič je bil znan kot izredno strasten lovec in je celo osebno prijateljeval z nemškim lovskim mojstrom Göringom. Brez Stojadinoviča jugoslovanske udeležbe v Berlinu ne bi bilo, saj je zanj zagotovil državna finančna sredstva.

Pripravil: dr. Marjan Toš

¹ Bil je tudi državni minister za lov in gozdarstvo ter predsednik Reichstaga – nemškega parlamenta. V zgodovino se je vpisal tudi kot ustanovitelj Gestapa – tajne državne policije (Geheime Staats Polizei).

² Tur (*Bos primigenius*) – divje govedo, ki se je v davnini prosto paslo po jasah in goščavah Evrope, Azije in severne Afrike, v Evropi iztrebljeno v 17. stoletju. V sodobnem času so jih poskušali ponovno vzrediti s povratnim križanjem divjih pasem goveda. Tura ne smemo mešati ali zamenjati z zobrom (evropsko divje govedo svetlo rjave barve z močnim oprsem, *Bison bonasus*). V Evropi je največ turov živel na območju Poljske, Litve in Moldavije. Zadnji tur (samica) je poginil leta 1627 na Poljskem. Nacisti so jih povelečevali zaradi mogočnosti in tudi sicer gradili na stari germanski mitologiji.

³ Zanimivo je, da nekateri poznavalci nemškega lovstva in lovske zakonodaje še vedno izpostavljajo, da zdajšnji zvezni lovski zakon v osnovnih izhodiščih sloni na lovski zakonodaji Tretjega rajha iz leta 1934. Takratni zakon so zasnovali vplivni lovci, ki so imeli visoke položaje v nacistični stranki NSDAP (Nacionalsocialistična delavska partija/stranka/ Nemčije), uveljavil pa ga je Hitlerjev lovski mojster Herman Göring (glej Dag Frommhold, Informationen zur Jagd – Fakten und Hintergründe).

⁴ Edward Wood, prvi vojvoda Halifaxski (1881–1959), britanski državnik, ob začetku zadnje vojne predsednik zgornjega doma britanskega parlamenta (Lord President of the Council); med letoma 1938 in 1940 zunanji minister v Chamberlainovi vladi; velja za zagovornika politike pomiritve in pogajanj z nacistično Nemčijo v času pred izbruhom druge svetovne vojne, zato je bil znotraj vojnega kabineta v nenehnih sporih s premierjem Winstonom Churchillom.

OKUSI NARAVE

Meso
divjega prašiča
na žarni plošči

Za štiri osebe potrebujemo:

- 500 g mesa divjega prašiča
- žličko kopra
- polovico žličke česna v prahu
- 2 glavici mlade čebule
- 6 brinovih jagod
- zmlet poper
- žličko soli
- ½ dl olivnega olja
- 1 dl vina
- 4 mlade bučke

Meso narežemo na 1–1,5 cm debele zrezke, ki jih dva dni mariniramo v kvaši.

V posodo damo zrezke in jih posujemo s koprom, česnom v prahu, zrezano mlado čebulo in strtimi brinovimi jagodami. Solimo, popramo, dodamo olivno olje in deciliter vina. Vse skupaj z rokami dobro premešamo, pokrijemo s kuhinjsko krpo in pustimo stati na hladnem dva dni.

Divjačinski zrezki vsebujejo malo maščob, zato moramo biti pri peki pazljivi. Samo minuta preveč in meso je lahko pusto in suho. ☹️ Pečemo jih pri srednji do visoki temperaturi, na vsaki strani 5–8 minut. Nato jih poberemo in damo v toplo pokrito posodo. Na vročo žarno ploščo, na kateri so ostali sokovi mesa, položimo na kolesca zrezane mlade bučke, ki jih popečemo na vsaki strani. Bučk ne solimo. Na krožnike serviramo zrezke in nanje položimo popečene bučke.

O bučkah: vsebujejo veliko vitaminov in mineralov, so lahko prebavljive, znižujejo raven holesterola in preprečujejo bolezni srca. Vsebujejo malo kalorij, kljub temu pa so nasitne.

Velika poslastica so cvetovi bučk, ki jih lahko postrežemo ocvrte v krhkem testu. Med kupovanjem bodite pozorni, da so čvrste in da so brez poškodb. Hranite jih v hladilniku in porabite v treh do štirih dneh.

Ponudimo z veliko žlico ljubezni in spoštovanja do hrane in živali!

Žan in Eva

V ponedeljek, 20. januarja 2020, se je med člani Lovske družine (LD) Velika Nedelja razširila vest, da nas je zapustil naš član **Milan Hergula**. Čeprav je že dalj časa bil boj s težko boleznijo, pa je takšna vest razžalostila vse, ki so ga poznali.

Milan se je rodil 13. septembra 1960. Kot otrok je obiskoval osnovno šolo v Veliki Nedelji, nato pa se je izobrazil za kmetijskega tehnika, saj so imeli doma manjšo kmetijo. V zadnjih letih se je veliko ukvarjal tudi s pripravo vložnega hrena, za katerega je redno prejemal priznanja na raznih ocenjevanjih.

Ljubezen do narave ga je vodila v vrste zelene bratovščine. Kot pripravnik je začel februarja 1995, pripravniško dobo pa je uspešno zaključil maja 1996, ko je opravil lovski izpit in postal polnopraven član zelene bratovščine. Bil je predan lovec, zato se je tudi dodatno izobraževal. Leta 2006 je opravil tečaj za usposobljeno osebo za pregled uplenjene divjadi in ga obnovil leta 2011. Leta 2008 je opravil tečaj za ocenjevanje škode in tudi to znanje redno obnavljal. Leta 2011 se je izobrazil za lovovodjo in tako aktivno vodil lovce na lovih na malo divjad.

Kot prizadeven član lovske organizacije je poleg del lovovodje opravljal različne funkcije: več mladim lovcem je bil mentor in jih na njihovi poti učil in vodil, bil je član disciplinske komisije (1998–2002), član nadzornega odbora v letih 2002, 2005 in 2006. Kot član upravnega odbora je deloval kar tri mandate, od leta 2006 do leta 2018.

Kot vesten član zelene bratovščine je prejel več odlikovanj: znak za lovske zasluge leta 2005, nato zlati znak za lovske zasluge leta 2012 in red za lovske zasluge III. stopnje leta 2019. Ob 60. in 70. obletnici LD Velika Nedelja je prejel tudi družinsko priznanje.

Kot da je narava vedela, da se poslavljamo od spoštovanega člana lovske družine, nam je na dan pogreba naklonila mrzlo in vetrovno vreme.

Dragi Milan, želimo ti, da bi ti bila boginja Diana naklonjena tudi v večnem lovišču!

LD Velika Nedelja – K. K.

Ko se je 21. marca narava prebujala iz zimskega spanja in so ptice že pripravljale gnezda, je med lovskimi in lovci Lovske družine (LD) Domžale odjeknila žalostna novica, da nas je v 89. letu zapustil dolgoletni nam drag človek, lovski prijatelj in tovariš **Ivan Banko**.

Rodil se je 13. julija 1931. V naše lovske vrste je vstopil daljnega leta 1961 in bil lovski družini zvest vse do trenutka, ko je odšel v večna lovišča. Ivan je bil daleč naokoli znan in spoštovan lovec, človek globokih idealov in iskrene pozornosti do sočloveka. Ni bil privrženec raznih kazni in prepovedi, pač pa je bil prepričan, da je potrebna dobra vzgoja lovca od pripravnika pa skozi celoten staž lovca. Sodil je med tiste lovce, ki se zavedajo, da današnji čas neusmiljeno ravna z naravo in vsem živim v njej. Zato smo ga cenili ne samo kot poštenega lovca, temveč morda bolj kot

varuha narave in divjadi. Med nami je bil in bo ostal kot tovariš, ki hoče sočloveku samo dobro, ki ve, kaj za človeka pomenita narava in divjad v njej. Med nami bo ostal zapisan kot iskren tovariš, ki je bil vedno pripravljen pomagati sočloveku in divjadi. Bil je velik privrženec dobrih odnosov do kmetov in drugih uporabnikov prostora in narave, predvsem pa je vselej ravnal po načelu lovske pravičnosti.

V svojem dolgoletnem lovskem stažu je bil mentor prenekateremu mlademu lovcu. Spominjali se bomo njegovega dolgoletnega vodenja lovske družine, saj je bil starešina LD Domžale kar 31 let. En mandat je bil predsednik Gospodarsko-finančne komisije na Zvezi lovskih družin (ZLD) Ljubljana, en mandat član Upravnega odbora ZLD Ljubljana in predsednik ZLD Ljubljana, en mandat pa tudi član Nadzornega odbora LD Domžale.

Lovska zveza Slovenije je Ivana za njegovo delo in zasluge v lovstvu ter njegove aktivnosti odlikovala z znakom za lovske zasluge, redom za lovske zasluge III., II. in I. stopnje, poleg tega je prejel še jubilejni znak za 50 let članstva v lovski organizaciji.

Žal se na njegovi zadnji poti nismo mogli posloviti od njega, kot bi se sicer, zaradi prepovedi zbiranja na javnem prostoru zaradi razglašene epidemije COVID-19, se pa bomo po koncu te prepovedi zbrali ob mestu njegovega zadnjega počitka in se mu zahvalili za vse opravljeno delo.

Dragi Ivan, hvala ti za vse, kar si tudi dobrega storil za naše lovišče, naravo in divjad v njem. Naj ti boginja Diana tudi v večnih loviščih nameni le najboljša stojišča.

Lovci LD Domžale

Narava se je začela prebujati k novemu življenju, našega **Jožeta Drgana** pa je v zela; umrl je 28. februarja 2020. Poki lovskih pušk in zvoiki lovskih rokov so naznanili njegov večni počitek na pokopališču na Dolu pri Hrastniku 5. marca 2020.

Jože, klicali smo ga Jogi, se je rodil 6. avgusta 1940 na Marnem. Majhna kmetija, rodil se je kot drugi otrok, trdo delo in skromno življenje, tako bi lahko v nekaj besedah opisali Jožetovo mladost. Prvo delo, ki ga je začel opravljati kot mlad fant, je bila paša krav. Vleklo ga je v gozd med drevesa, v naravo in že v tistem času je naskrivaj lovil polhe. Osnovno šolo je obisko-

Narisal: Milan Samnar

val na Dolu pri Hrastniku, jo uspešno končal in se nato izučil za sedlarja. Po uspešno zaključeni vajeniški šoli se je zaposlil v tapetniški tovarni v Slovenj Gradcu, končal dodatno usposabljanje za tapetnika in v Hrastniku odprl tapetniško delavnico (obrt). Spoznal je Elzo in na svet sta prišla dva sinova. Hišica na Marnem je bila premajhna, zato sta si kot ptička spomladi, ki z ljubeznijo prepletata gnezdo, zgradila hišo na Dolu pri Hrastniku, v kateri je bila tudi tapetniška delavnica.

Jože ni bil samo lovec. V Krajevni skupnosti (KS) Marno je bil mladinec soustanovitelj dramske sekcije, ki je nastopala v okoljskih krajih. Dolga leta je bil pobudnik in organizator pustnih norčij v KS Marno, KS Dol pri Hrastniku in Občini Hrastnik. Bil je med ustanovitelji Društva copatarjev na Dolu. Na Dolu je bil več let dedek Mraz in tako razveseljeval predšolske in šolske otroke. Za navedene aktivnosti in še druge mu je KS Dol pri Hrastniku dala priznanje zaslužnega krajana Dola. Med drugim je bil aktiven v obrtniški zbornici.

Premogel je veliko ljubezni do narave, gozda in divjadi, zato se je leta 1966 vključil v zeleno bratovščino – pridružil se je članom LD Dol pri Hrastniku. Imel je psarno Kopitniška;

v začetku je vzrejal kratkodlake in dolgodlake jazbecarje in brak-jazbecarje zase, sčasoma pa mu je to postal zaslužek. Mladiče je prodajal po celotni Jugoslaviji, Italiji, Avstriji in drugod. Večkrat je dejal, če lovec nima psa, a ima možnosti, da bi ga imel, je šele pol lovca. Poleg psov so mu bili pri srcu konji. Preden je umrl, sta jih imela s sinom Igorjem, ki je prav tako zelo aktiven lovec, nekaj več kot 70.

Zaradi njegovega pristopa k delu in lovskega znanja so mu lovci LD Dol pri Hrastniku zaupali več mandata predsednika, tajnika, gospodarja, gospodarja lovske koče in predsednika nadzornega odbora. V več mandatih je bil aktiven tudi v Zvezi lovskih družin Zasavje, predvsem na kinološkem področju. Jože je bil zelo dejaven tudi pri gradnji lovske koče naše lovske družine, pri kateri je bil bolj dejaven kot pri gradnji svoje hiše. Zelo veliko časa je namenil tudi skrbi za lovske remize, krmljenje divjadi in izdelavo prež. Zavzemal se je za ohranjanje lovskih običajev. Med člani je bil priljubljen, saj je s svojim delom za lovske družine, divjad in ohranitev narave pustil neizbrisen pečat ter preostalom lovcem dajal svetel vzor. Aktivno je sodeloval pri večini del in odločitvah ne glede na to, kakšno dolžnost je opravljal. Vedno je poudarjal temeljno poslanstvo lovcev in bil v razpravah dobernameren; če je bilo potrebno, tudi oster.

Za svoje nesebično ter zelo ustvarjalno in aktivno delo je od LD Dol pri Hrastniku prejel več priznanj, od Lovske zveze Slovenije pa je prejel znak za lovske zasluge, reda za lovske zasluge III. in II. stopnje, jubilejni znak za 40 in 50 let članstva v lovski organizaciji. Dobil je tudi več kinoloških odlikovanj in priznanj.

Jože ni bil spoštovan in cenjen samo med lovci, temveč tudi med sokrajani, in sicer ravno zaradi njegove poštenosti. Poštenjak je tisti človek, katerega beseda zadošča, da mu ljudje verjamejo. Verjamejo mu, ker za besedo stoji.

Ostala je praznina, vendar nam bo ostal v trajnem spominu, saj je za lovstvo napravil res veliko, za kar se mu lovski tovariši zahvaljujemo.

LD Dol pri Hrastniku – F. K.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Janez Kofler, LD Železniki,
* 20. 12. 1938, † 1. 4. 2020.

Stanko Janežič, LD Višnja Gora,
* 29. 9. 1949, † 9. 5. 2020.

Zdravko Janežič, LD Brkini,
* 31. 12. 1950, † 12. 12. 2019.

Alojz Gulja, LD Brkini,
* 10. 3. 1979, † 27. 12. 2019.

Jože Tomažič, LD Brkini,
* 14. 3. 1948, † 27. 12. 2019.

Janez Egart, LD Železniki,
* 1. 11. 1930, † 14. 5. 2020.

Drago Gregorič,
LD Struge na Dolenjskem,
* 17. 5. 1948, † 10. 5. 2020.

Alojz Gregorič, LD Loški Potok,
* 24. 6. 1940, † 11. 5. 2020.

Branko Kolenko, LD Petišovci,
* 29. 5. 1955, † 27. 3. 2020.

Ivan Tomšič, LD Pivka,
* 1. 3. 1961, † 24. 4. 2020.

Jožko Bratina, LD Krekovše,
* 2. 4. 1960, † 12. 3. 2020.

Jožef Gibičar, LD Videm ob Ščavnici,
* 8. 3. 1946, † 10. 5. 2020.

Rudolf Slavič, LD Videm ob Ščavnici,
* 26. 5. 1928, † 15. 5. 2020.

Silvester Žvanut,
LD Vojkovo Podnanos,
* 14. 12. 1939, † 16. 2. 2020.

Umrlim časten spomin!

40 let delovanja LKD Posavje - Krško

V Lovsko-kinološkem društvu (LKD) Posavje - Krško smo proslavili 40-letnico delovanja pri lovskem domu **Lovske družine (LD) Dobova** 2. novembra 2019, na predvečer godovanja sv. Huberta. Organizirali smo tudi drugo preizkušnjo za ptičarje in šarivce za pokal sv. Huberta, ki je bila 3. novembra 2019 v lovišču omenjene lovske družine.

tovariško druženje ob lovskem golažu in pijači iz posavskega vinorodnega okoliša.

Še nekaj besed o ustanovitvi in dosednji aktivnosti LKD Posavje - Krško. **Lovska zveza Slovenije (LZS)** je na svoji skupščini 8. julija 1978 v razpravi obravnavala priprave na reorganizacijo slovenske lovske kinologije. Sprejela je sklep, s katerim je ustanovila posebno delovno skupino, ki je proučila možnosti za ustanovitev območnih lovsko-kinoloških dru-

Na podlagi navedenih sklepov je 8. decembra 1978 iniciativni odbor, ki ga je vodil **Alojz Arko**, takratni predsednik kinološke komisije pri Zvezi lovskih družin Posavja, s člani (**Rudi Gabrič, Franc Preskar, Lojze Jelaršič, Franc Svetec, Janez Gliha, Sandi Bednaršek, Fonzi Vahčič, Gvido Kostevc in Ivan Geč**), sklical ustanovni občni zbor LKD Posavje - Krško. Iz poročila iniciativnega odbora je mogoče razbrati, da bo z ustanovitvijo

Ustanovnega Občnega zbora LKD Posavje - Krško, ki je bil v sindikalni dvorani takratne Celuloze - Krško v Krškem (prav tako 8. decembra 1978), so se udeležili kinologi iz 24 območnih lovskih družin, združenih v Zvezo lovskih družin Posavje - Krško, pet članov nekdanje Kinološke komisije pri ZLD Posavje - Krško, trije člani Izvršnega odbora ZLD Posavje, dva kinološka sodnika in 19 vodnikov, vzrediteljev in drugih ljubiteljev lovske kinologije. Na ustanovnem občnem zboru so sprejeli tudi *Pravila LKD Posavje - Krško* in izvolili organe društva. V prvi izvršni odbor LKD Posavje - Krško so bili izvoljeni: **Alojz Arko** (predsednik), **Franc Svetec** (podpredsednik), **Sandi Bednaršek** (tajnik), **Gvido Kostevc** (blagajnik), **Janez Gliha** (predsednik strokovnega sveta), **Franc Preskar** (član) in **Lojze Jelaršič** (član). V prvi nadzorni odbor LKD Posavje - Krško pa so bili izvoljeni: **Fonzi Vahčič** (predsednik), **Rudi Gabrič** (član) in **Ivan Geč** (član).

Arko je vodil LKD Posavje - Krško do 22. oktobra 2001, ko se je iztekla njegova življenjska pot. Po njegovi smrti je bil za novega predsednika izvoljen **Ivan Šepec**, ki je LKD Posavje - Krško vodil od leta 2002 do 2014. Med letoma 2014 do 2018 je bil predsednik **Branko Tucovič**, od leta 2018 pa LKD Posavje - Krško vodi predsednica mag. **Vilma Alina Šoba**.

Skupinski posnetek članov LKD ob praznovanju 40-letnice uspešnega dela tega posavskega LKD

V uvodu nas je nagovorila mag. **Vilma Alina Šoba**, predsednica LKD Posavje - Krško, in nas opomnila na poslanstvo, ki ga imamo lovci vodniki lovskih psov. Za njo so nas nagovorili tudi predstavnik Kinološke zveze Slovenije (KZS) **Ian Koštomaj**, predsednik Območnega združenja upravljavcev lovišč Posavje in predstavnik ZLD Posavje - Krško **Slavko Zakšek**, predsednica LKD Novo mesto **Jožica Janežič**, ter predsednik Aktiva praporščakov spodnjega Posavja in Obsotelja **Ignac Štrucl**. Nato je predsednica LKD Posavje - Krško podelila odlikovanja KZS zaslužnim članom LKD Posavje - Krško. Sledila je Hubertova maša, za katero je poskrbel župnik iz dobovske župnije **Matej Užmah** v sodelovanju z **Dobovskimi rogisti**. Župnik nam je pokazal, da mu lovstvo ni tuje, maša pa je bila organizirana v gozdu Dobrava, torej v lovskem revirju, kjer je bila tudi prva in večina vseh naslednjih maš v čast in spomin na sv. Huberta. Po končani slovesnosti je sledilo

števil v okviru območnih zvez lovskih družin in pripravila predlog *Pravil lovsko-kinoloških društev*. Četrtega novembra 1978 je bil sklican posvet LZS in izvršnih odborov zvez lovskih družin, kjer so določili skrajni rok (10. januar 1979) za ustanovitev lovsko-kinoloških društev. Z ustanovitvijo LKD-jev so bile ukinjene kinološke komisije pri vseh območnih lovskih zvezah.

Vsa LKD so bila ustanovljena konec leta 1978 in v začetku leta 1979, tudi po določitvi takrat veljavnega *Statuta KZS* in takratnega sklepa **Skupščine KZS**, po katerih so bila in so še vedno LKD organizirana po območnem/teritorialnem načelu. Po istih določitvi in sklepu so takrat prenehali delovati pasemski klubi in organizacije, ki so dotlej delovali interesno (združevanje vodnikov in ljubiteljev določenih pasem lovskih psov). LZS in KZS imata stoletno tradicijo in veliko zgodovinsko vlogo pri razvoju kinologije v Sloveniji.

Hubertovo mašo je daroval **Matej Užmah**, župnik v Dobovi.

območnega LKD podana možnost, da bodo člani tega društva vsi lovci v Posavju in tudi drugi, ki bodo pokazali upravičeno zanimanje. LKD Posavje - Krško bo omogočalo tudi kandidacijo svojih članov pri volitvah v organe KZS.

Iz arhiva LKD Posavje - Krško je razvidno tudi, da so posavski lovci v času ustanavljanja vodili okrog 328 lovskih psov (oziroma enega lovskega psa na 2,7 lovca). Posavski lovci so v času po ustanovitvi vzredili okrog 70 do 80 mladičev na leto in vsako leto na

telesno oceno privedli okrog 60 mlajših doraslih lovskih psov. V zadnjih letih so številke nižje (primer: v letu 2018 so posavski lovci vodili okrog 230 lovskih psov (en pes na pet lovcev), vzredili 50 mladičev, na oceno zunanosti pa privedli 47 lovskih psov).

Znano je, da je lovška kinologija trenutno v Sloveniji v krizi, česar pa glede na statistične podatke za LKD Posavje - Krško ne bi mogli trditi. Menimo, da se lovška kinologija prilagaja zmanjševanju števila lovcev oziroma sta-

ranju »lovške populacije«. LKD Posavje - Krško že vse od svoje ustanovitve vsako leto organizira vsakoletno telesno ocenjevanje (zunanosti) lovskih psov vseh pasem in osnovne uporabnostne (delovne) preizkušnje za vse pasme lovskih psov.

V času od ustanovitve naše LKD smo organizirali tudi *Državno vsestransko uporabnostno preizkušnjo (VUP) za jazbecarje* v lovišču **LD Veliki Podlog**, *Državno vsestransko tekmo uporabnostno preizkušnjo (VUP) za*

lovške terierje v **LD Kapele** in **LD Dobova**, *Državno tekmo v delu po streli za nemške lovške terierje* v **LD Veliki Podlog**, *14. Državno samostojno tekmo v delu po umetnem krvnem sledu za vse pasme lovskih psov* v **LD Raka**, trikrat *Državno tekmo – širšo poljsko preizkušnjo ptičarjev (ŠPP) – memorial Bogdana Sežuna* (enkrat v **LD Krško** in dvakrat v **LD Brežice** in **LD Dobova**) ter *Državno vsestransko uporabnostno preizkušnjo ptičarjev (VUP)* v loviščih **LD Brežice** in **LD Dobova**.

V letu 2003 smo v počastitev spomina na zaslužnega posavskega kinološkega in lovškega delavca Arka uvedli še *Lokalno preizkušnjo/tekmo v vodnem delu za vse pasme lovskih psov – memorial Alojza Arka*. V letu 2019 smo jo izvedli že 16. zapored. Prav tako smo v letu 2018 prvič izvedli *Tekmovanje za ptičarje in šarivce za pokal sv. Huberta*. To je bila obenem tudi prvič organizirana tovrstna preizkušnja za pse šarivce v Sloveniji. Lani smo jo ponovili.

Branko Tucovič

Drugo Tekmovanje za ptičarje in šarivce za pokal sv. Huberta

V Lovsko-kinološkem društvu (LKD) Posavje - Krško smo 3. novembra 2019, na dan sv. Huberta, že drugič organizirali in izvedli *Tekmovanje za ptičarje in španjele za pokal sv. Huberta* z mednarodno udeležbo vodnikov iz Slovenije, Nemčije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. Na tem uporabnostnem tekmovanju se ocenjujeta delo psa in tudi vodnikovo vodenje psa.

Zbor je bil ob 8. uri pred lovsko kočjo **Lovske družine (LD) Dobova** v Selah pri Dobovi, na obronku prečudovitega panonskega gozda Dobrava. Po prijavih, pozdravih in skupinskem fotografiranju so vodniki izžrebali štartne številke ter skupaj s terenskimi vodniki in kinološkimi sodniki odšli v svoje sektorje. Dobovski lovci so nam ponovno ponudili čudovite terene za malo divjad na poljih med reko Sotlo in Savo.

Vreme je bilo izredno toplo za tisti letni čas (20 °C), je pa ves čas pihal jugovzhodni veter in zračni tlak se je nenehno spreminjal. Relativna zračna vlažnost je bila 75 %. Tako zahtevne vremenske razmere so kmalu vplivale tudi na dejavnost tekmujočih psov.

Na približno polovici preizkušnje so nam dobovski lovci v lovišču postregli z obilno malico. Nato se je tekmovanje nadaljevalo še do 15. ure.

V pasemski skupini šarivcev je ponovno zmagal vodnik **Matjaž Roter** z nemško prepeličarko **Lolo**, s katero sta dosegla 66 točk. Druga je bila vodnica **Marija Tasić** s springer španjelko **Bajko** in doseženimi 48 točkami. Tretji je bil vodnik **Boštjan Kmetič** z nemško prepeličarko **Bistro** in doseženimi 46 točkami.

V kategoriji ekipno – šarivci sta zmagala **Matjaž Roter** in **Boštjan Kmetič** (Slovenija). Drugi sta bili

Foto: Branko Tucovič

Zbor udeležencev na drugem Tekmovanju za pokal sv. Huberta v ZLD Posavje - Krško z mednarodno udeležbo

Ana Marija in **Valentina Tasić** (Hrvaška), tretja pa **Damijan Mihevc** in **Mateja Starjački** (Slovenija - Hrvaška).

V skupini ptičarjev je bila potrebna še končna odločitev (»baraž«); pomerila sta se vodnika **Urh Fink** z nemško žimavko **Alo von GSHT** in **Slavko Jovičić** z nemško kratkodlakko ptičarko **Dolly von Gordibonas**. Žreb je določil, da je bil prvi na vrsti **Fink**

z **Alo**, ki je pokazala brezhibno vrhunsko delo, **Finka** pa so, čeprav je ves dan kazal odlično razpoloženje, nekoliko izdali živci in je ustrelil nekoliko neprevidno. Postal je le podprvak tekmovanja za pokal sv. Huberta. Nato je bil na vrsti **Slavko Jovičić** z **Dolly**. Psica je, čeprav je še mlada, pokazala vrhunsko delo ptičarja. Žal se je v posameznostih pri psici le poznalo, da je imel tudi

njen vodnik zelo veliko tremo. Kljub vsemu sta baraž končala brez napak in požela bučen aplavz prisotnih. Vodnik **Jovičić** je prejel čestitke vseh gledalcev za osvojeni naslov prvaka tekmovanja za pokal sv. Huberta. Tretjevrščena sta bila **Elvir Velić** z nemškim kratkodlakim ptičarjem **C-Lili od starog hrasta**. Tudi ta par je na tekmovanju pokazal vrhunsko delo ptičarja in vodnikovo dobro poznavanje ter izvajanje lova in pravilno vodenje ptičarja v lovišču.

V kategoriji ekipno – ptičarji sta zmagala **Slavko Jovičić** in **Elvir Velić** (BiH), druga sta bila **Urh Fink** in **Aljoša Šoba** (Slovenija), tretja pa **Elido Kos** in **Petra Tomić** (Hrvaška).

Ker je za rezultate sprotno skrbel **Tina Jež**, seštevanje in razglasitev rezultatov za sodnike nista bila velika težava, zato so svoje delo lahko hitro končali. Po razglasitvi rezultatov in podelitvi nagrad so postregli z večerjo in v prijetni družbi smo se zadržali še kar nekaj časa.

Branko Tucovič

Foto: Iga Valenčič

Slavko Jovičić med žrebanjem vrstnega reda v nastopu za »baraž«

Povečan lov na lisice in kune v loviščih ZLD Idrija

Številčnost lisic in kun se v loviščih Zveze lovskih družin (ZLD) Idrija – kot verjetno tudi drugod po Sloveniji – veča, saj ni organiziranega nobenega skupnega ali skupinskega lova na ti zverski plenilski vrsti, ki med drugim plenita tudi malo divjad.

Lovsko kinološko društvo (LKD) Idrija je na svoji tretji seji upravnega odbora 16. januarja 2020 sklenilo, da bo organiziralo sedemdnevni lov s psi goniči na lisice in kune. Lov je trajal od 3. do 9. februarja 2020; potekal je posamični lov (lovcev – pes ali skupina lovcev s psi) v vseh sedmih lovskih družinah ZLD Idrija. Zaključni skupni lov z lovskimi psi goniči pa je bil organiziran 9. februarja, na koncu katerega je bil predstavljen uspeh teden trajajočega lova na omenjene plenilce na območju lovišč, ki sodijo v ZLD Idrija.

Na končnem skupnem lovu 9. februarja nam Diana ni bila naklonjena in ostali smo brez plena. Drug plen, ki je prikazan na fotografiji, je rezultat tedenskega posamičnega lova lovcev ZLD Idrija (šest lisic in tri kune). Na končnem skupnem lovu je sodelovalo 33 lovcev iz vseh sedmih družin ZLD Idrija. Žal in skoraj neverjetno je, da je bilo med njimi samo osem lovcev vodnikov psov goničev (istrskih kratkodlakih in resastih goničev ter posavskih goničev) in en vodnik s ptičarjem. Po tistem, kar smo opazili, lahko sklepamo, da ima vsaka lovska družina v ZLD Idrija samo po enega psa goniča. Pripomniti pa moram, da so imeli lovci **Lovske družine Porezen - Cerško** še leta 1980 kar 15 psov goničev. Lov s psi goniči na malo divjad se je zmanjšal skoraj na ničlo, saj se zaradi redkosti male divjadi (pri nas predvsem poljskega zajca) skoraj

Foto: Anton Raspeš

LKD Idrija je na svoji tretji seji upravnega odbora 16. januarja 2020 sklenilo, da bo organiziralo sedemdnevni lov s psi goniči na lisice in kune. Trajal je od 3. do 9. februarja 2020.

noben lovec več ne odloči, da bi si nabavil in izšolal psa goniča. Razveseljivo pa je, da je

Upravni odbor LKD Idrija sprejel sklep, da bo v prihodnje vsako leto tradicionalno organizi-

ral posamezni lov na malo divjad s psi goniči.

Anton Raspeš

Šestnajsti memorial Alojza Arka (LKD Posavje - Krško)

V **Lovsko-kinološkem društvu (LKD) Posavje - Krško** smo lansko jesen, natančneje 21. septembra 2019, že šestnajstič organizirali *Lokalno tekmo za vse pasme lovskih psov v vodnem delu – memorial Alojza Arka*.

Zbrali smo se ob 8. uri pred lovskim domom **Lovske družine (LD) Brežice** v gozdu Dobrava.

Čeprav je tekma od leta 2018 odprta tudi za vodnike drugih LKD, se je na tekmo prijavilo le šest vodnikov ptičarjev iz domačega LKD.

Sodniški zbor sta sestavljala kinološka sodnika **Ivan Traven** in **Goran Peršin**, ki sta ob jutranjem zboru udeležencem najprej podrobno svetovala, kako naj vodijo svoje pse in na kaj naj bodo še posebno pazljivi pri vodenju. Po žrebu štartnih številčk smo se odpeljali v bližnjo Brezino, na obrežje velikega

bajerja, ki je ostal še iz časa, ko so v Brezini izrezovali glino in izdelovali zelo znano brežiško strešno opeko.

Na tekmi je največ naučena in lovsko-uporabnega znanja pokazala nemška kratkodlaka ptičarka **Kiki Lovrenška** vodnika **Vinka Božiča**. To je izkušena psica, ki jo vodi večja kinološka roka. Z vodnikom sta zbrala največ, 82 točk in se uvrstila v I. a nagradni razred. S predstavljenim delom nas je zelo presenetil mladi nemški kratkodlaka ptičar

Den Krebil vodnika **Franca Curhaleka**. Pes je krepak nemški kratkodlaka aristokratskega videza z izjemnim lovskim nagonom. Vodnik je kljub svojim osemdesetim letom svojega psa odlično izšolal in ga pravilno vodi; dosegla sta 81 točk in I. b nagradni razred. Odlično se je izkazal tudi že izkušena nemški kratkodlaka ptičar **As od Novaka** vodnika **Boštjana Liparja**. As je krepak pes, odlično telesno pripravljen. Vodnik je psa vrhunsko izšolal, čeprav je to šele njegov

Foto: Branko Tucovič

Udeleženci šestnajstega Arkovega memoriala – razširjene Lokalne tekme lovskih psov v vodnem delu

prvi ptičar. Dosegla sta 81 točk in I. c nagradni razred.

Zelo dobro delo je pokazal tudi že zelo izkušen nemški žimavec **Felipe von Jäger Jakopčević** vodnika **Franca Liparja**. Tudi ta pes je odlično telesno pripravljen, opaziti pa je bilo, da ga vodnik v zadnjem letu ni pogosto vodil na velike vodne površine. Dosegla sta 78 točk in I. č nagradni razred. Manj je pokazal mladi nemški žimavec **Arko Rudniški**, sin prej omenjenega psa, last **Tomija Liparja**, ki pa ga je tisti dan vodil

Foto: Branko Tucovič

Najboljši trije vodniki na Arkovem memorialu (19. 9. 2019; ZLD Posavje - Krško)

Tomijev oče, **Franc Lipar**. Pes je izredno živahen, zaupljiv in igriv, ki še veliko obeta. Manjka mu predvsem izkušenj v šarjenju (brez rase) med vodnim rastlinjem. Dosegla sta 72,5 točke in III. a nagradni razred. Izkušeni vodnik in tekmovalec **Dušan Jurkas** je želel nastopiti z mlado nemško kratkodlaklo ptičarko, a se ni izšlo, tako da se je odločil za nastop z veteranko kratkodlaklo ptičarko **Carlo Mario Lord**. Psica je pokazala sicer nadpovprečno delo lovskega psa v vodi, vendar se zaradi let ne more več meriti z mlajšimi psi. Dosegla sta 64,5 točke in III. b nagradni razred.

Po pozdravu lovini smo se vrnili k lovskemu domu LD Brežice. Pri razvrščanju in primerjavi rezultatov smo ugotovili, da je **Vinko Božič** zmagal tretjič zapored, zato mu je pripadel tudi *prehodni pokal Alojza Arka*. Po Jurkasu je Božič drugi vodnik, ki je osvojil prehodni pokal Alojza Arka v trajno last.

Po slavnostni podelitvi pokalov in diplom ter spominskem fotografiranju je sledila še bogata malica, nato pa smo se pozno popoldne zadovoljni razšli.

Branko Tucovič

LD Mlajtinci zgradila nov umeten rov za pse jamarje

Vedno bolj se potrjuje rek, da je lovec brez lovsko uporabnega psa kot jezdec brez sedla,

še posebno ne tistim, ki skrbimo, da vse oblike lova potekajo lovsko pravično in v skladu z zakoni in podzakonskimi akti, ki urejajo področje lova in lovске kinologije.

Lovska družina (LD) Mlajtinci v Prekmurju že vrsto let

Foto: Arhiv LD Mlajtinci

V LD Mlajtinci smo zelo ponosni na nov umeten rov za pse jamarje, ki bo na voljo vsem zainteresiranim lovskim kolegom.

če ne celo brez konja. Verjetno pomena omenjenega reka ni treba posebej razčlenjevati in razlagati;

daje velik poudarek lovski kinologiji, kar se odraža tudi v številu lovsko uporabnih psov glede na

Foto: Arhiv LD Mlajtinci

Lovka Anja Repoša je uspešna vodnica nemške lovске terierke Ade, ki je letos skotila šest čistopasemskih mladičev.

število lovcev (21) in glede na velikost lovne površine, ki znaša 2.050 ha. V tem času je v lovski družini šest lovsko uporabnih štirinožnih lovčevih nepogrešljivih pomočnikov različnih pasem (trije ptičarji, špringer španjel, nemški lovski terier in bavarski barvar). Vodniki šolajo še tri mlade pse, in sicer ptičarja, nemškega lovskega terierja in bavarskega barvarja. Vsekakor dober zgled za marsikatero lovsko družino. Pa ne samo to; omeniti velja, da smo zaradi spleta nepredvidljivih oko-

liščin ostali brez umetnih rovo-
v za usposabljanje psov jamarjev in za izvajanje obveznih lovsko-kinoloških preizkušenj zanje. Ker pa so v **Upravnem odboru LD Mlajtinci** tudi lovski kinologi (kar štirje), na čelu s starešino **Miranom Horvatom**, ki so vsi uspešni vodniki lovsko uporabnih psov, smo s sklepom sprejeli odločitev, da v neposredni bližini lovskega doma Mlajtinci uredimo nov umeten rov za pse jamarje. To se je v letu 2019 tudi zgodilo, na kar smo izredno ponosni.

Dela smo opravljali z veseljem, brezplačno, skoraj dva meseca, in v gradnjo skupaj vložili okrog 200 delovnih ur. Pri delih smo bilo izredno enotni in vztrajni. Umetni rovi so zgrajeni po določilih pravilnika za preizkušnje psov jamarjev. Pohvaliti je treba predvsem starešino lovske družine in lovskega prijatelja **Aygusta Klara**, ki se je zelo zavzemal za ureditev umetnih rovov. Velika zahvala velja tudi vsem drugim lovskim tovarišem, ki so po svojih zmognostih sodelovali pri delih in opravilih. Pri tem moram omeniti še delovno zavzetost naše mlade lovke **Anje Lepoša**, študentke 4. letnika veterinarske fakultete, ki je kljub svoji rosnosti naša članica že šest let. Omenjam jo tudi zato, ker je uspešna vodnica nemške lovske terierke **Ade**, ki bi lahko dokaj tragično oziroma

nelovsko končala, če je ne bi Anja vzela iz zavetišča za živali, ko je bila psička stara okrog štiri mesece. Skupaj sta uspeli, saj je letos psička skotila šest čistopasemskih mladičev. Anja ima tudi registrirano psarno za nemške lovske terierje.

S tem prispevkom sem želel spodbuditi vse zainteresirane (vodnike psov jamarjev, območno lovsko-kinološko organizacijo in tudi **Državno komisijo za pse jamarje pri Kinološki zvezi Slovenije**), da se lahko pozanimajo pri LD Mlajtinci glede uporabe naših novih umetnih rovov, vadbe psov ali izvedbe obveznih preizkušenj in drugih tekmovanj jamarjev. Pri nas bodo vrata za vse zainteresirane lovske kinologe na široko odprta.

Iztok Trček

Foto: Michael Migas

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terier (SLRLt):

O: 4/I, m: 5/I, 6. 6. 2020.

Maja Brunskole,
Hrast pri Jugorju 1 a,
8331 Suhor.
Tel.: 051/307-804.

O: 5/I, m: 5/I, 28. 6. 2020.

Ivan Vrhovnik,
Otiški Vh 49,
2373 Šentjanž pri Dravogradu.
Tel.: 041/448-197.

Resasti jazbečar (SLRJR):

O: 5/I, m: 4/I, 8. 6. 2020.

Tomaž Bohinc,
Mavčiče 51 a, 4211 Mavčiče.
Tel.: 051/232-084.

O: 5/I, m: 4/I, 19. 6. 2020.

Robert Skok,
Planina 3, 1336 Kostel.
Tel.: 031/662-369.

O: 5/I, m: 5/I, 22. 6. 2020.

Branko Tucovič,
Velike Malence 51 o,
8262 Krška vas.
Tel.: 031/360-688.

Brandl brak (SLRBrb):

O: 4/I, m: 5/I, 21. 6. 2020.

Damjan Purg,
Breg 35, 2322 Majšperk.
Tel.: 031/248-507.

O: 5/I, m: 5/I, 12. 7. 2020.

Miha Prestor,
Kovorska c. 68, 4290 Tržič.
Tel.: 030/687-916.

O: 5/I, m: 4/I, 12. 7. 2020.

Marko Prestor,
Kovorska c. 68, 4290 Tržič.
Tel.: 041/886-116.

Brak-jazbečar (SLRBJ):

O: 5/I, m: 4/I, 23. 5. 2020.

Slavko Vidmar,
Idrijska 20, 5270 Ajdovščina.
Tel.: 041/730-633.

Koroški žigec (SPRKž):

O: 5/I, m: 5/II, 15. 5. 2020.

Jožko Golobič,
Dolenje Radolje 21, 8275
Škocjan.
Tel.: 031/304-466.

Kinološka zveza Slovenije

Orožje in lovska optika

Prodaj odlično ohranjeno borovelsko **bokarico**, izdelek Sodie, kal. 16/7 x 57 R, dolga glava – gravirana, s strelnim daljnogledom B. Nickel variabil, 2,5 x 9 x E/D/S, in **pištolo** Peter Stahl, kal. .45, na 13 nabojev, uporabna za praktično streljanje IPCS. Pištola je kot nova; skoraj ni bila uporabljena. Tel.: 041/698-679.

Prodaj češko **bokarico**, kal. 12/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom in repetirno **risanico**, kal. 7 x 64, brez strelnega daljnogleda. Tel.: 041/608-659.

Ugodno **prodaj** odlično ohranjeno **kombinirko** Merkel Suhl, kal. 12/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom Carl Zeiss, 6 x 42. Tel.: 041/800-229.

Prodaj **dvogled** Swarovski, SLC 8 x 50 B, in **spektiv** Optolyth, TB 80. Povečava 20–60 x 80. Oboje v odličnem stanju. Tel.: 051/606-544.

Prodaj **kombinirko** Atlas, kal. 20 Mag. /22 Wmr. s strelnim daljnogledom Tasco, 4 x 32, nov strelni daljnogled Hawke Vantage, SR IR 3–12 x 50, in nočni daljnogled s kamero. Tel.: 068/186-596 in (02) 671-92-52.

Prodaj izredno lepo ohranjeno **kombinirko** Bettinsoli, kal. 12/7 x 65 R. Na puški je na Suhlovi montaži japonska rdeča pika Kassnar. Puška ima tudi dodatno Suhlovo montažo za strelni daljnogled. Cena po dogovoru. Tel.: 041/495-991.

Prodaj (kot nova) **strelna daljnogleda** (japonski: 3–9 x 40 in ruski 8 x 56) ter **dvogleđa** (Steiner 8 x 30 in ruski 7 x 35). Zelo ugodno, 100 € za kos. Tel.: 031/014-448.

Prodaj **tricevko** Suhl, kal. 16-16/7 x 57 R, z vložno cevjo, kal. .22 Hornet, in **repetirno risanico** Mauser, kal. .308 Win. Obe puški sta opremljeni s strelnim daljnogledom. Tel.: 041/360-311.

Prodaj skoraj novo **risanico** Ruger, kal. .243 Win., na bločni zaklep, s strelnim daljnogledom Swarovski, 3–10 x 42, in šibrenico **brezpetelinko Mercury Light**, kal. 12/12 (injektorji, selektivni vžig). Tel.: 041/763-789.

Zaradi preprečevanja okužbe z novim koronavirusom poskrbite za varno prodajo/nakup.

Prodaj repetirno **risanico** Crvena zastava, kal. 8 x 57 JS, s strelnim daljnogledom Meopta 4 x 32 (odlično ohranjena) in **šibrenico** Monte Carlo, kal. 16-16. Tel.: 041/484-240.

Lovski psi

Psarna brandel brakov Kukonica sredi julija pričakuje legli mladičev odličnih delovnih staršev: Ajka (VP1 PNZ1 VO2/1 KS3) in Ares (PNZ1 VO1/1) ter Biba (VP1 PNZ1 VO1/1) in Don (VP1 PNZ1 VO1/1 KS2). Rezervacije po telefonu. Tel.: 041/886-116 (Marko) ali 030/687-916 (Miha).

Za paritev je na voljo brandel brak. Pes ima odlično telesno oceno, PNZ I. nagradni razred, je mlad in dober prašičar. Tel.: 040/544 781.

Prodaj **resaste jazbečarje** odličnih delovnih staršev. Tel.: 051/232-084.

Prodaj **nemške lovske terierje** (leglo 5. 5. 2020) odličnih staršev (o: 5/I, m: 5/I). Tel.: 031/619-306 (Marko).

Prodaj **mlade nemške ptičarje – žimavce** (črne, rjave), odličnih staršev, položene 7. 5. 2020, z rodovnikom. Tel.: 051/320-261, 041/299-257 (Masten).

Prodaj **mladičke pasme istrski kratkodlaki gonič.** Imajo rodovnik, so čipirani in preventivno cepljeni. Tel.: 031/342-548.

Prodaj **mladiče pasme slovaški gonič (kopov),** položene 15. 5. 2020, odličnih delovnih staršev. Tel.: 041/584-193.

Prodaj **psičke pasme Brandel brak,** skotene 10. 5. 2020 (o: Derry von der Hoaterleiten, 4/II, VP1 96; m: Tara, 4/III, VP1 96, VP2 86, UPKS II). Tel.: 070/939-002.

Prodaj **psičke pasme nemški lovski terier,** položene v drugi polovici junija (o: Brin Martinov, 5/I; m: Feni Ježeva, 5/I). Tel.: 031/699-809 (Andrej Božič, psarna Cvičkova).

Drugo

Broške, gumbi, prstani in uhani iz rogovja – izdelki umetnostne obrti. Franc Barbič, Verje 53, Medvode. Tel.: (01) 362-12-30; 031/770-675.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na elektronski naslov: lovec@lovska-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej. Položnic ne pošiljamo. Preštejte besede in ustrezno vsoto nakažite na TRR Lovske zveze Slovenije: Nova Ljubljanska banka, d. d., št.: SI56 02010-0015687097; SWIFT oz. BIC koda: LJBASIX2X.

Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.

Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.

Prodajne vezane in nevezane letnike revije Lovec in nekaj knjig Zlatorogove knjižnice. Cena po dogovoru. Tel.: 041/803-555.

Na voljo so vezani letniki revije Lovec: 1975–1976, 1978–1979, 1985–1989 in 1991–1993. Tel.: 031/245-302.

Prodajne mlade fazane in mlade race mlakarice. Tel.: 041/717-464.

Prodajne 4+ navadnega jelena za odstrel v avgustu in kakovostno navadno jelenjad iz obore

za nadaljnjo rejo. Možnost dostave. Tel.: 051/652-682.

Ugodno **prodajne terensko vozilo Daihatsu Terios, 1,3,** s štirikolesnim pogonom, letnik 2001, primerno za različne terene. Dodam zimska platišča s pnevmatikami in košaro za na kljuko za prevoz uplenjene divjadi. Tel.: 031/274-173.

Za dopolnitev zbirke iščem (odkupim) staro značko VODNIK Društva ljubiteljev ptičarjev (z vodoravno iglo za pripenjanje). Za pomoč se iskreno zahvaljujem. Tel.: 040/770-433.

Lovska zveza Slovenije

in

Komisija za lovsko strelstvo in lovsko orožje
organizirata

DNEVE LOVSKEGA STRELSTVA 2020:

DRŽAVNO PRVENSTVO V STRELSKI KOMBINACIJI ZA VETERANE IN SUPERVETERANE 2020
in

DRŽAVNO PRVENSTVO V STRELSKI KOMBINACIJI OPEN 2020.

Tekmovalci bodo tekmovali po *Pravilih o izvedbi lovskih strelskih prireditiv.*

- Državno prvenstvo v strelski kombinaciji za veterane in superveterane:**
Volilni okoliši lahko prijavijo pet strelcev v starostni kategoriji in ekipo treh strelcev iz prijavljenih strelcev, ki zastopajo volilni okoliš. Na *Državno prvenstvo 2020 v strelski kombinaciji za veterane in superveterane* so vabljeni tudi državni prvaki leta 2019. Prvenstvo bo potekalo na strelišču Gaj - Pragersko v petek, 4. septembra 2020, z začetkom ob 8. uri.
- Državno prvenstvo v strelski kombinaciji OPEN 2020**
Volilni okoliši lahko prijavijo deset strelcev (ženske, mladinci, člani in veterani, superveterani) in ekipo treh strelcev iz prijavljenih strelcev, ki zastopajo volilni okoliš. Na *Državno prvenstvo v strelski kombinaciji OPEN 2020* so vabljeni tudi državni prvaki 2019. Prvenstvo bo potekalo na strelišču Gaj - Pragersko v soboto, 5., in v nedeljo, 6., septembra 2020, z začetkom ob 8. uri. Državno prvenstvo traja dva dni in obsega: 2-krat trap, 2-krat kompak, ena serija kroglja 100 m (srnjak, lisica, gams in merjasec) in ena serija kroglja 100 m (srnjak, lisica, gams in bežeči merjasec).

Rok za prijavo strelcev na e-naslov LZS (lzs@lovska-zveza.si) je 10. avgust 2020.

Uradni trening na strelišču Gaj - Pragersko bo v četrtek, 3. septembra 2020, z začetkom ob 9. uri.

V okviru *Dnevnov lovskega strelstva 2020* od 3. do 6. septembra 2020 bo v prostorih strelišča Gaj - Pragersko sejem orožja, optike in lovške opreme, v soboto, 5. septembra 2020, pa predavanja o balistiki, optiki in orožju. Organizirana bodo tudi tekmovanja v dobrodelne namene, za lovške pripravnike pa bo voden ogled prireditve vsak dan ob 10. uri.

Matija Jane,
predsednik Komisije za lovsko strelstvo in lovsko orožje

Lovska zveza Slovenije

Ponovljeni javni poziv Lovska kultura 2020

Dodelitev pomoči programom in projektom skupin ter posameznikov, delujočih na področju lovške kulture

Komisija Lovske zveze Slovenije (LZS) za lovsko kulturo in odnose z javnostmi je junija 2020 na spletni strani www.lovska-zveza.si objavila ponovljen javni poziv Lovska kultura 2020 za dodelitev pomoči programom in projektom skupin in posameznikov, ki delujejo na področju lovške kulture.

Pomoč je namenjena organizaciji kulturnih dogodkov (jubilejni koncerti, predstave, razstave, projekcije in druge javne kulturne prireditve), ki jih pripravljajo in izvajajo kulturna skupina ali posameznik na nepridobiten način in so v interesu lovške organizacije, ter za izvajanje skupnih programov kulturnih skupin na ravni regije.

Celotna vsebina javnega poziva z obrazci za prijavo in merili za dodeljevanje pomoči je dostopna na spletni strani www.lovska-zveza.si in na sedežu Lovske zveze Slovenije, Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana (vsak delovni dan med 9. in 12. uro).

Vse dodatne informacije lahko dobite po telefonu (01) 24-10-916.

Komisija LZS za lovsko kulturo in odnose z javnostmi

JULIJ					
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)		
vzide		zaide		začet.	konec
1. Sr	16:59	2:24	5:15	20:57	3:45 22:26
2. Če	18:16	2:55	5:15	20:56	3:46 22:26
3. Pe	19:29	3:32	5:16	20:56	3:47 22:25
4. So	20:35	4:18	5:17	20:56	3:48 22:25
5. Ne	21:30	5:12	5:17	20:55	3:49 22:24 ○
6. Po	22:15	6:14	5:18	20:55	3:50 22:23
7. To	22:52	7:20	5:19	20:54	3:51 22:23
8. Sr	23:20	8:28	5:20	20:54	3:52 22:22
9. Če	23:45	9:34	5:20	20:53	3:53 22:21
10. Pe	—	10:40	5:21	20:53	3:54 22:20
11. So	0:07	11:42	5:22	20:52	3:55 22:19
12. Ne	0:27	12:45	5:23	20:52	3:57 22:18
13. Po	0:47	13:47	5:24	20:51	3:58 22:17 ○
14. To	1:07	14:50	5:25	20:50	3:59 22:16
15. Sr	1:29	15:54	5:26	20:50	4:00 22:15
16. Če	1:55	16:59	5:27	20:49	4:02 22:13
17. Pe	2:26	18:04	5:28	20:48	4:03 22:12
18. So	3:04	19:07	5:29	20:47	4:05 22:11
19. Ne	3:51	20:06	5:30	20:46	4:06 22:10
20. Po	4:49	20:57	5:31	20:45	4:08 22:08 ●
21. To	5:56	21:39	5:32	20:44	4:09 22:07
22. Sr	7:09	22:15	5:33	20:43	4:11 22:05
23. Če	8:26	22:45	5:34	20:42	4:12 22:04
24. Pe	9:43	23:11	5:35	20:41	4:14 22:02
25. So	11:00	23:36	5:36	20:40	4:15 22:01
26. Ne	12:16	—	5:37	20:39	4:17 21:59
27. Po	13:32	0:01	5:39	20:38	4:18 21:58 ○
28. To	14:48	0:27	5:40	20:37	4:20 21:56
29. Sr	16:04	0:56	5:41	20:35	4:21 21:54
30. Če	17:16	1:30	5:42	20:34	4:23 21:53
31. Pe	18:24	2:13	5:43	20:33	4:25 21:51

AVGUST					
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)		
vzide		zaide		začet.	konec
1. So	19:22	3:02	5:44	20:31	4:26 21:49
2. Ne	20:10	4:01	5:46	20:30	4:28 21:47
3. Po	20:49	5:05	5:47	20:29	4:29 21:46 ○
4. To	21:21	6:12	5:48	20:27	4:31 21:44
5. Sr	21:47	7:19	5:49	20:26	4:33 21:42
6. Če	22:10	8:26	5:50	20:24	4:34 21:40
7. Pe	22:31	9:29	5:52	20:23	4:36 21:38
8. So	22:50	10:33	5:53	20:21	4:38 21:36
9. Ne	23:10	11:34	5:54	20:20	4:39 21:34
10. Po	23:31	12:37	5:55	20:18	4:41 21:32
11. To	23:55	13:40	5:57	20:17	4:42 21:31 ●
12. Sr	—	14:44	5:58	20:15	4:44 21:29
13. Če	0:23	15:48	5:59	20:14	4:46 21:27
14. Pe	0:57	16:52	6:00	20:12	4:47 21:25
15. So	1:39	17:52	6:02	20:10	4:49 21:23
16. Ne	2:32	18:47	6:03	20:09	4:50 21:21
17. Po	3:35	19:33	6:04	20:07	4:52 21:19
18. To	4:47	20:12	6:06	20:05	4:53 21:17
19. Sr	6:04	20:45	6:07	20:03	4:55 21:15 ●
20. Če	7:23	21:13	6:08	20:02	4:57 21:13
21. Pe	8:43	21:38	6:09	20:00	4:58 21:11
22. So	10:02	22:04	6:11	19:58	5:00 21:08
23. Ne	11:20	22:30	6:12	19:56	5:01 21:06
24. Po	12:38	22:58	6:13	19:54	5:03 21:04
25. To	13:55	23:31	6:14	19:53	5:04 21:02 ●
26. Sr	15:09	—	6:16	19:51	5:06 21:00
27. Če	16:17	0:11	6:17	19:49	5:07 20:58
28. Pe	17:17	0:58	6:18	19:47	5:09 20:56
29. So	18:08	1:53	6:19	19:45	5:10 20:54
30. Ne	18:49	2:55	6:21	19:43	5:12 20:52
31. Po	19:22	4:00	6:22	19:41	5:13 20:50

Lovska zveza Slovenije

Lovska družina Tabor Dornberk - Branik ter
Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostmi LZS

bodo organizirale

13. DRŽAVNO IN 6. ODPRTO MEDNARODNO PRVENSTVO SLOVENIJE V OPONAŠANJU JELENJEGA RUKANJA,

ki bo v sklopu prireditve *Veliko lovsko srečanje na Gori* v soboto, 29. avgusta 2020, ob 14. uri v dolini za lovsko kočjo na Gori (Železna vrata), Potok pri Dornberku 30, 5294 Dornberk.

Celoten program na prireditvi bo obsegal: odprtje in proslavo ob 70-letnici lovške družine, tekmovanje oponašalcev jelenjega rukanja, Hubertovo mašo, glasbeni koncert, predstavitev dejavnosti etnoloških društev kraja.

Tekmovanje v oponašanju jelenjega rukanja bo potekalo v naslednjih disciplinah:

- oponašanje oglašanja starega jelena, ki išče košute,
- oponašanje oglašanja glavnega jelena s tropom košut na rukališču,
- oponašanje oglašanja dveh enakovrednih jelenov v dvoboju na višku paritvenega obdobja.

Rezervna disciplina: oponašanje oglašanja starega jelena, ki se s tropom košut pomika proti rukališču.

Merila/določila tekmovanja
Merila/določila tekmovanja so objavljena na spletni strani LZS v zavihku Lovska kultura.

Kandidati za nastop in tekmovanje se lahko prijavijo do **sobote, 15. avgusta 2020**, na naslov: Lovska zveza Slovenije, Župančičeva 9, 1000 Ljubljana ali na elektronski naslov lzs@lovska-zveza.si.

Vabljeni!

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV in VZREJNA KOMISIJA ZA PTIČARJE
v sodelovanju z LD Črešnjevec organizira

**PREIZKUŠNJO ZANESLJIVOSTI PRINAŠANJA
IZGUBLJENEGA (PZPI)**

dne 18. julij 2020 v lovišču LD Črešnjevec. Zbor ob 8. uri pri lovskem domu LD Črešnjevec, Črešnjevec 147, 2310 Slovenska Bistrica. Stroške preizkušnje 30 EUR za člane DLP, 50 EUR za nečlane plačate na TRR Društva ljubiteljev ptičarjev: 02010 – 0253852458, s pripisom "za PZPI 2020". Vodnik mora imeti veljavno lovsko izkaznico, lovsko puško, člansko izkaznico DLP, originalni rodovnik in obvezno veterinarsko potrdilo o cepljenju proti steklini. Prijavo s fotokopijo obeh strani rodovnika in potrdilom o plačani prijavnini za preizkušnjo pošljite na: Lidija Šmigoc, Bukovci 4, 2281 Markovci. Na istem naslovu dobite prijavnico (Obr. P, št. 1), mobilni 031 616 283 ali mail: siviljstvo-smigoc@gmail.com Odrisle lisice prinesajo vodniki sami in jih oddajo najmanj 2 uri pred začetkom vodji preizkušnje Darji Pirec, mobilni 041 558 048. Zadnji rok prijave: 12. julij 2020.

V Mongolijo na volka in gazele v oktobru za 3.990 €

Afriški safari – Seleksijski lov za 2.990 € z odstrelom 5 košut impal, s 6 dnevi lova, bivanjem in vsemi prevozi, tudi letalskim v J. Afriko. Dodatni odstrel košut: 250 € (kudu, vodna antilopa (vaterbok), gnu), 500 € (žirafa, eland, oriks, zebra). Mogoča je kombinacija z lovom trofejne divjadi (npr. sable antilopa 2.990 €, eland in niala antilopa 1.400 €, bivol 7.900 €). Termin: 21.-30. avgust.

Slovenija: Lov in odstrel srnjaka za 350 € v pavšalu.

Turčija: Lov na merjasce z nočnim zalazom. 4 noči lova za 1.490 €. Odstrel prvega merjasca je le 200 €. Termin lova je po dogovoru.

Rusija: Izjemno uspešen lov na losa v ruku že za 1.990 €. Odstrel losa 2.700 €, sibirskega srnjaka 1.100 €. Termin lova: 27. 9.-5. 10.

Kanada: 6 dni lova v N. Fundlandiji z odstrelom losa za 5.890 €.

Kirgizija: 5 dni lova v septembru-novembru, odstrel kozoroga ne glede na trofejno vrednost za 5.900 €. Odstrel volka je gratis!

Z nami lahko lovite tudi volka, kozoroga, merjasca, leva, leoparda, belega medveda, Marco Polo argali ovna, tara, vapija, karibuja ...

Pasat, d. o. o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

SMIGOC Elegance
since 1988

Modno krojaštvo Andrej Šmigoc, d. o. o.
Spuhlja 86a / 2250 Ptuj
T: +386 (0)2 779 35 61
M: +386 (0)41 949 331
E: info@krojastvo-smigoc.si

SRAJCE
TELOVNIKI
KLOBUKI
KRAVATE
MOŠKI IN ŽENSKI KROJ (zimski, letni material)
HUBERTUS PLAŠČI • PELERINE • PUMPARICE

Vsa oblačila izdelamo po meri in poiskušnji, ne glede na oddaljenost!
www.krojastvo-smigoc.si

Pinewood Outdoor - storž 20,00 €
Pinewood Hunting - jelen 20,00 €
Pinewood Function - sportna 25,00 €

**Lovske kratke majice
PINWOOD za vroče dni**

www.avantura.info
Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 44, 6230 Postojna
05 728 40 70 | info@avantura.info

MERKEL
Markel Helix
Najhitrejša premovlečna puška

Blaser
Blaser R8

Heym SR30
Premovlečna puška z možnostjo naprožila ("šnelarja") in brez doplačila levo kopito in zaklep!

HAENEL
Haenel Jaeger 10

Na zalogi nočni nastavki PARD!

Prodaja vrhunskih izdelkov

- **Optike:** Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard
- **Puške:** Merkel, Haenel, Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns in Mauser
- **Strelivo:** RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia
- **Oblačila:** Chevalier

Izvajamo vsa puškarska dela.

Puškarstvo Špendal

Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307, 031 393 664 email: puskarstvo@siol.net

Nova spletna trgovina:

http://guns-spendal.com/shop/

VUTE PUŠKARSTVO
Kremplova ulica 2, 2000 Maribor
lovskooprema.si info@lovskooprema.si
Tel: 059 108 495

Malokaliberska repetitorna puška Anschütz 1761
Cena od €1.175,00 naprej

- na voljo v kalibrh 17 MACH 2, 17 HMR, 22 LR, in 22 WMR
- možnost menjave cevi in kalibra
- velika izbira kopit in sprožilcev
- izjemno gladko in hitro delovanje novega, krajšega zaklepa
- lažji dostop do nabojnika kot pri predhodniku

Repetitorna puška Anschütz 1782
Cena od €1.995,00 naprej

- na voljo v kalibrh 243 Win, 6,5 Creedmoor, 308 Win, 30-06, 8x57JS in 9,3x62
- integrirana Picatinnyšina
- izjemno gladko delovanje zaklepa
- popolnoma nastavljen sprožilec s težo proženja med 400 in 1550 gram

Oglosi niso lektorirani.

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
 Brodceva ulica 13,
 1231 Ljubljana-Črnuče
 tel./fax: 01/426 32 72
 e-mail: tehnooptika@siol.net
 www.tehnooptika-smolnikar.si

**NIKON Prostaff5
8x42**
 Akcijska cena:
199,00 €

**NIKON Monarch5
8x42**
 Akcijska cena:
319,00 €

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

DOG TRACE

ELEKTRONSKE
 ovratnice za učenje psa
 ovratnice proti lajanju
 nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
 DOSTOPNE CENE
 EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

**akcija
-20%**

M-NET, d.o.o., TEL.: 040 760 760

www.dogtrace.si
 e-mail: info@dogtrace.si

Povsem vodotesen **LOVSKI DALJNOGLED**
 Dobra vidljivost v mraku **SANJU 8x42 WPR**
 Polnjen z nitrogenom
 Gumirano ohišje
 10-letna garancija
 Ugodna cena: 210,00 €

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

1 Piščalka za privabljanje predatorjev
 NORDIK PREDATOR 33,20 €

2 Piščalka za privabljanje srnjaka
 NORDIK ROE 33,30 €

3 Piščalka za privabljanje predatorjev
 NORDIK PLAIN PAIN 16,50 €

Švedske piščalke za srnjaka in predatorje

AVANTURA

www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 4A, 6230 Postojna
 05 720 40 70 | info@avantura.info

alpina

**PRVI OGREVAN
LOVSKI ČEVELJ**

Hunter Heat 622L2

Trapper W Heat 631R1

**Imetnikom lovske izkaznice nudimo
30% popust**
 na redne maloprodajne cene celotne
 lovske in pohodne kolekcije.
 Ugodnost velja ob predložitvi veljavne lovske izkaznice.

STARO ZA NOVO
 Za naše zveste stranke!
 Prinesi staro baterijo
 in kupi novo za le 0,1 €.

Akcija velja do 30.9.2020 ali do odprodaje zalog.

www.alpinashop.si

SLOVARMs

Lovska trgovina SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 22 08 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si

J.P. SAUER & SOHN

ESTABLISHED 1751

STEEL ACTION

STRASSER

Verney-Carron

HÄRKILÄ
TRUST YOUR INSTINCT

ShooterKing

ZEISS

STEINER
GERMANY

LIEMKE

GunCoating®

Tehnološko napredno keramično mazivo

- ✓ Brez vonja in barve, ne pušča ostankov in ne masti.
- ✓ Zelo primeren za vse vrste strelnega orožja in nožev.
- ✓ Zaradi suhe površine se na orožje ne lepi prah.
- ✓ Dolgotrajni efekt z visoko protikorozivno zaščito.
- ✓ Za zaščito zadostuje majhna količina – zelo ekonomično.
- ✓ Odporen na vodo, znoj in kri.

REX Delta

Niggeloh

ŠIROK IZBOR NOČNE OPTIKE
IN TERMOVIZIJE

IZBRALI SO GA: BLASER, MAUSER, TITAN,
STEYR MANNLICHER, ANSCHUTZ, SAUER.

TITAN 6

RÖWA
Röbler AUSTRIA

PROFESIONALEN
ZANESLJIV
NATANČEN

MOŽNOST PLACILA NA OBROKE! HITRO IN ENOSTAVNO!